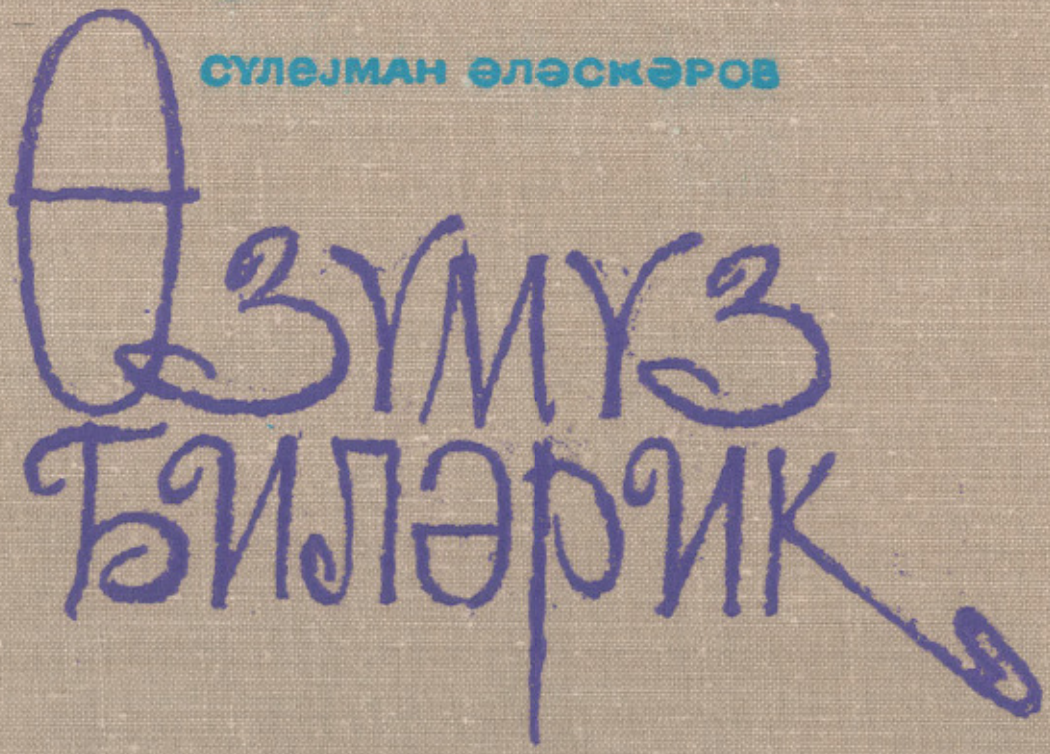
Сүлеймән Әләскәров

Үзебез белербез

ИШТИРАК ЕДӘНЛӘР

Зәфәр — Мәнзил шө'бәсинин баш мүһәндиси
Лалә — Санитар һәкими
Мириш — Инспектор
Наилә — Катибә
Муртузов — Рајон мәнзил шө'бәсинин рәиси
Чејран — Онун арвады
Бәбирли — Инспектор
Ибишов — Евләр мүдири
Профессор
Сәлимә — Онун арвады
Сәфтәр — Гәзет вә журнал сатычысы
Набат — Онун арвады
Шикајәтчиләр

ДЕЙСТВУЮЩИЕ ЛИЦА

Зафар — Главный инженер Райжилотдела
Лала — Санитарный врач
Мириш — Инспектор
Наиля — Секретарь
Муртузов — Начальник Райжилотдела
Джейран — Его жена
Бабирли — Инспектор
Ибишев — Управдом
Профессор
Салима — Его жена
Сафтар — Продавец газет и журналов
Набат — Его жена
Жалобщики

ӨЗҮМҮЗ БИЛӘРИК САМИ РАЗБЕРЁМСЯ

ПРОЛОГ

Мүгәддимә 1. Вступление

СҮЛЕЙМАН ӘЛӘСКӘРОВ
СУЛЕЙМАН АЛЕСКЕРОВ

Tempo I
ff
poco
rit.
p
f
mf

meno
f
ff
Tempo di valse
mf
p
mf
mf
f poco a poco rit.
Tempo I
mf

p
mf
f
p
poco a poco
Piu mosso
accelerando
f p
f
f
Allegro
Pesante
ff
mf
ff

2.

Зәфәрлә Лаләнин дуети вә хор
Дуэт Зафара и Лалы с хором

ЗӘФӘР. ЗАФАР

Мән о — на гәл — би — ми, көн — лү — мү вер —
Я от — крыл серд — це ей... Где же о — на,

— дим, Мән о — на гәл — би — ми,
где? Я от — крыл серд — це ей...

көн_лү_мү вер_дим.
Где же о_на, где?
Чеј_ран көз_лә_ри_
Вез_де ви_жу е_
_ни
_е,
сү_зүб ө_түш_дү,
все_гда в мыс_лях с ней,
чеј_ран көз_лә_ри_ни
ви_жу вез_де е_е,
сү_зүб ө_түш_
в мыс_лях все_гда я
_дү.
с ней!
Һәр ја_на
Но о_на
бој_лан_дым,
не при_шла,
мән о_
нет е_

– ну – е
көр – ни –
дүм, где!
һәр ја – на
Но о – на
бој – лан – дым, не при – шла,
мән о – ну нет е – е
көр – ни –
– дүм, – где!
сев – ки – ли Нет е – ei
чеј – ра – ным Где же о – на?
ја – ды – ма Все меч –
дүш – ты о
дү, ней!
ја – ды – ма Все меч – ты
дүш – о

– ду.
ней!
Сев – ки – ли чej – ра – ным
Нет е – ё, где о – на?
ja – ды – ма дүш – дү.
Все меч – ты о ней!
ХОР
S.
A.
Т.
B.
Сән о – на гәл – би – ни, көн – лү – нү вер –
Он от – крыл серд – це ей... Где же о – на,
f

1
2
– дин,
где?
–
дин,
где?
Че|-ран
Вез-де
көз-лә-ри-
ви-дит е-
ни
е.
1
2
сү-зүб
все-гда
ө – түш –
в мыс-лях
дү.
с ней!
–
дү.
с ней!
1
2
poco a poco
rit.

ЛАЛӘ. ЛАЛА
Нә гә-дәр хошбәхтдир се-ви-лән ин — сан.
Счаст — лив, кто влюб-лен, кто лю — бим!
Нә гә-дәр
Счаст — лив,
ХОР
S.
A.
A . . . . . .
Нә гә-дәр
Счаст — лив,
Tempo I
mf
p
хошбәхтдир се-ви-лән ин — сан,
кто влюб-лен, кто лю — бим!
се-ви-лән ин —
Счаст — лив, кто лю —
хошбәхтдир се-ви-лән ин — сан.
кто влюб-лен, кто лю-бим!
A.... . . . . .

– сан, де – јир – ләр ү – рәк – дән ү – рә – јә јол
– бим. Пусть ве – дет нас к люб – ви, бу – дем им ид –
A
mf
вар.
– ти,
ү – рә – јә јол вар.
бу – дем им ид – ти!
A

З.
ү-рә-jә jол вар,
бу — дем им ид — ти,
ү-рә-jә jол
бу — дем им ид —
А . . . . . .
mf
Л.
Ән нә — чиб ниj-jәт — ләр
Э — тот путь нас ве — дет
З.
вар.
— ти!
Ән нә — чиб ниj-jәт —
Э — тот путь нас ве —
А . . . . . .
f

л.
ке – чир бу jол – дан, бу jо – лун
к тор-жест – ву меч – ты, мы и – дем
з.
– лэр ке – чир бу jол – дан, бу jо – лун
– дет к тор-жест – ву меч – ты, мы и – дем
jол – чу – су ши – рин ар – зу – лар,
кра – дос – ти, к счасть – ю я и ты,
jол – чу – су ши – рин ар – зу – лар,
к ра – дос – ти, к счасть – ю я и ты,
ши – рин ар – зу – лар.
к счасть – ю я и ты.
ши – рин ар – зу – лар.
к счасть – ю я и ты.

Л. ши-рин ар-зу-лар, ши-рин ар-зу-лар,
к счасть-ю я и ты, к счасть-ю я и ты,

З.

S. ши-рин ар-зу-лар, ши-рин ар-зу-лар,
к счасть-ю я и ты, к счасть-ю я, и ты,

A.

mf

ах, ар-зу-лар!
ах, я и ты!

ах, ар-зу-лар!
ах, я и ты!

A....

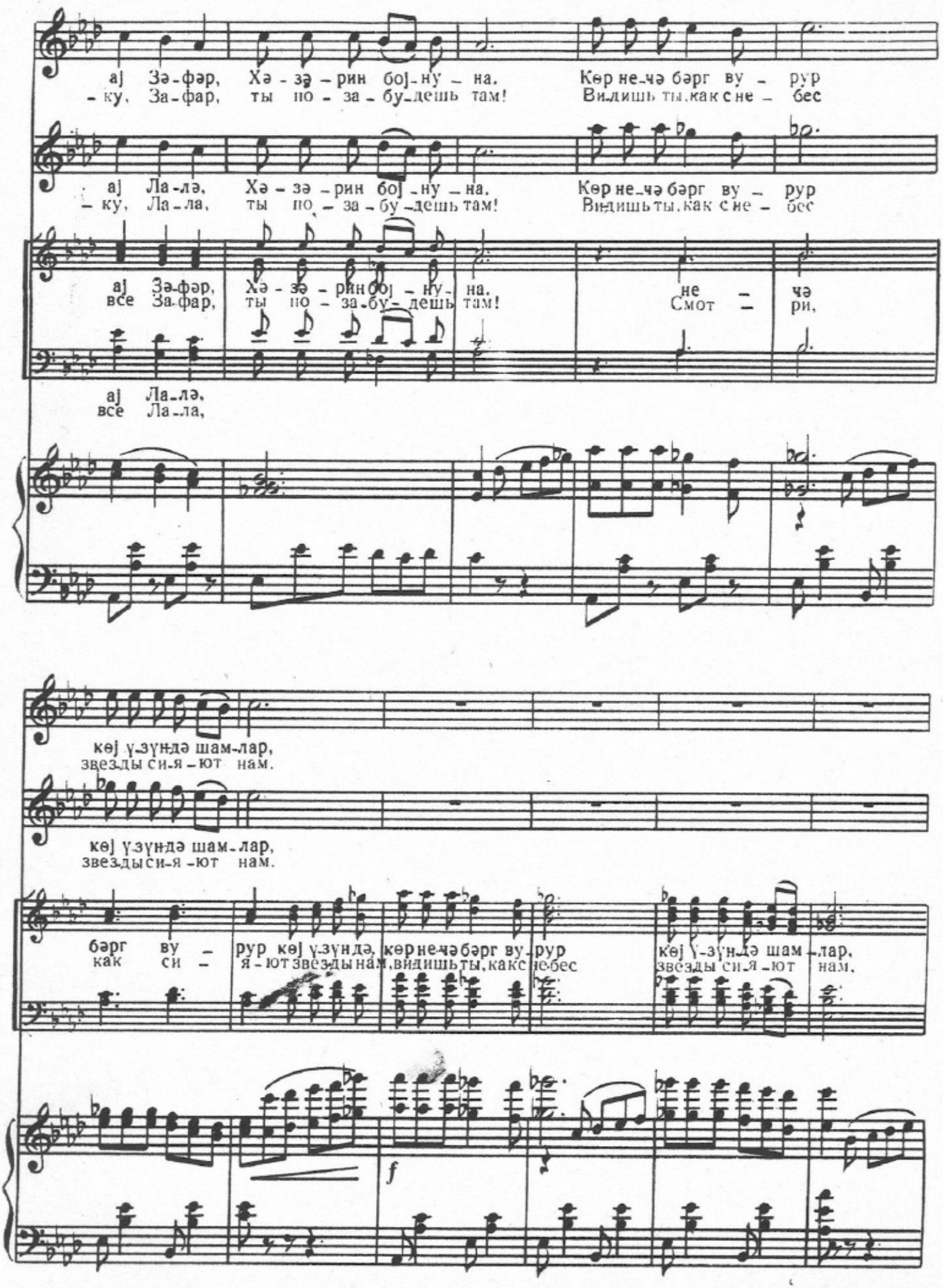
p *pp* *p*

Лалә илә Зәфәрин дуети вә хор
Бакы һаггында маһны

3. Дуэт Лалы и Зафара с хором Песня о Баку

– на,
– ной!
сы-ғы-ныбшәһә – рин,
Как ты до-рог всем нам,
Хәзәрингој – ну – на,
город Ба-ку род-ной!
– на,
– ной!
сы-ғы-ныбшәһә – рин,
Как ты до-рог всем нам,
Хәзәрингој – ну – на,
город Ба-ку род-ной!
ХОР
S.
A.
T.
B.
Хә – зә-рин гој-ну – на,
Наш ты город род – ной!
Хә – зә – рин гој-ну-на, до – ла –
Го – род наш, ты наш город род –
до-ла-јыб гол – ла – рын
Го-ре все, всю тос – ку
Хә-зә-рин бој-ну – на,
ты по-за-бу-дешь там,
до – ла – јыб гол-ла-рын,
го – ре все, всю тос
до-ла-јыб гол – ла – рын
Го-ре все, всю тос – ку
Хә-зә-рин бој-ну – на,
ты по-за-бу-дешь там,
до – ла – јыб гол-ла-рын,
го – ре все, всю тос –
– јыб
– ной,
бој-ну-на,
по-за-бу-дешь там, всю тос-ку, го – ре
до – ла – јыб гол-ла-рын
– јыб
– ной,
гол – ла – рын,
всю тос – ку
до – ла – јыб гол-ла-рын,
там, всю тос ку. го – ре
p

aj Зә-фәр, Хә-зә-рин боj-ну-на. Көр не-чә бәрг ву-рур
-ку, За-фар, ты но-за-бу-дешь там! Видишь ты, как с не-бес
aj Ла-лә, Хә-зә-рин боj-ну-на. Көр не-чә бәрг ву-рур
-ку, Ла-ла, ты но-за-бу-дешь там! Видишь ты, как с не-бес
aj Зә-фәр, Хә-зә-рин боj-ну-на. не чә
все За-фар, ты но-за-бу-дешь там! Смот ри,
aj Ла-лә,
все Ла-ла,
көj үзүндә шам-лар,
звезды си-я-ют нам.
көj үзүндә шам-лар,
звезды си-я-ют нам.
бәрг ву-
как си-
рур көj үзүндә, көр не-чә бәрг ву-рур
я-ют звезды нам, видишь ты, как с не-бес
көj үзүндә шам-лар,
звезды си-я-ют нам,
f

сә-һәртәк кө-зәл - дир
пусть морская вол - на
Ба-кы-да ах-шам - лар,
пе-нясь, шу-мя, ки - пя,
сә-һәр тәк кө-зәл -
пусть мор-ска-я вол -
көj
звез -
ү -
ды
зүн -
све -
дә
тят.
сә-һәртәк кө-зәл -
Пусть морская вол -
- дир
- на
Ба-кы-да ах-шам-лар.
пе-нясь, шу-мя, ки - пя.
Ба-кы - нын
Ночь в Ба - ку,
шөһ-рә-ти
слов-но день,
Ба-кы - нын
Ночь в Ба - ку,
f

1
2
дил-лә-ри до-ла - шыр, - шыр, еш - ги, үл-вий-јә-ти
всю-ду си-я-ет свет. свет. Ба - ку зна-ют вез-де,
дил-лә-ри до-ла - шыр, - шыр, еш - ги, үл-вий-јә-ти
всю-ду си-я-ет свет. свет. Ба - ку зна-ют вез-де,
дил-лә-ри до-ла - шыр, - шыр, еш - ги, үл-вий-јә-ти
всю-ду си-я-ет свет. свет. Ба - ку зна-ют вез-де,
1
2
ел - лә-ри до - ла - шыр.
го - ро-да кра - ше нет!
ел - лә-ри до - ла - шыр.
го - ро-да кра - ше нет!
ел - лә-ри до - ла - шыр.
го - ро-да кра - ше нет!

БИРИНЧИ ПӘРДӘ ДЕЙСТВИЕ ПЕРВОЕ

Муртузовун кәлиши 4. Выход Муртузова

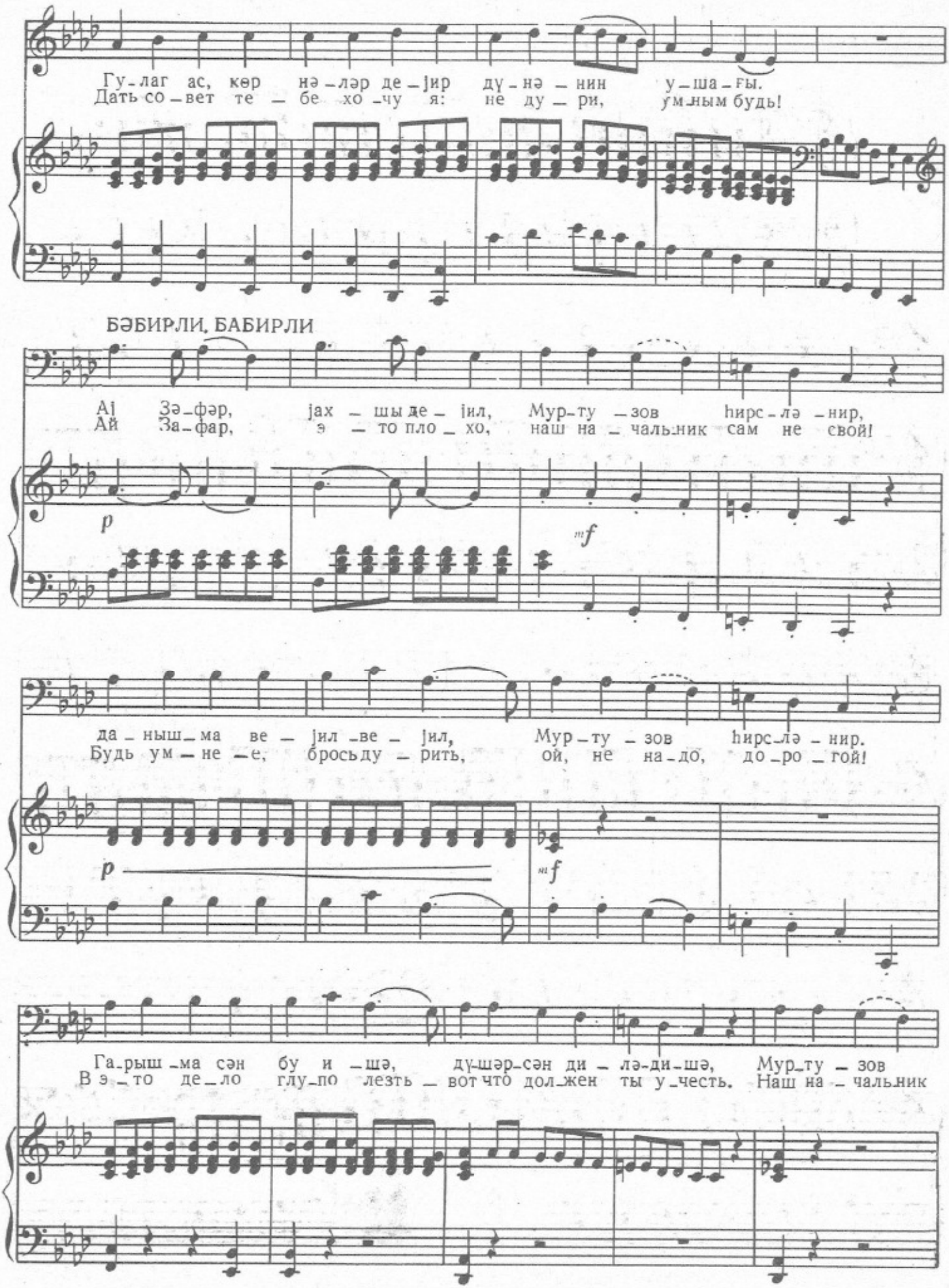

p
f
ff
8
f
f
p
ff

Трио
(Муртузов, Бәбирли вә Зәфәр)

5.

Трио
(Муртузов, Бабирли и Зафар)

Гу-лаг ас, көр нә-ләр де-jир дү-нә-нин у-ша-ғы.
Дать со-вет те-бе хо-чу я: не ду-ри, ум-ным будь!
БӘБИРЛИ, БАБИРЛИ
Аj Зә-фәр, jах-шы де-jил, Мур-ту-зов hирс-лә-нир,
Ай За-фар, э-то пло-хо, наш на-чальник сам не свой!
p
mf
да-ныш-ма ве-jил-ве-jил, Мур-ту-зов hирс-лә-нир.
Будь ум-не-е, бросьду-рить, ой, не на-до, до-ро-гой!
p
mf
Га-рыш-ма сән бу и-шә, дү-шәр-сән ди-лә-ди-шә, Мур-ту-зов
В э-то де-ло глу-по лезть-вот что дол-жен ты у-честь. Наш на-чальник

ЗӘФӘР. ЗАФАР

Piu mosso

пу – лу – муз чох – дур. Ах – тарарсан, та – пы – лар,
стыд – но вам, стыд – но. Тех, кто правы, о – би – жать
дү – нә – нин у – ша – ғы, да – ныш – ма ве – јил – ве – јил,
под – нял зря глу – пый крик, ка – кой ты храб-рый во – ин,
Мур – ту – зов һирс – лә – нир, да – ныш – ма ве – јил – ве – јил,
наш на – чаль – ник сам не свой, за – чем ты го – лос под – нял,
пу – лу – муз чох – дур. Ча – ма – а – ты ин – чит – мәк
стыд – но вам, стыд – но. Сто – ит толь – ко по – же – лать
дү – нә – нин у – ша – ғы, бәс – дир,
под – нял зря глу – пый крик. Хва – тит,
Мур – ту – зов һирс – лә – нир,
зря и глу – по на – чал бой!
бәс – дир
Хва – тит,

ja - раш-маз
день-ги вам
һеч би - зә.
о - тыс - кать.
Ах-та-рар-сан
Тех,кто пра-вы,
та-пы -лар,
о - би -жать
мин дә-фә
стыд-но вам,
бир аз јен
мо-жем мы
а - ша - гы,
рот зат-кнуть.
бәс-дир,
хва-тит,
дү-нә-нин
мо-жем мы
Мур-ту -зов
наш на-чаль-ник
һирс-лә-нир,
сам не свой,
бәс-дир,
хва-тит,
Мур-ту - зов
наш на - чаль-ник
де - ми - шәм,
го - во - рил я
мин дә - фә.
мно - го раз.
у - ша - гы,
рот затк-нуть,
у - ша - гы.
не ду - ри.
һирс - лә - нир,
сам не свой,
һирс - лә - нир.
сам не свой.
fp
ff

Муртузовла Бәбирлинин дуети

6. Дуэт Муртузова и Бабирли

Allegretto

мән о – нун ба–шы–на бир о–jун а–чым, кәл кө–рә–сән,
я с не – го шку–ру спу–щу, скру–чу е – го, бу–дет он руч–ной!
лап jә – гин, Мур – ту – зо – ву пис та– ны – jыр – сан һә – лә сән,
Пло – хо он зна – ет ме – ня, ско – ро бро – сит шут – ки со мной,
mf
лап jә – гин, Мур – ту – зо – ву пис та–ны–jыр – сан һә–лә сән.
пло – хо он зна – ет ме – ня, ско – ро бро–сит шут – ки со мной!
p
БӘБИРЛИ. БАБИРЛИ
Ке–фи–низ по–зул – ма–сын,
Про–тив вас е–му труд–но,
f

ба – та бил – мәз си – зә о. Ке – фи – низ
быс – тро он ка – нет ко дну. про – тив вас
по – зул – ма_сын, ба – та бил – мәз си – зә о,
е – му труд_но, быс – тро он ка – нет ко дну!
вал – ла – һи, jүз ил га – ла, вал – ла – һи,
Сам пой – мет, что глуп он был, сам пой – мет.
8
jүз ил га – ла, ча – та бил – мәз си – зә о.
что глуп он был, что кри – чал без – рас – суд – но!
8

М.
Вал – ла – һи, jүз ил га – ла, ча – та бил – мәз би – зә о. Ө – зү – нү
Сам пой – мет, что глуп он был, что кри – чал без – рас – суд – но! Я е – го
Б.
Вал – ла – һи jүз ил га – ла, ча – та бил – мәз би – зә о. Ө – зү – нү
Сам пой – мет, что глуп но был, что кри – чал оез – рас – суд – но! Во – е – вать
mf
f
өл – дү – рә дә, ө – зү – нү өл – дү – рә дә, ча – та бил – мәз
пошлю кчер – тям, рот зат – кну, выш – выр – ну вон! Пло – хо он
өл – дү – рә дә, ө – зү – нү өл – дү – рә дә, ча – та бил – мәз
он не ста – нет, не та – кой он уж ду – рак, сдаст – ся он
mf sfp
f
һеч би – зә о, вал – ла – һи, jүз ил га – ла, ба – та бил – мәз би – зә о.
зна – ет ме – ня. Сам пой – мет, что глуп он был, пло – хо он зна – ет ме – ня,
һеч би – зә о, вал – ла – һи, jүз ил га – ла, ба – та бил – мәз би – зә о.
без всяких драк. Сам пой – мет, что глуп он был, что кри – чал без – рас – суд – но!
mf

Лап jə – гин, Мур – ту – зо – ву пис та – ны – jыр – сан hə–лə сән.
пло – хо он зна – ет ме – ня, ско – ро бро – сит шут-ки со мной.
Лап jə – гин, Мур – ту – зо – ву пис та – ны – jыр – сан hə–лə сән.
Бол – ту – ну дай – те лишь срок, совсем прос – то ше–ю свер-нуть!
Presto
p
mf
Рэгс. Танец
f
mf
f
mf
f
p
ff

Муртузовла Бәбирлинин дуети

7. Дуэт Муртузова и Бабирли

ан – ке – тә дүш – мәз лә – кә!
бу – дешь ты, друг, жить без дум!
mf
БӘБИРЛИ.БАБИРЛИ
рә – и – сим һәр нә тө – күр, җы – гы – рам би-рәр – би – рәр,
С вас при – мер брать я при – вык, как и вы, и – ду впе – ред,
рә – и – сим һәр нә тө – күр. җы – гы – рам би-рәр – би-рәр,
с вас при – мер брать я при – вык, как и вы, и – ду впе-ред.
p
mf
ө – ло – рәм, өл – дә – рә-рәм, рә – и – си – мә дәҗ – сә хә – тәр,
Я за вас бро – шусь на штык, лишь кто-ни – будь с ног вас собь-ет,
p
mf

ө – лә – рәм, өл – дү – рә – рәм, рә – и – си – мә дәү – сә хә – тәр.
я за вас бро-шусь на штык, лишь кто-ни будь с ног вас собь-ет!
Allegro Рэгс.Танец
mf
f
mf
f
mf
mf

f

МУРТУЗОВ

Бир гу-лаг ас, Бә-бир-ли,
Ты мой дру-жок, Ба-бир-ли!
сә-нә сөj-лә-jим дү-зү,
Хва-ли ме-ня, я те-бя!
p
mf

га-ну-ну вар hәр ше-jин,
Так и жи-вем мы, лю-бя.
әл ә-ли jу-jар, әл ү-зү.
Надонамдружить. Лю-ди злы!
p
f
mf

М.
Көзәл мәсәл – дир дүзү, әл әли јуjар, әл үзү,
Крепи союз на – ших рук! Мне с тобой легко, ми – лый друг,
Б.
Көзәл мәсәл – дир дүзү, әл әли јуjар, әл үзү,
Крепи союз на – ших рук! Мне с тобой легко, ми – лый друг,
mf
көзәл мәсәл – дир дү – зү, әл әли јуjар,
крепи союз на – ших рук! Мне с тобой легко,
көзәл мәсәл – дир дү – зү, әл әли јуjар,
крепи союз на – ших рук! Мне с тобой легко,
p
f
әл үзү, әл үзү.
ми – лый друг, ми – лый друг!
әл үзү, әл үзү.
ми – лый друг, ми – лый друг!
ff

Наилә илә Миришин дуети

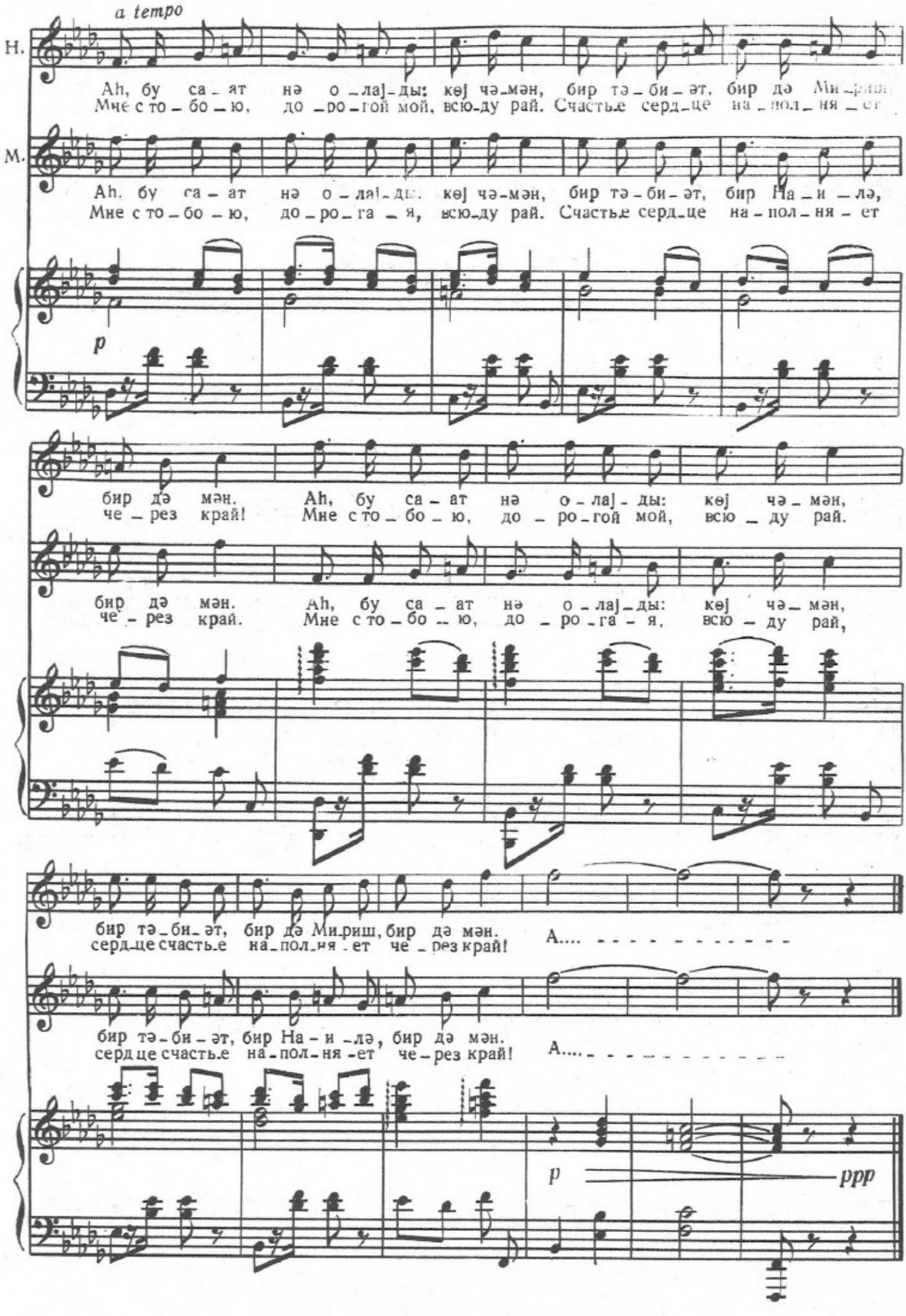
8. Дуэт Наили и Мириша

тә-би-ә-тин гөј-ну-на, до-ла-јар-дым голларымы кән ди-ми-зин
как все див-но здесь кру-гом. Край наш к сердцу я прижа-лаб. Здесь наш славный
mf
бој-ну-на. Ah, бу са-ат нә о-лај-ды: көј чә-мән, бир тә-би-ә-т,
ми-лый дом! Мне с го-бо-ю, до-ро-гой мой всю-ду рай. Мне с то-бо-ю,
бир дә Ми-риш, бир дә мән. Ah, бу са-ат нә о-лај-ды: көј чә-мән,
до-ро-гой мой, всю-ду рай. Счасть-е серд-це на-полня-ет че-рез край,
МИРИШ
Ah, бу са-ат нә о-лај-ды: көј чә-мән,
Счасть-е серд-це на-полня-ет че-рез край,

Н.
бир тә – би – ət, бир дә Ми – риш, бир дә мән.
счасть–е серд – це на – пол – ня – ет че – рез край!
М.
бир тә – би – ət, бир Нә – и – лә, бир дә мән.
счасть–е серд – це на – пол – ня – ет че – рез край!
Piu mosso
f
МИРИШ
Мән сә – нин – лә hа – ра де–сән же–дә – рәм,
Я с то – бой пой – ду пов – сю–ду, На – и – ля.
mf
сә – нин – лә–дир, На–и – лә – чан, гәл–бим, hис – сим. ү – рә – jим,
Мне с то – бой ми – лы и го – ры, и о – зе – ра, и по – ля.

мән сә — нин-лә һа-ра де-сән ке — дә — рәм, сә — нин — лә-дир,
Я с то — бой пой-ду пов-сю-ду, На — и — ля. Мне с то — бой ми-
На-и — лә — чан, гәл — бим, һис — сим, ү — рә — јим,
-лы и го — ры, и о — зе — ра, и по — ля.
meno mosso
poco a poco
rit. molto
сән — сиз көн — лүм бир дә — ги — гә дөз — мә — јир,
Без те — бя мне жить не сто — ит, На — и — ля,
mf
сә — нин — лә — дир ар — зум, еш — гим, ди — лә — јим!
а с то — бой не — сет мне счасть — е вся зем — ля!

a tempo
Н.
Ah, бу са – ат нә о – лаj – ды: көj чә-мән, бир тә – би – әт, бир дә Ми-риш,
Мне с то – бо – ю, до – ро – гой мой, всю-ду рай. Счастье серд-це на – пол – ня – ет
М.
Ah, бу са – ат нә о – лаj – ды: көj чә-мән, бир тә – би – әт, бир На – и – лә,
Мне с то – бо – ю, до – ро – га – я, всю-ду рай. Счастье серд-це на – пол – ня – ет
p
бир дә мән. Ah, бу са – ат нә о – лаj – ды: көj чә – мән,
че – рез край! Мне с то – бо – ю, до – ро – гой мой, всю – ду рай.
бир дә мән. Ah, бу са – ат нә о – лаj – ды: көj чә – мән,
че – рез край. Мне с то – бо – ю, до – ро – га – я, всю – ду рай,
бир тә – би – әт, бир дә Ми-риш, бир дә мән.
серд-це счасть-е на – пол – ня – ет че – рез край!
A.... - - - - - - - - - - - -
бир тә – би – әт, бир На – и – лә, бир дә мән.
серд це счасть-е на – пол – ня – ет че – рез край!
A.... - - - - - - - - - - - -
p
ppp

Səhnə (Zəfər və Lalə) 9. Сцена (Зафар и Лала)

Сән су_сур_сан, сус_ма, Ла_лә, ү_рә_јә_ми ағ_ры_дыр,
Не мол_чи же, до_ро_га_я, с сердца тя_жесть у_да_ли!
pp
и_нан, Ла_лә, бү_түн өм_рүм бир_чә сө_зә бағ_лы_дыр,
Заж_ги мне свет, счасть_е дай мне, неж_ным сло_вом ок_ры_ли,
и_нан, Ла_лә, бү_түн өм_рүм бир_чә сө_зә бағ_лы_дыр. Һә_јат кө_зәл,
заж_ги мне свет, счасть_е дай мне, неж_ным сло_вом ок_ры_ли! Пусть от_вет те_
дөв_ран кө_зәл, бәх_ти_јар, а_риф о_лан сө_зү үз_дән, сө_зү көз_дән
_бе на э_то даст мой взор. Ты у_ви_дишь в нем всю правду, он про_дол_жит

о – ху – јар.
раз – го – вор.
Ah!..
Ах!
А-зад еш – гин, мә – һәб – бә – тин
Не об – ма – нет до – ро – го – го
ff
тел – лә – ри
пла – мя глаз..
гәл – би – ми – зи бир – би-ри – нә бағ – ла – сын.
Э – то пла – мя бу – дет луч-ший мой рас – сказ!
А-зад еш – гин,
Пусть же свя – жет
мә – һәб – бә – тин тел – лә-ри
нас на-ве – ки нить любви
гәл-би – ми – зи бир – би-ри – нә бағла-сын,
и не бу-дет счастью ме-ры и гра-ниц.
хош-бәхт кеч-син, хош-бәхт кеч-син өм-рү – мү – зүн
Пусть го – рит же, пусть го-рит, не у-га – са – я,
mf
mf
p

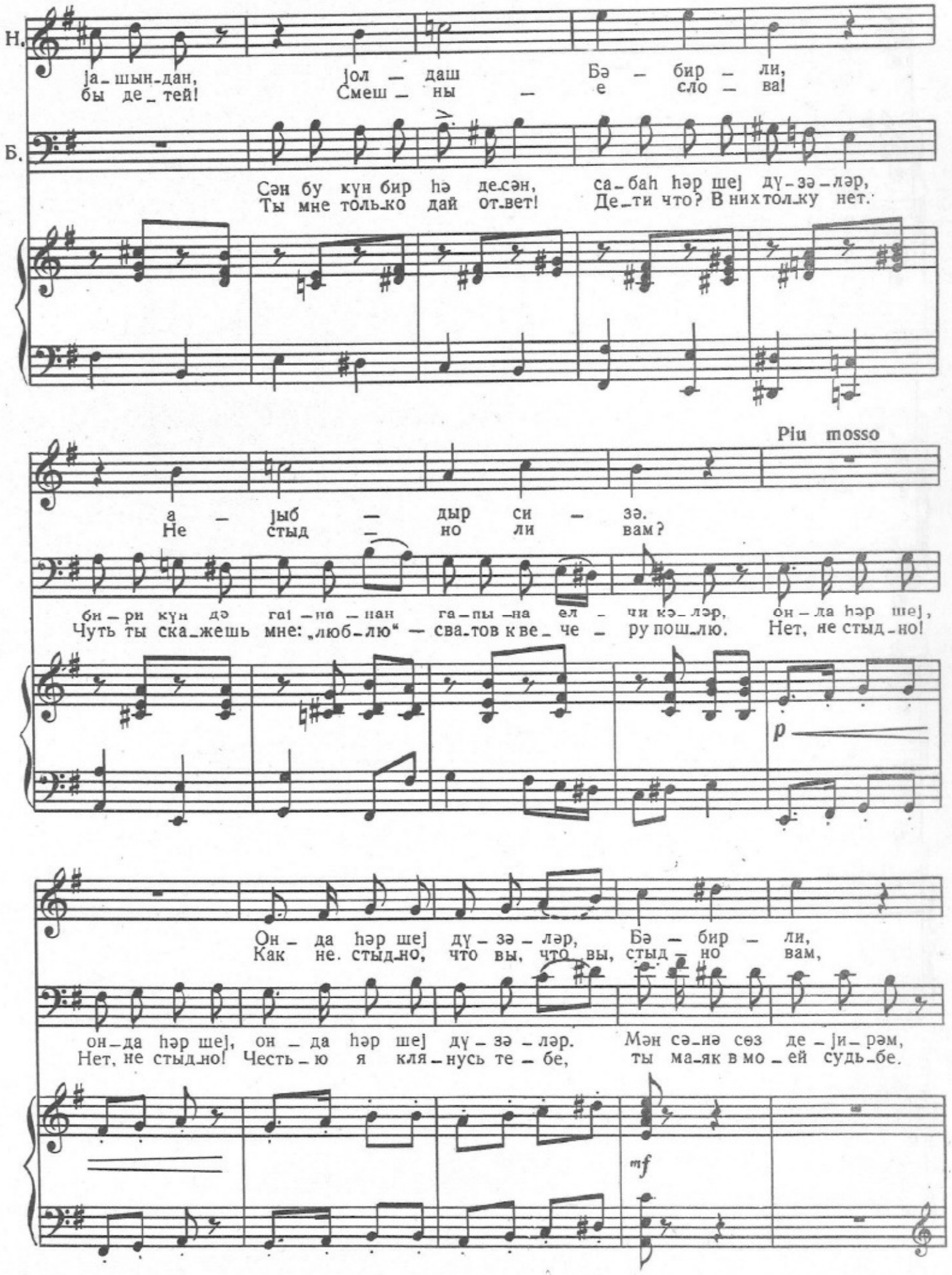

ЛАЛӘ. ЛАЛА
ЗӘФӘР. ЗАФАР
Һә-јат кө-зәл,
Пусть от-вет те-
ил-лә-ри.
Гој еш-ги-миз
су-лар ки-ми
чағ-ла-сын.
Һә-јат кө-зәл,
жар в кро-ви,
пусть зве-нят
о
на-шем счасть-е
пес-ни птиц!
Пусть от-вет те-
mf
дөв-ран кө-зәл,
бәх-ти-јар,
а-риф о-лан
сө-зү сөз-дән,
-бе на э-то
даст мой
взор,
ты у-ви-дишь в нем всю прав-ду,
дөв-ран кө-зәл,
бәх-ти-јар,
а-риф о-лан
сө-зү сөз-дән,
-бе на э-то
даст мой
взор,
ты у-ви-дишь в нем всю прав-ду,
mf
сө-зү көз-дән
о-ху-јар!
он про-дол-жит
раз-го-вор!
сө-зү көз-дән
о-ху-јар!
он про-дол-жит
раз-го-вор!
mf
ff

Наилə илə Бəбирлинин дуети

10. Дуэт Наили и Бабирли

На_и_ләм. Мән ра_зы_јам, сөј_лә бир, је_ри_кө_јү се_вин_дир.
_ла мо_я. Бу_ду счаст_лив я все_гда, ес_ли ты мне скажешь „да".
НАИЛӘ НАИЛЯ
Мән ра_зы_јам, сөј_лә бир, је_ри_кө_јү се_вин_дир. Бәл_кә дә јер
Бу_ду счаст_лив я все_гда, ес_ли ты мне скажешь „да". Сог_ла_шусь, до_
се_вин_ди, бәс сә_нин көр_пә_лә_рин, бәл_кә дә јер се_вин_ли.
_пус_тим, я... Ну, а ва_ша как семь_я? Сог_ла_шусь, до_пус_тим, я...
бәс сә_нин көр_пә_лә_рин. Нә_ләр ке_чир ба_шын_дан, хә_бәр_сиз_сән
Ну, а ва_ша как семь_я? Чем ис_кать люб_ви мо_ей, пос_ты_ди_лись

Н.
Б.
ja_шын_дан, бы де_тей!
jол — даш Смеш — ны —
Бə — бир — ли, е сло — ва!
Сəн бу күн бир һə де_сəн, Ты мне толь_ко дай от_вет!
са_баһ һəр шеј дү_зə_ләр, Де_ти что? В них толь_ку нет.
Piu mosso
а — jыб — дыр си — зə. Не стыд — но ли вам?
би — ри күн дə гаі — на — нан Чуть ты ска_жешь мне: „люб_лю" —
га — пы — на ел — чи кə_ләр, сва_тов к ве_че — ру пош_лю.
он — да һəр шеј, Нет, не стыд_но!
p
Он — да һəр шеј дү — зə — ләр, Как не стыд_но,
Бə — бир — ли, что вы, что вы, стыд — но вам,
он_да һəр шеј, он — да һəр шеј дү — зə — ләр. Нет, не стыд_но!
Мəн сə_нə сөз де — jи_рəм, Честь_ю я кля_нусь те — бе,
ты ма_як в мо — ей судь_бе.
mf

Б.
Н.
Н.
Јох ә – ши,
Ни–ко –гда!
На – и – лә, дүз де – ји – рәм, Јох ә – ши!
Ты ма–як в мо – ей судь–бе! Ни – ко –гда!
p
p
Б.
Н.
Ис – тә – јир–сән, кү – нү бу–кун, Јох ә – ши
Хо–чешь, бу–дешь ты мо – е –ю? Ни – ко –гда!
mf
p
Н.
Јох ә – ши!
Ни – ко – гда!
Б.
3
3
Бә–бир–ли ча – ны,
Ну, хоть се – год – ня
Бә–бир–ли ча – ны!
бу–дешь мо – е – ю!
8
mf
p
mf
f

Муртузовун кәлиши 11. Выход Муртузова

Биринчи пәрдәнин финалы 12. Муртузовла Бәбирлинин дуети

Финал первого действия Дуэт Муртузова и Бабирли

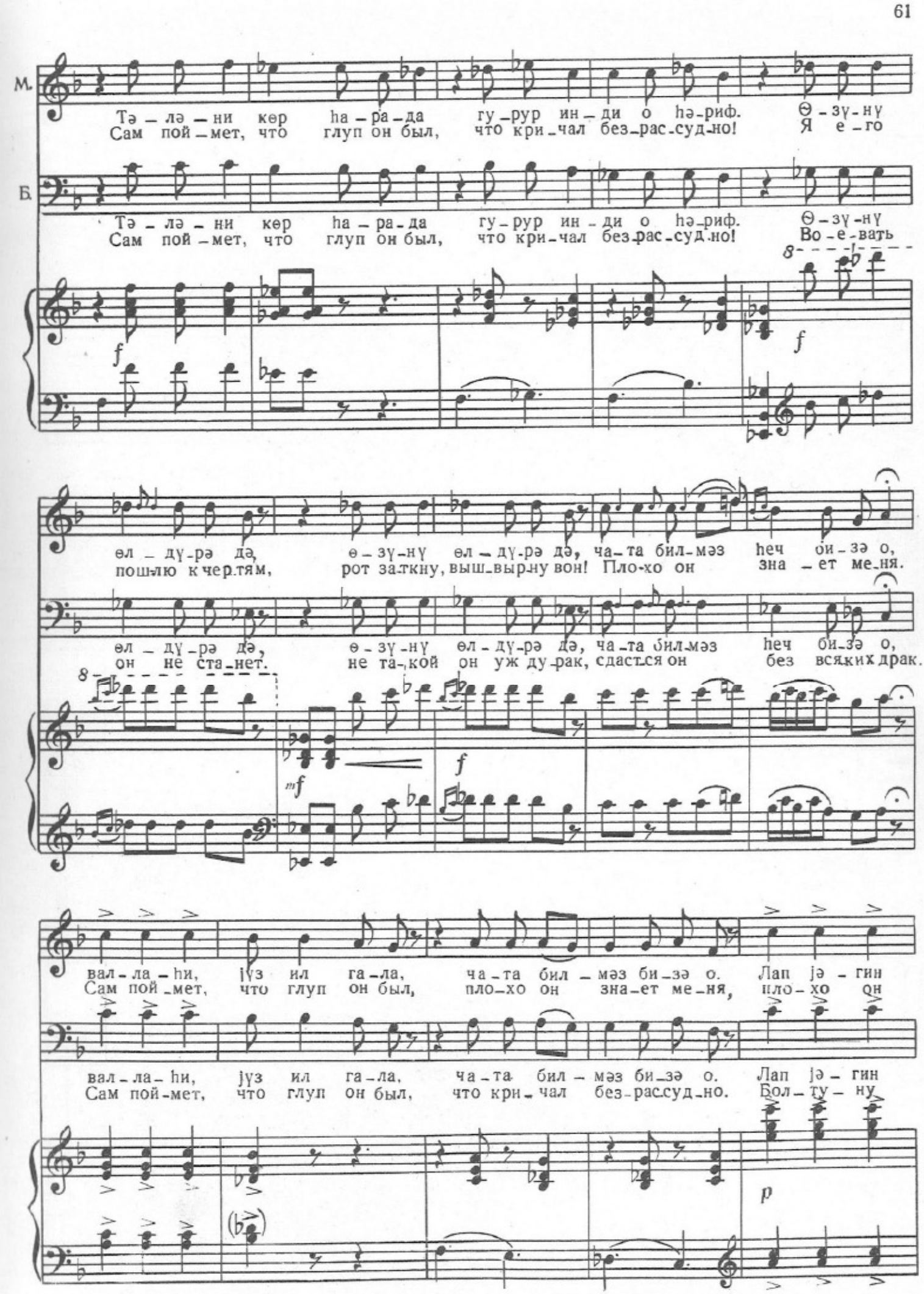

МУРТУЗОВ

Мән о_нун
Я с не_го
f
p
mf
p
ба_шы_на бир о_jун а_чым, кәл кө_рә_сән.
шку_ру спу_щу, скру_чу е_го — бу_дет он руч_ной!
Мән о_нун ба_шы_на бир
Я с не_го шку_ру спу_щу,
p
о_jун а_чым, кәл кө_рә_сән, лап jә_гин Мур_ту_зо_ву пис та_ны_jыр_
скру_чу е_го — бу_дет он руч_ной! Пло_хо он зна_ет ме_ня, ско_ро бро_сит
mf
_сан һә_лә сән, лап jә_гин Мур_ту_зо_ву пис та_ны_jыр_сан һә_лә сән.
шут_ки со мной, пло_хо он зна_ет ме_ня, ско_ро бро_сит шут_ки со мной!
p

БӘБИРЛИ.БАБИРЛИ

М.
Тә – лә – ни көр һа – ра – да гу – рур ин – ди о һә – риф. Ө – зү – нү
Сам пой – мет, что глуп он был, что кри – чал без – рас – суд – но! Я е – го
Б.
Тә – лә – ни көр һа – ра – да гу – рур ин – ди о һә – риф. Ө – зү – нү
Сам пой – мет, что глуп он был, что кри – чал без – рас – суд – но! Во – е – вать
f
8
өл – дү – рә дә, ө – зү – нү өл – дү – рә дә, ча – та бил – мәз һеч ои – зә о,
пошлю к чер.тям, рот за.ткну, выш_выр-ну вон! Пло-хо он зна – ет ме_ня.
өл – дү – рә дә, ө – зү – нү өл – дү – рә дә, ча – та бил – мәз һеч би – зә о,
он не ста_нет. не та-кой он уж ду-рак, сдастся он без всяких драк.
8
mf
f
вал – ла – һи, јүз ил га – ла, ча – та бил – мәз би – зә о. Лап јә – гин
Сам пой – мет, что глуп он был, пло – хо он зна – ет ме – ня, пло – хо он
вал – ла – һи, јүз ил га – ла, ча – та бил – мәз би – зә о. Лап јә – гин
Сам пой – мет, что глуп он был, что кри – чал без – рассуд – но. Бол – ту – ну
p

Мур_ту – зо_ву пис та_ны_jыр – сан hə_лə сəн.
зна_ет ме_ня, ско_ро бро_сит шут_ки со мной.
Мур_ту – зо_ву пис та_ны_jыр – сын hə_лə сəн.
дай_те лишь срок, совсем про_сто ше_ю свер_нуть!
Presto
mf
Рэгс. Танец
f
mf
f
f
mf
f
p
ff
f
fff

ИКИНЧИ ПӘРДӘ ДЕЙСТВИЕ ВТОРОЕ

Сәфтәрин маһнысы 13. Песня Сафтара

вар, вү – гар вәр, ej мә – лә – јим, еш – ги – дә ка – ми – нә чат –
там вы – со – ка гор – дость тру – да, там цве – тут ра – дость и мир,
– сан күл а – чар һәр ди – лә – јин, еш – ги – дә ка – ми – нә чат –
солн – це вес – ны све – тит все – гда, там цве – тут ра – дость и мир,
Piu mosso
– сан күл а – чар һәр ди – лә – јин. Сев, кө – нүл, сев, ү – рә – јим,
солн – це вес – ны све – тит все – гда. Серд – це, пой сла – ву люб – ви,
сев, ү – рә – јим, сев бу кө – зәл – ләр кө – зә – лин, кө – зә – лин,
гром – че вос – пой счасть – я звез – ду! Счасть – я звез – ду ты вос – пой!

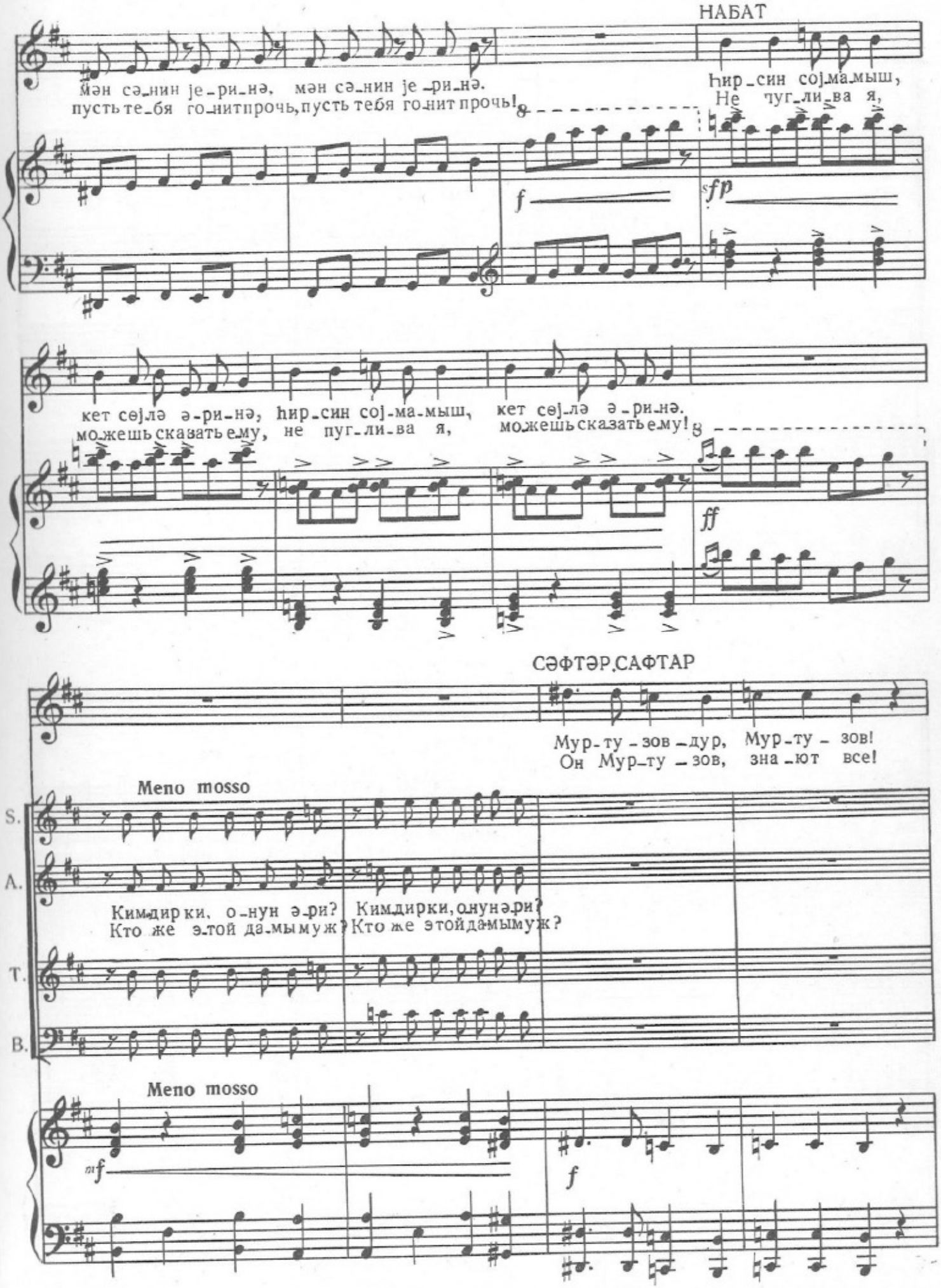
2. Кәл, бүтүн аләмә биз әмин-аманлыг диләјәк,
Кәл, бүтүн өмрүмүзү ешгимизә һәср еләјәк.
Сев, көнүл, сев, үрәјим, сев бу көзәлләр көзәлин,
Та чәмәнзара дөнүб күлләр ача һәр диләјин.

2. Близнецы — мир и покой, вечно они вместе живут.
Сердце, пой мир и покой, солнце весны, радостный труд!
Сердце, пой славу любви, громче воспой счастья звезду!
Пусть мечты также цветут, как и цветы в пышном саду!

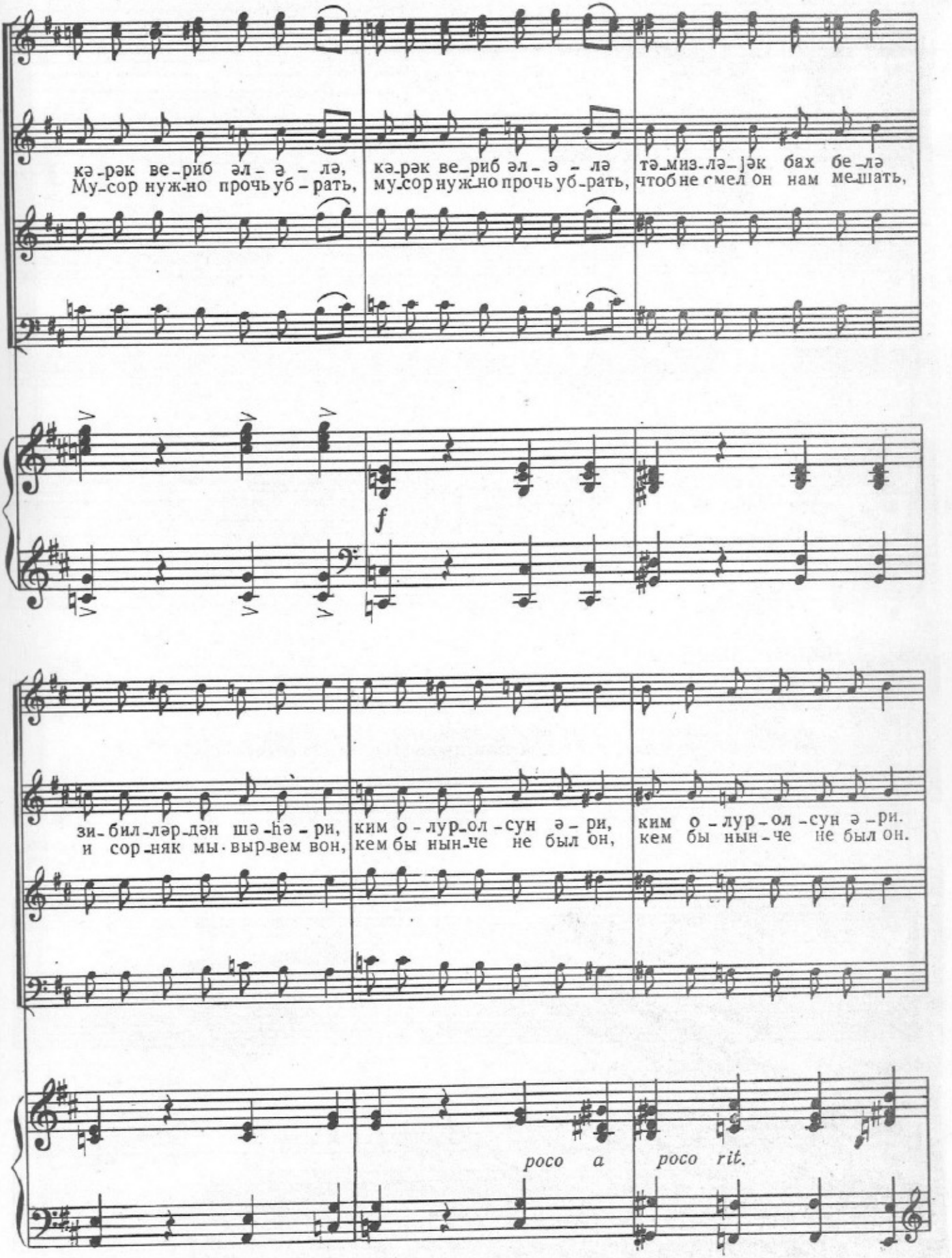
Сәһнә (Набат, Чејран, Сәфтәр вә хор)

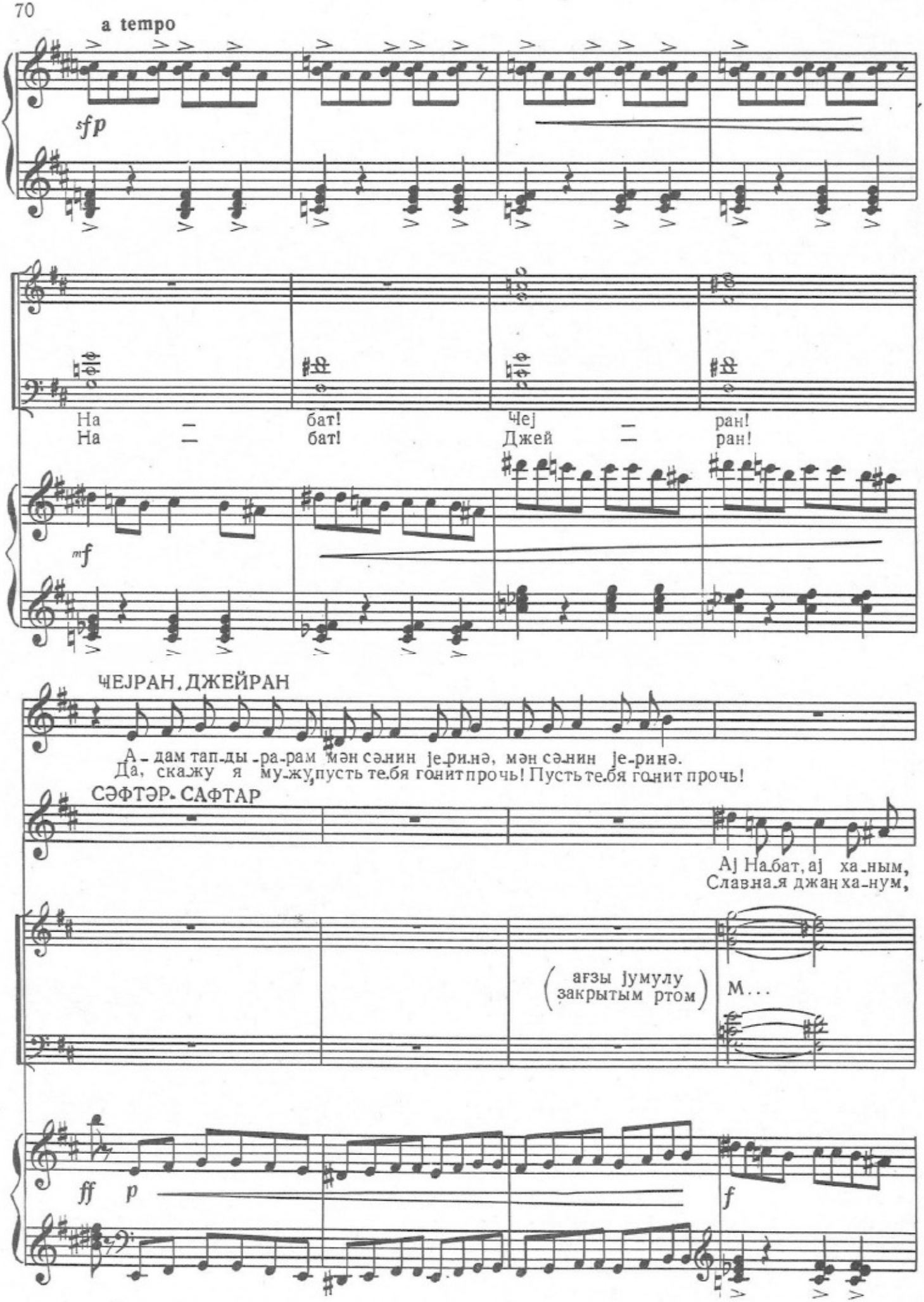
14. Сцена (Набат, Джейран, Сафтар и хор)

НАБАТ
Мән сәнин җе-ри-нә, мән сәнин җе-ри-нә.
пусть те-бя го-нит прочь, пусть тебя го-нит прочь!
Һир-син сөй-ма-мыш,
Не пуг-ли-ва я,
кет сөйлә ә-ри-нә, Һир-син сөй-ма-мыш, кет сөйлә ә-ри-нә.
можешь сказать ему, не пуг-ли-ва я, можешь сказать ему!
СӘФТӘР САФТАР
Мур-ту-зов-дур, Мур-ту-зов!
Он Мур-ту-зов, зна-ют все!
Meno mosso
S.
A.
T.
B.
Кимдир ки, о-нун ә-ри? Кимдирки, онун ә-ри?
Кто же э-той да-мы муж? Кто же этой дамы муж?
Meno mosso

Мур - ту - зов - дур,
Он Мур - ту - зов,
Мур - ту - зов!
зна - ют все!
f
Би - зим кө - зәл шә - һә - рә
Все пре - крас - ней с каждым днем
ја - раш - мыр бе - лә - лә - ри,
род - ной, лю - би - мый го - род,
ја - раш - мыр бе - лә - лә - ри,
род - ной, лю - би - мый го - род!
f

кә-рәк ве-риб әл-ә-лә, тә-миз-лә-јәк бах бе-лә
Му-сор ну-жно прочь уб-рать, чтоб не смел он нам ме-шать,
f
зи-бил-ләр-дән шә-һә-ри, ким о-лур-ол-сун ә-ри, ким о-лур-ол-сун ә-ри.
и сор-няк мы-выр-вем вон, кем бы нын-че не был он, кем бы нын-че не был он.
poco a poco rit.

a tempo
sfp
На — бат! Чej — ран!
На — бат! Джей — ран!
mf
ЧЕЈРАН. ДЖЕЙРАН
А-дам тап-ды-ра-рам мән сәнин jе-ри-нә, мән сә-нин jе-ри-нә.
Да, ска-жу я му-жу, пусть те-бя го-нит прочь! Пусть те-бя го-нит прочь!
СӘФТӘР- САФТАР
Aj На-бат, aj ха-ным,
Славная джан ха-нум,
(ағзы jумулу закрытым ртом)
М...
ff p
f

Н.
Һир-син соj-ма-мыш кет, сөj – лә ә – ри – нә,
Не пуг-ли-ва я, го – во – ри! Не бо-юсь!
С.
аj На-бат аj ха-ным!
ой, про-шу, джан ха-нум.
Кет,
К му –
сөj – лә
жу пой –
кет, сөj – лә ә – ри – нә!
Го – во – ри, не бо-юсь!
ә – ри – нә!
– дет о – на!
gliss.
fp
ff

Набатын оғланларла рәгсӣ 15. Танец Набат с мальчиками

f
mf
f
mf
f
mf

mf
f
ff
f
fp
fff

Сәфтәрин маһнысы 16. Песня Сафтара

Сәф – тә – рин ешг ки – та – бы, бир дә кө – нүл.
Пусть меч – ты рас – цве – тут кра – ше и яр – че,
p
дәф – тә – ри. Сәф – тә – рин ешг ки – та – бы,
чем цве – ты, пусть меч – ты рас – цве – тут
бир дә кө – нүл дәф – тә – ри, бир дә кө – нүл
яр – че, пыш – ней, чем цве – ты, яр – че, пыш – ней,
poco
дәф – тә – ри. Ah!....
чем цве – ты. Ах!
a poco
rit.

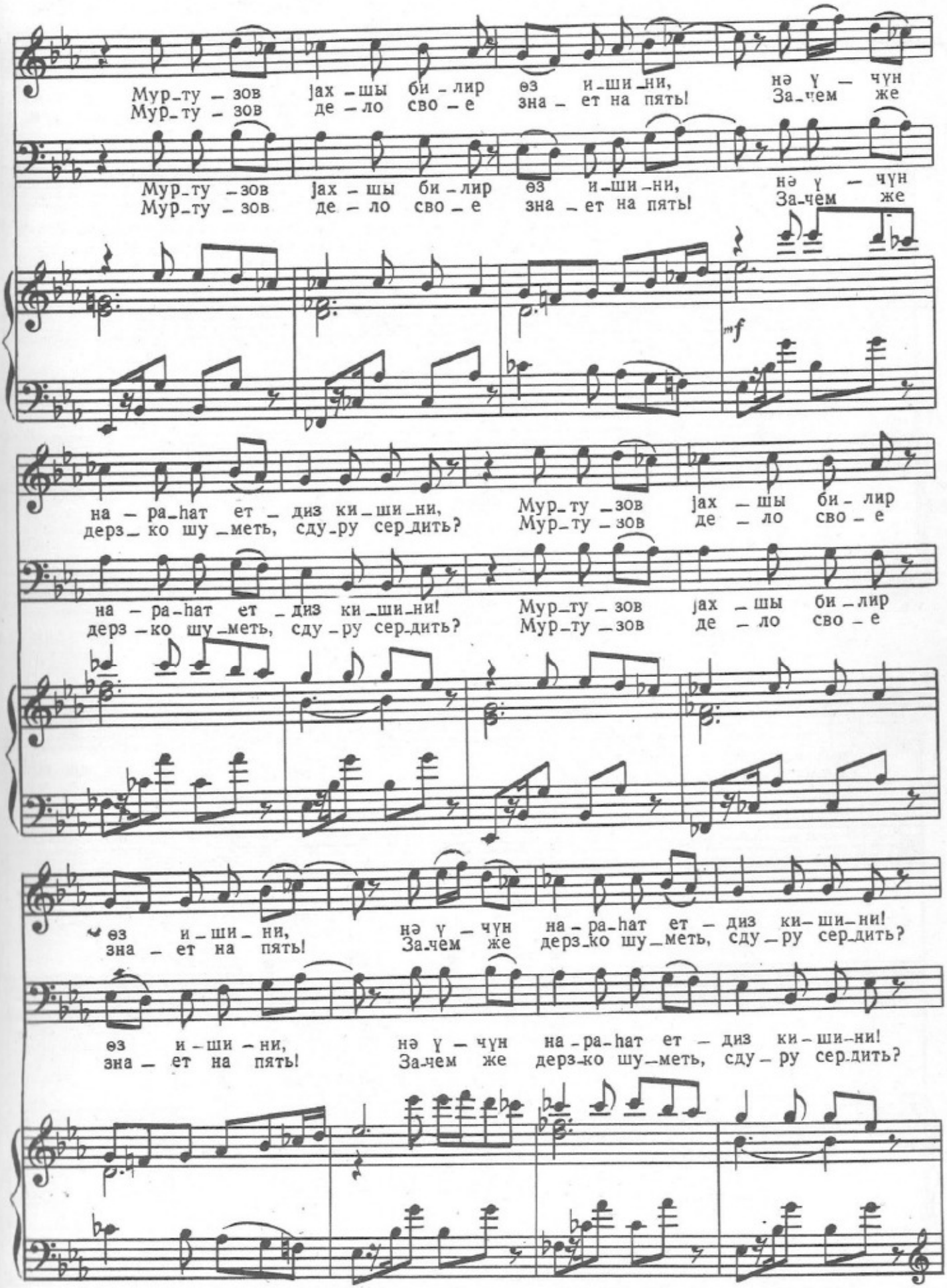
17.

Сәһнә (Муртузов, Ибишов вә Бәбирли)

Сцена (Муртузов, Ибишев и Бабирли)

И.
Б.
Хе – јир!
Ни – как
Әс – ла!
нель – зя!
Хе – јир!
Ни – как
Әс – ла!
нель – зя!
Meno mosso
mf
f
чы–хар – ма–јын!
и кто сме–ет!
Ки – ши – ни нөв – сә – лә – дән чы–хар – ма–јын,
Прос–то грех лю–дям та–ким тре–пать нер–вы,
го–пар – ма–јын!
Глу–па Ла–ла,
Нә о – луб ки, күј – кә – ләк го–пар – ма–јын,
Вер – но сду–ру па – ни–ку вдруг под – ня–ла!
mf

Мур_ту _ зов јах _шы би _ лир өз и_ши_ни, нә ү _ чүн
Мур_ту _ зов де _ ло сво _ е зна _ ет на пять! За_чем же
Мур_ту _зов јах _ шы би _ лир өз и_ши_ни, нә ү _ чүн
Мур_ту _ зов де _ ло сво _ е зна _ ет на пять! За_чем же
mf
на _ ра_hат ет _ диз ки_ши_ни, Мур_ту _зов јах _шы би _ лир
дерз_ко шу_меть, сду_ру сер_дить? Мур_ту _зов де _ ло сво _ е
на _ ра_hат ет _ диз ки_ши_ни! Мур_ту _зов јах _шы би _ лир
дерз _ко шу_меть, сду _ ру сер_дить? Мур_ту _зов де _ ло сво _ е
өз и _ши _ ни, нә ү _ чүн на _ ра_hат ет _ диз ки_ши_ни!
зна _ ет на пять! За_чем же дерз_ко шу_меть, сду _ ру сер_дить?
өз и _ши _ ни, нә ү _ чүн на _ ра_hат ет _ диз ки_ши_ни!
зна _ ет на пять! За_чем же дерз_ко шу_меть, сду _ ру сер_дить?

Tempo I
М.
– ни!
– го.....
О – ну бил, Ла – лә ха – ным,
Я не трус, Ла – ла ха – нум,
И.
– ши –
– мо –
Б.
Ки –
Са –
p
f
мән е – лә гор – хаг де – jи – ләм.
смелость всегда – э – то мой вкус.
Ә – ли гоj –
Не хо – чу
Хе – jир!
Сов – сем
Әс – ла!
не трус!
Ә – ли гоj –
И за – чем
Хе – jир!
Сов – сем
Әс – ла!
не трус!
Ә – ли гоj –
И за – чем
8

-нун-да ду-руб hәр кә-сә дәр-hал ә-ји-ләм,
кла-нять-ся всем? Гордость те-рять можно ль, друзья?
hәр кә-сә дәр-
Гор-дость те-рять
-нун-да ду-руб hәр кә-сә дәр-hал ә-ји-ләм,
кла-нять-ся всем! Гордость те-рять, мож-но ль, друзья?
hәр кә-сә дәр-
Гор-дость те-рять
нун-да ду-руб hәр кә-сә дәр-hал ә-ји-ләм,
кла-нять-ся всем! Гордость те-рять, мож-но ль, друзья?
hәр кә-сә дәр-
Гор-дость терять
-hал ә-ји-ләм.
мож-но ль, друзь-я?!
-hал ә-ји-ләм.
мож-но ль, друзь-я?!
-hал ә-ји-ләм.
мож-но ль, друзь-я?!
8
mf
f
ff

Лаләнин ариозосу

18. Ариозо Лалы

кө — зәл о — лур ја — ша — маг, ин — сан се — виб
Жизнь с каж — дым днем ра — дост — ней, ко — гда в серд — це
се — ви — лән — дә, ө — мүр бо — ју сир — даш о — луб,
пла — мя люб — ви. Ко — гда твой друг ря — дом с то — бой,
бир се — ви — ниб, бир кү — лән — дә, ө — мүр бо — ју
пес — ня серд — ца льет — ся вол — ной! Ко — гда твой друг
сир — даш о — луб, бир се — ви — ниб, бир кү — лән — дә.
ря — дом с то — бой, пес — ня серд — ца льет — ся вол — ной!

Кәл мә-ним гәл – би – мин тәр – ла – ны, кәл кә – зәк дүн – ja –
Друг ты лю – би – мый мой, жду те – бя, счасть-е в люб – ви най –
– ны. Мән сә – ни се – ви – рәм, Зә – фә – рим,
– дем! О, при – хо – ди ско – рей, лю – би – мый мой,
кәл, еш-гим, hү – нә – рим.
мир о – бой – дем вдво – ем.
Piu mosso
mf
f

Più mosso
И — нан, сә — ни
Я те — бя всем
сев — ми — шәм үрәк — дән,
серд — цем неж-но люб — лю,
гәл — би — ми вер—
я те — бе всю
— ми — шәм сә — нә, сев — ки — лим,
ду — шу от — да — ю сво — ю,
сә — нә, сев — ки — лим.
от — да — ю сво — ю.
Уч, ej кө — нүл,
Мы о — ты — щем
mf

јүк – сәк – лә – рә, уч, сә – нин – лә у – чум мән дә.
к солн – цу пу – ти, веч – но бу – дем вме – сте ид – ти.
Кө – зәл о – лур ја – ша – маг, ин – сан се – виб
Жизнь с каж – дым днем ра – дост – ней, ко – гда в серд це
се – ви – лән – дә, кө – зәл о – лур ја – ша –
пла мя люб – ви, ко – гда в серд – це пла – мя люб –
– маг!
– ви!
p poco a poco rit. pp

Лалә илә Зәфәрин дуети 19. Дуэт Лалы и Зафара

*) Хырда нотлар Азәрбајҹан мәтниниң 2-чи бәнди үчүндүр.
Мелкие ноты для 2-го куплета азербайджанского текста.

Сев – мә – мәк о – лар – мы сә – ни, сев – ки – лим,
Можно ль мне не лю – бить те – бя, ми – лый друг?
mf
синәмдә – ки үрәк сә – нин – дир јал – ныз.
Как тебе не да – рить сердца каж – дый стук?!
Ја – ды – на чох кеч – кеч дүшүрәм нә – дән,
Как же мог забыть ты любовь преж – них дней?
јох-са у – нут – му – сан мә – ни вә – фа – сыз.
Радости наших встреч забыть как ты мог?

ЛАЛӘ, ЛАЛА
Jox_ca у_нут _ му_сан, aj Зә_фәр, мә_ни, вә_фа _ сыз.
Ра_дос_ти на _ ших встреч ай За_фар, за_быть как ты мог?
ЗӘФӘР, ЗАФАР
у _ нут _ ма _ рам сә _ ни мән,
Не за _ был те _ бя, о нет!
ЗӘФӘР, ЗАФАР
у_ ну _ да бил _ мә _ рәм сә _ ни бир ан да,
Ты же вся жизнь мо _ я, заж_гла ты мне свет,
у _ ну _ да бил. мә _ рәм сә _ ни бир ан да,
ты же вся жизнь мо _ я, заж_гла ты мне свет,
p

Л.
Јох — са у — нут дун мә — ни,
Как ты мог за — быть ме — ня?
З.
унут_маг о_лар_мы, у_нут_маг о_лар_мы нә_фәс ал — ма_ғы.
Я не за_был те_бя! Я не за_был те_бя! На_век ты мо_я!
mf meno
Ән бө_јүк не'_мәт_дир, ән бө_јүк не_мәт_дир сә_нин_лә бир — кә,
О, как при_ят_но мне, о, как при_ят_но мне с то_бой ря — дом, друг,
Piu mosso
poco a poco rit.
a tempo
сә_нин — лә бир_кә, Ба_кы — ның һүс_нү_нү сеј — рә
с то_бой ря_дом, друг, до_ро — гим го_ро_дом лю — бо -
a tempo
poco a poco rit.

ЛАЛӘ — 2. Үзүмә күлдүкчә мећрибан шәһәр,
Гәлбимдә арзулар, чичәкләр ачыр
Бир бах, о севимли көзәл Бакыја,
Бизим шылтаг Хәзәр нечә јарашыр.

ЗӘФӘР — Ана вәтәнимин һәр бир бучағы,
Гәлбӣ мәфтун едир бу баһар чағы.

БИР ЈЕРДӘ — Ән бөјүк не'мәтдир сәнинлә биркә,
Бакынын һүснүнү сеjрә далмағым.

ЛАЛА — Дарит нам город наш
Любви ясный свет
И в сердца льет весна
Белых яблонь цвет
Как же мог забыть ты
любовь прежних дней?
Радости наших встреч
Забыть как ты мог?

ЗАФАР — Не забыл тебя, о нет!
Ты же—вся жизнь моя,
Зажгла ты мне свет

ВМЕСТЕ - О, как приятно мне
Вместе с тобой, друг,
С тобой рядом, друг,
Дорогим городом
Любоваться здесь!
Белых яблонь цвет.

20.

Мириш илә Наиләнин дуети
Кәл, гадан алым

Дуэт
Мириша и Лалы
Возьму твои беды на себя

МИРИЩ
А...
НАИЛӘ. НАИЛЯ
А...
Га – ра – гаш, га – ра – көз аһ – лы – мы ал –
Ме – ня кра – са – ви – ца ты с у – ма све –
Гәм җе – мә дүн – ја – да, күл сә – нә гур –
У – мей це – нить дру – зей, все те – бе от –
– ды,
– ла,
аһ – лы – мы ал – ды,
ты с у – ма све – ла.
– бан,
– дам,
күл сә – нә гур – бан,
все те – бе от – дам,

гәл – би – ми, көн – лү – мү нә кү-нә сал –
не – ждан – но в серд – це мне сто скор-бей вли –
дос – ту – нун гәд – ри – ни бил, сә-нә гур –
за смех ве – се – лый твой, жизнь сво-ю от –
– ды, ah, нә кү-нә сал – ды.
– ла, ах, сто скорбей вли – ла.
– бан, ah, бил, сә-нә гур – бан.
– дам. ах, жизнь сво-ю от – дам.
mf
1.
2.
На – и – ләм,
Я вдаль до –
Ү – рәк сә –
Меч – ты ду –

gliss.
көз – лә-рим
– рог гля-жу,
gliss.
-нә гур-бан,
-ши сво-ей
ah,
ах!
мән сә – нә вур – ғу – нам,
Пои – ди, возь – му тво – и
ah,
Ах!
мән сә – нә вур – ғу – нам,
Люб – лю! Возь – му тво – и
poco
a poco rit.
Tempo I
кәл, га-дан а – лым,
бе – ды на се – бя,
кәл, га-дан а-
б – ли на се-
кәл, га-дан а – лым,
бе – ды на се – бя,
кәл, га-дан а-
бо – ли на се-

– лым, aj a – ман, кәл, га-дан а – лым,
– бя. С ра-до-стью твой лю-бой не – дуг
– лым, aj a – ман, кәл, га-дан а – лым,
– бя. С ра-до-стью твой лю-бой не – дуг
кәл, га – дан а – лым!
я при – му, мой друг!
кәл, га – дан а – лым!
я при – му, мой друг!
Ah!..
Ax!...
Ah!..
Ax!...
sf
sf
sf
p

Бәбирлинин маһны вә рәгси 21. Песня и танец Бабирли

вар де-сән мән - дә, дүн - ја - нын не'-мә-ти-ни ал де - сән, мән - дә,
я их дам вво - лю! Пла-тьев сто бу-дешь и-меть на сво-ю до - лю,
дүн - ја - нын не'-мә-ти-ни ал де'- сән, мән - дә, күлүм. Бә-зә-рәм
пла-тьев ты бу-дешь и-меть сколь-ко их бу - дешь хотеть! Я смо-гу
p
кук-ла ки-ми сә. — ни, На-и-лә ха-ным,
кук-лой о-деть те — бя, На-и-ля ха-нум,
f
Бә-зә-рәм кук-ла ки-ми сә - ни,
Я смо-гу кук-лой о-деть те - бя,
p

На_и_лә ха_ным,
На_и_ля ха_нум.
та_ны_мыр_сан һә_лә сән мә _ ни,
Бу_дешь ты счастье и_метъ со мной,
На_и_лә ха_ным,
На_и_ля ха_нум,
f
sf
та_ны_мыр _ сан һә_лә сән мә _ ни,
бу_дешь ты сча_стье и_метъ со мной,
На_и_лә ха_ным, На_и_лә ха_ным.
На_и_ля ха_нум, На_и_ля ха_нум.
sf
Allegro
Рәгс. Танец
f
f
ff

22.

Диалог
(Чејран вә Муртузов)

Диалог
(Джейран и Муртузов)

де кө-рүм, де кө-рүм, о нә-чи-дир?
От-ве-чай, от-ве-чай, дворни-чи-ха?
Де кө-рүм, де кө-рүм, о нә-чи-дир?
От-ве-чай, от-ве-чай, дворни-ни-ха?
Чej-ран jох, көл-кә-си-дир, Чej-ран jох, көл-кә-си-дир,
Как же так сме-ла о-на. как же так сме-ла о-на
кү-чә-дә, кү-чә-дә сә-hәр-сә-hәр, кү-чә-дә, кү-чә-дә, сә-hәр-сә-hәр о-ну тәh-
наг-ло, на у-ли-це, сра-мить ме-ня, наг-ло, на у-ли-це, срамить ме-ня! Так при всех
МУРТУЗОВ
-гир е-дә-ләр, о-ну тәh-гир е-дә-ләр. У-рә-jин
дерз-ко кричать? Так при всех дерз-ко кринать? Забудь, джан,
> темпо

сы-хыл-ма-сын, кәл ке-дәк, Чеj-ран ха-ным, у-рә-jин сы-хыл-ма-сын,
за-будь печаль, не сер-дись, Джей-ран ха-нум! За-будь, джан, за-будь пе-чаль,
кәл ке-дәк, Чеj-ран ха-ным, лап са-баһ әм-рин а-сым, лап са-баһ
не сер-дись, Джей-ран ха-нум! Брось! Кля-нусь выг-нать е-е. Брось! Кля-нусь
әм-рин а-сым, кәл ке-дәк, Чеj-ран ха-ным, кәл ке-дәк, Чеj-ран ха-ным.
выг-нать е-е, не сер-дись, Джей-ран ха-нум, не сер-дись, Джей-ран ха-нум!
f
mf
f

Ч. Д.
Гоj о – ну рәдд е – ләмәк....
Вон го – ни, тре – бу – ю я....
М.
Гоj о – ну рәдд е – ләмәк....
Ты пра – ва, о, не сердись....
sf
f
mf
f
Гоj о – ну рәдд е – ләмәк сәнә бир, сәнә бир борч ол – сун,
Вон го – ни, тре – бу – ю я. Э – то твой долг свя – той гнать е – е!
Гоj о – ну рәдд е – ләмәк мәнә бир, мәнә бир борч ол – сун,
Ты пра – ва, о, не сердись, э – то мой долг свя – той гнать е – е,
sfp
mf
сә – нә бир сә – нә бир борч ол – сун, борч ол – сун!
Э – то твой долг свя – той гнать е – е, долг свя – той!
мә – нә бир, мә – нә бир борч ол – сун, борч ол – сун!
э – то мой долг свя – той гнать е – е, долг свя – той!
f
ff

Икинчи пәрдәнин финалы 23. Финал второго действия

ҮЧҮНҹҮ ПӘРДӘ ДЕЙСТВИЕ ТРЕТЬЕ

Сәфтәрин маһнысы 24. Песня Сафтара

gliss.
Де - jир-ләр, бир jах-шы гон-шу - ну jүз го - hу - ма дә-jиш-мә-рәм,
Пра-виль-но ска - за-но: ста-рый друг луч-ше всег-да но - вых двух.
мән а - шы-гам, На-бат ха-ным, hәр а-шыг - ла де-jиш-мә-рәм,
На - до лю-бить дру - зей сво-их, в жиз-ни счасть - я нет без них.
f
мән а - шы-гам, На-бат ха-ным, hәр а-шыг-ла де-jиш-мә-рәм,
На - до лю-бить дру - зей сво-их, в жиз-ни счасть - я нет без них,

hər a-şıg-la
в жиз-ни счасть — я
de-jiш-mə-rəm.
нет без них!
ha-ны Мәч-нун,
Ко-му от-дам
ha-ны Кә-рәм?
серд-це я в дар?
Tempo I
ha-ны Мәч-нун, ha-ны Кә-рәм?
Дру-гу от-дам сердце я в дар.
Мә-ним-лә а-jar
Э-то ска-зал вам
gliss.
ў-за-да.
твер-до Саф-тар.
Ah!..
Ах!..

Квартет
(Сәфтәр, профессор, Набат
вә Сәлимә)

25. Квартет
(Сафтар, профессор, Набат
и Салима)

һәм а – та, һәм а–на, һәм дә әр ол – дум сә–нә,
Муж, о – тец, вер–ный брат для те–бя я был, На–бат!
һәм а – та, һәм а–на, һәм дә әр ол – дум сә–нә.
Муж, о – тец, вер–ный брат для те–бя я был, На–бат!
ПРОФЕССОР
gliss.
һаг–лы – дыр Сәф – тәр, аj си–нә дәф – тәр.
Э–то вер–но, да! Прав он, как все – гда!
НАБАТ
Ки–ши, бәс–дир, jе – тәр, ки–ши шәр–дир, шәр.
Ну, ко–неч–но, он прав. что за чуд–чый нрав!
8
f

САФТАР
Гәһ - рә - ман о - лан - да, сә - нә вар, мә - нә јох?
Нуж - но де - тей рас - тить - сра - зу к Саф - та - ру вы!
(Дүз дејир
Правду говорит)
ПРОФЕССОР
НАБАТ
САЛИМА
mf
f
Һе - са - ба са - лан - да, сә - нә вар, мә - нә јох?
Нуж - но де - тей рас - тить - сра - зу к Саф - та - ру вы!
(Дүз дејир
Праьду говорит)
mf
f

gliss.
Һаг-лы-дыр Сәф-тәр, аj си-нә дәф-тәр.
Э-то вер-но, да! Прав он, как все-гда!
Ки-ши, бәс-дир jе-тәр, ки-ши шәр-дир, шәр.
Ну, ко-неч-но, он прав, ну, ко-неч-но, прав!
mf
Ки-ши-нин зәһ-мә-тин бир га-дын көр-мә-jир,
Нет, вам нас не по-нять, глу-по из ко-жи лезть.
Ки-ши-нин зәһ-мә-тин бир га-дын көр-мә-jир,
Нет, вам нас не по-нять. глу-по из ко-жи лезть.
Га-ды-нын чәк-ди-jин бир ки-ши бил-мә-jир,
И вы нас, так ска-зать, по-нять не смо-же-те,
Га-ды-нын чәк-ди-jин бир ки-ши бил-мә-jир,
И вы нас, так ска-зать, по-нять не смо-же-те,
mf
sf p

ки – ши – нин зəһ – мə – тин бир га – дын көр – мə – jир,
Нет, вам нас не по – нять, глу – по из ко – жи лезть,
ки – ши – нин зəһ – мə – тин бир га – дын көр – мə – jир,
Нет, вам нас не по – нять, глу – по из ко – жи лезть,
га – ды – нын чəк – ди – jин бир ки – ши бил – мə – jир,
и вы, ко – неч – но, нас по – нять не смо – же – те,
га – ды – нын чəк – ди – jин бир ки – ши бил – мə – jир,
и вы, ко – неч – но, нас по – нять не смо – же – те,
mf
fp
aj На – бат!
ай На – бат!
aj На – бат!
ай На – бат!
aj Сəф – тəр!
ай Саф – тар!
aj Сəф – тəр!
ай Саф – тар!
p
8

Лалә илә Зәфәрин дуети 26. Дуэт Лалы и Зафара

көрүнмүр соңу, нә көзәл демишдир
велик, вечно юн! На небо дивлюсь я,
јурдун Вурғуну... Бахын сәһәрләрин
как скажал Вургун. Взгляни, друг мой, и ты —
јагут рәнки нә, бәнзәјир шаирин
прекрасен наш свет, и пойми красоту,
сөз аһәнки нә. Бир гара гушки ми
что восхвалит это. Веграм сильным и злым

ЛАЛӘ.ЛАЛА
у – чан хә – ja — лым . . .
под– став– ля – ли бы грудь.
Бир га – ра – гуш ки – ми
Вет – рам силь — ным и злым
ЗӘФӘР.ЗАФАР
Бир га - ра гуш ки - ми
Вет – рам силь — ным и злым
mf
у – чан хә – ja — лым
под– став– ля – ли бы грудь.
Вә – тән тор – па – ғы – ны
Ду – шой, пол – ной люб – ви,
у - чан хә - ja — лым
под — став– ля – ли бы грудь.
Вә – тән тор – па – ғы – ны
Ду - шой, пол – ной люб – ви.
сеjр е – дир jе – нә,
твой со – гре – лаб путь.
Вә – тән тор – па – ғы – ны
Ду – шой, пол – ной люб – ви.
сеjр е - дир jе - нә,
твой со - гре – ла путь.
Вә - тән тор - па - ны ғы
Ду - шой, пол – ной люб - ви

сејр е – дир је нә, сејр е – дир је – нә.
твой со – гре – ла б путь, твой со – гре – ла б путь.
сејр е – дир је – нә, сејр е – дир је – нә
твой со – грел бы путь, твой со – грел бы путь.
p
ЗӘФӘР. ЗАФАР
Им – ка – ным ол.саj – ды и – нан ки, Ла – лә,
Как о – рел гляжу я, ви – жу весь край мой,
сә – нин хә – ја – лын – ла бир – кә у – чар – дым.
ко – гда б мог я взле – теть за тво – ей меч – той.
poco a poco meno

Еш-ги-миз – лә до – лу ү – рә – јим – лә мән,
Я бы ле – тел за ней, крикнув: сме – ле – е будь!
mf
сә-нин јол-ла-ры – на и-шыг са – чар – дым,
Ду-шой, полной люб – ви, со-грел бы твой путь,
p
Л.
сә – нин јол-ла-ры – на и-шыг са – чар – дым.
ду – шой, полной люб – ви, со – гре – ла б твой путь!
З.
Сә – нин јол-ла-ры – на и-шыг са-чар – дым,
Ду – шой, полной люб – ви, со-грел бы твой путь!

Бир га – ра гуш ки – ми у – чан хә – ja – лым
Вет-рам силь – ным и злым под – став-ля-ли бы грудь.
Бир га – ра гуш ки – ми у – чан хә – ja – лым
Вет-рам силь – ным и злым под – став-ля-ли бы грудь.
mf
Вә – тән тор-па – ғы – ны сејр е – дир је – нә,
Ду – шой, пол-ной люб – ви, твой со – гре – ла б путь,
Вә – тән тор-па – ғы – ны сејр е – дир је – нә,
Ду – шой, пол-ной люб – ви, твой со – грел- бы путь,
сејр е – дир је – нә, Зә – фәр.
твой со – гре – ла б путь, За – фар!
сејр е – дир је – нә, Ла – лә.
твой со – грел бы путь, Ла – ла!
mf

Чејранын маһны вә рәгси 27. Песня и танец Джейран

–сы, кө–зү–мүн а – ғы га–ра – сы, ба–ла–мын то – ju– на гур – бан.
–гой, мой род–ной, ми–лый, до–ро – гой, за–жи–вем слад–ко мы с то – бой!
Кө – зү–мүн а – ғы – га – ра – сы, кө–зү – мүн а – ғы – га – ра –
Мой род–ной, ми–лый, до – ро – гой, мой род–ной, ми–лый, до – ро –
–сы, ба – ла–мын то – ju–нагур – бан.
–гой, за – жи–вем слад–ко мы с то – бой!
И – ши–миз ду–зәл – ди кер – чәк, и – ши–миз
Свадь–бу мы должны сыграть здесь! Свадь–бу мы

2. Бир тары, бир дә гавалы,
Чатмајыр бу мәнзилимин.
Сүфрә ач, кабабы кәлсин,
Јемиш вер дилим-дилим, hej.
Баламын сөзүнә гурбан,
Баламын көзүнә гурбан,
Баламын өзүнә гурбан.

2. Здесь простор славный, хоть куда,
Всех гостей соберем сюда!
Будем мы гулять всю ночь здесь.
Пусть поют весело кругом,
Пусть наш смех наполняет дом.
Всех гостей соберем сюда!

*) *Хырда нотлар Азәрбајҹан вә рус мәтнинин 2-ҹи бәнди үчүндүр.*
Мелкие ноты для 2-го куплета азербайджанского и русского текста.

Рәгс. Танец
Allegro
f poco a poco accelerando
f
8
mf
f
p
f
mf

f
mf

Presto
f
poco a poco accelerando

Vivo
f

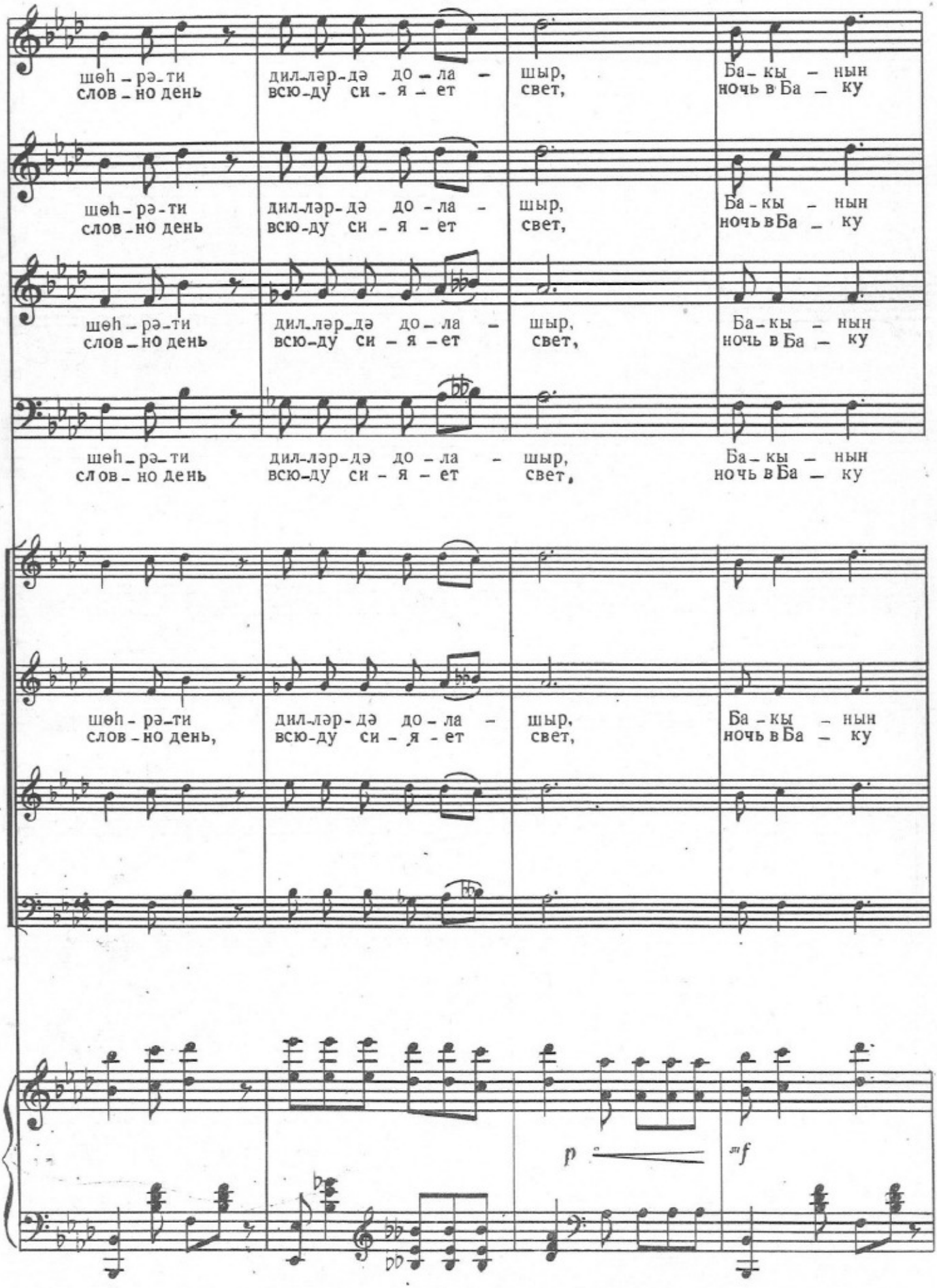

ff

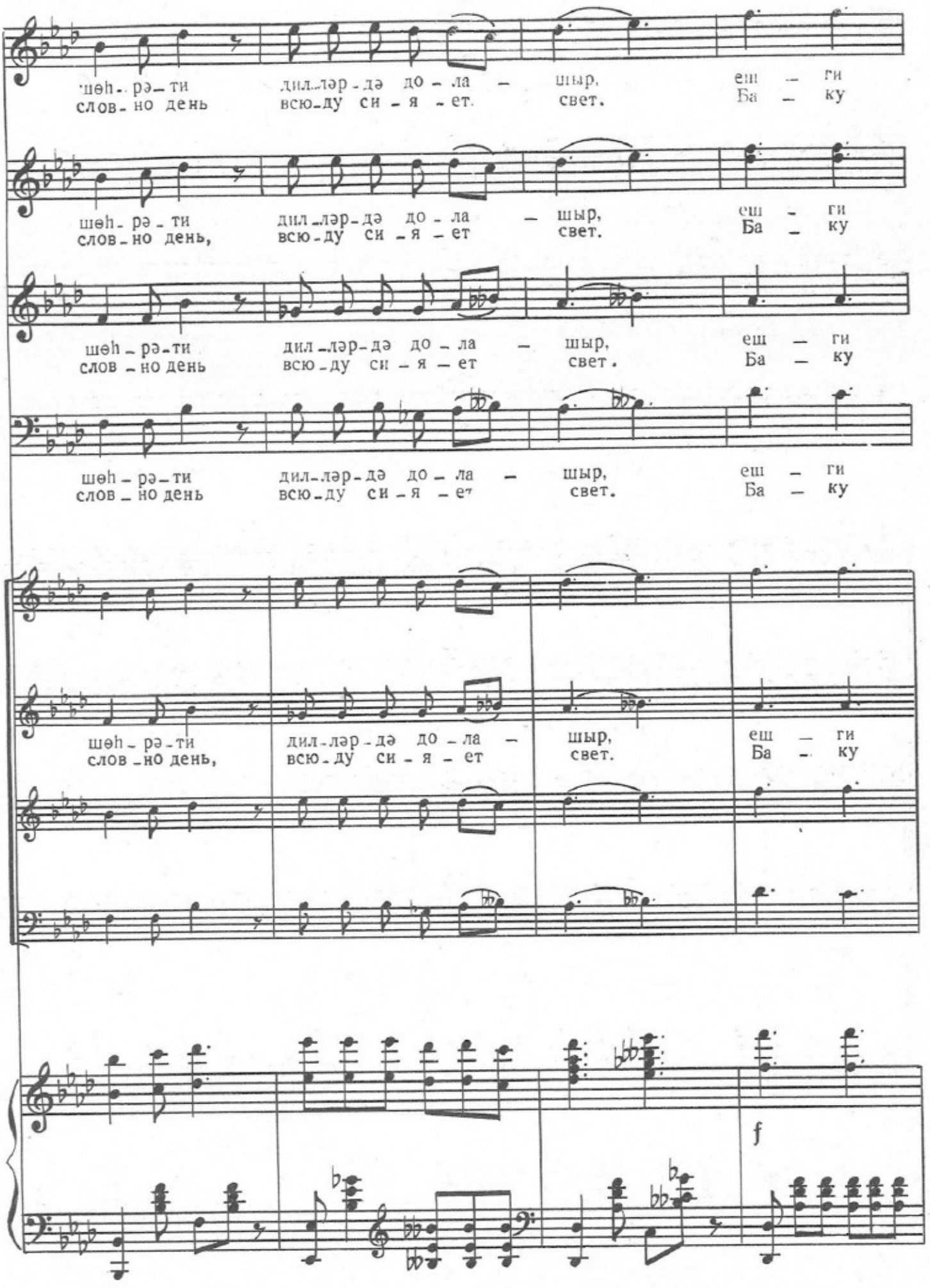
28.

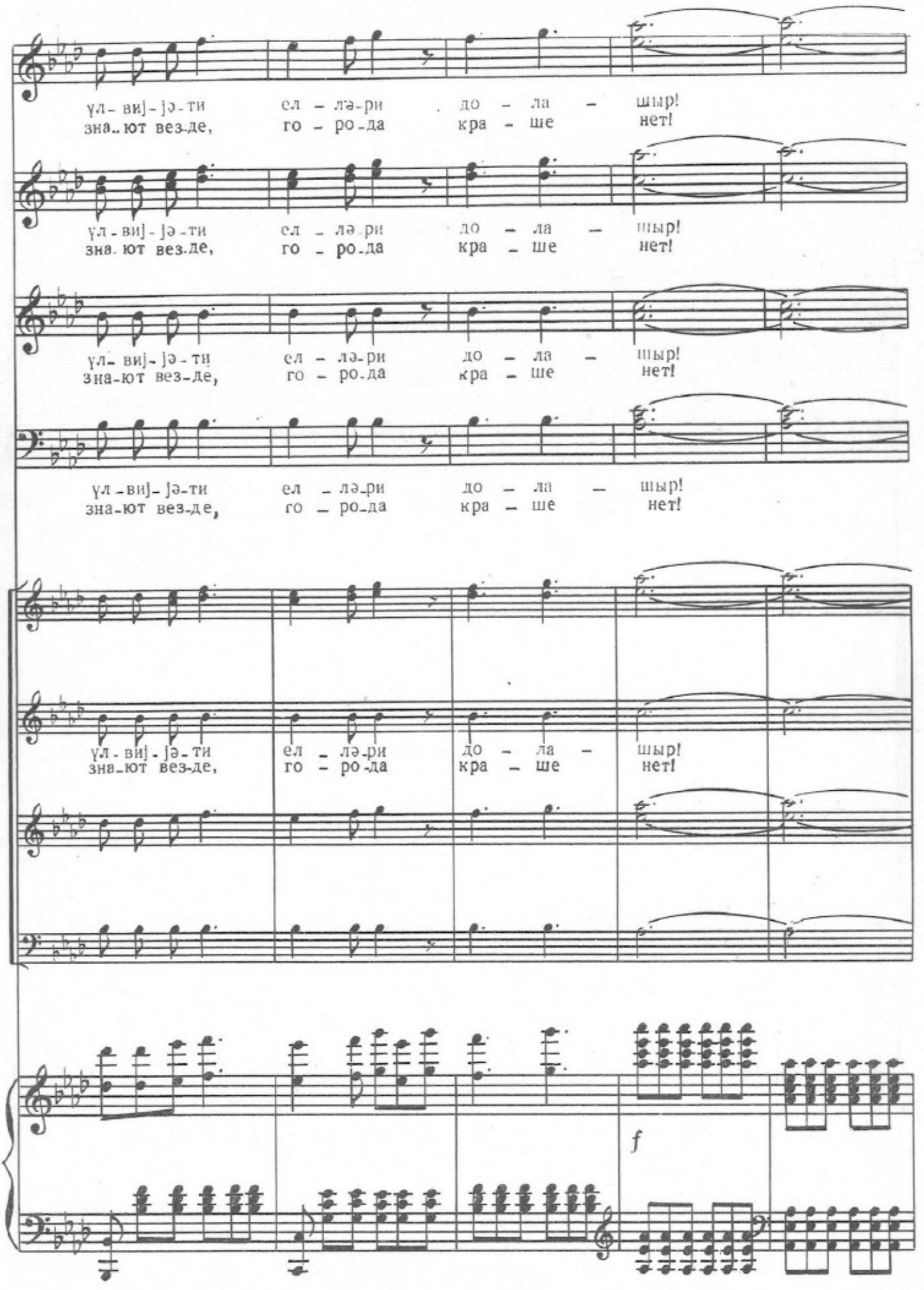
Финал (Лалә, Зәфәр, Наилә, Мириш, Сәлимә, Набат, профессор вә сәһнә архасындан хор)

Финал (Лала, Зафар, Наиля, Мириш, Салима, Набат, профессор и за сценой хор)

шəһ - рə - ти
слов - но день
дил - ләр - дə до - ла -
всю - ду си - я - ет
шыр,
свет,
Ба - кы - нын
ночь в Ба - ку
шəһ - рə - ти
слов - но день,
p
mf

шөһ - рә - ти
слов - но день
дил - ләр - дә до - ла - шыр,
всю - ду си - я - ет свет.
еш - ги
Ба - ку
шөһ - рә - ти
слов - но день,
дил - ләр - дә до - ла - шыр,
всю - ду си - я - ет свет.
еш - ги
Ба - ку
шөһ - рә - ти
слов - но день
дил - ләр - дә до - ла - шыр,
всю - ду си - я - ет свет.
еш - ги
Ба - ку
шөһ - рә - ти
слов - но день,
дил - ләр - дә до - ла - шыр,
всю - ду си - я - ет свет.
еш - ги
Ба - ку
f

үл - виј - јә - ти ел - лә - ри до - ла - шыр!
зна..ют вез-де, го - ро-да кра - ше нет!
үл - виј - јә - ти ел - лә - ри до - ла - шыр!
зна..ют вез-де, го - ро-да кра - ше нет!
үл - виј - јә - ти ел - лә - ри до - ла - шыр!
зна-ют вез-де, го - ро-да кра - ше нет!
үл - виј - јә - ти ел - лә - ри до - ла - шыр!
зна-ют вез-де, го - ро-да кра - ше нет!
үл - виј - јә - ти ел - лә - ри до - ла - шыр!
зна-ют вез-де, го - ро-да кра - ше нет!
f

mf
ff

ӨЗҮМҮЗ БИЛӘРИК
ПРОЛОГ ВӘ 3 ПӘРДӘЛИ МУСИГИЛИ КОМЕДИЈА

ПРОЛОГ

№ 1. Увертүра

Дағүстү паркдан шәһәрин көрүнүшү. Күллү-чичәкли бир мејданча. Адамлар ики-бир, үч-бир кәлиб кечирләр. З ә ф ә р кими исә көзләјир. О, салхым сөјүдә јахынлашыр.

№ 2. Зәфәрлә Лаләнин дуети вә хор

З ә ф ә р. Лалә, нә јахшы кәлдин, көрүрсән буралар нечә көзәлдир?

Л а л ә. Бурадан шәһәрә баханда адама елә кәлир ки, бу саат гуш олуб учачаг.

З ә ф ә р. Бүтүн бунлары көрдүкдә инсан јашамаг, лап чох јашамаг истәјир.

Л а л ә. Еләдир, Зәфәр!

З ә ф ә р *(фикирли)*. Бир бах, көр шәһәримиз нә гәдәр көзәлдир. Адамын үзүнә күлүр. Бир бах, чәркә илә дүзүлмүш о биналары, күчәләр боју сајрышан ишыглары көрүрсәнми? Бир бах, дәнизкәнары парк нечә бәзәнмишдир. О мәнә Хәзәрин доғма Бакымыза тәгдим етдији ал-әлван бир күл дәстәсини хатырладыр. Һансыны дејим? Адам бахдыгча үрәји севинч һиссилә долур, һәлә Хәзәр! Сән бир бизим Хәзәрә бах! Мән бизим көзәл шәһәримизи Хәзәрсиз тәсәввүр едә билмирәм.

Л а л ә. Мән дә Хәзәри Бакысыз!..

№ 3. Лалә илә Зәфәрин дуети вә хор

Бакы һаггында маһны

З ә ф ә р. Шәһәримиз көзәл, адамларымыз көзәл, амма тәәссүф ки, бу көзәл инсанларын ичәрисиндә һәлә Муртузовлар да вар...

Ишыг сөнүр.

БИРИНЧИ ПӘРДӘ

№ 4. Муртузовун кәлиши

М у р т у з о в тамаша салонунда көрүнүр. Ш и к а ј ә т ч и л ә р онун ардынча кәлирләр.

I Ш и к а ј ә т ч и. Јолдаш Муртузов, бир дәгигә.

М у р т у з о в. Һеч јарым дәгигә дә олмаз, мәним кабинетим вар.

II ш и к а ј ә т ч и. Јолдаш Муртузов; ахы...

М у р т у з о в. Дурун нөвбәјә, чағыртдырарам *(Муртузов столун архасына кечиб зәнки басыр)*. Наилә, аз, Наилә!

Н а и л ә кәлир.

Н а и л ә. Бујурун, Гуламмирзә Мәммәдһүсејнович!

М у р т у з о в. Ај гыз, сәнә мин дәфә демишәм ки, икимиз оланда Мәммәдһүсејндә ишин олмасын, баша дүшдүн?

Н а и л ә. Бујурун.

М у р т у з о в. Идарә хамушлугдур?

Н а и л ә. Нәдир?

М у р т у з о в. Дејирәм јә'ни спокојнадыр?

Н а и л ә. Ким?

М у р т у з о в. Мән! Чај кәтир көрәк.

Н а и л ә. *(Кедә-кедә)* Бәли, чај дәсткаһы башланды.

М у р т у з о в. *(Өз-өзүнә)* Бунунла мәшғул олмаға да вахтым олмур. Сәһәр-сәһәр ки, бојат бозбашы јејирсән, үстүндән јарым саат кечмир, күл ејләјир. Чајын гијмәти чыхыр чејран далына. *(Кағызларла мәшғул олур. Мириш әлиндә говлуг кәлир)* Гој бура көрәк. Бәһ-бәһ... Чајын әтри адамы биһуш едир. Таза дәмдир?

Мириш говлуғу столун үстүнә гојур.

М и р и ш. Јолдаш Муртузов...

М у р т у з о в. *(Наразы)* Јолдаш Мириш, бу харабанын Мириши олан кими, бир кириши дә вар ахы. Гапыны дөјмүрсән-дөјмүрсән, һеч олмаса салам вер.

М и р и ш. Салам әлејкүм!

М у р т у з о в. Әлејкүм салам! Сәһәр ки, ачылды әзрајыл кими һамыныз кәсдирирсиниз башымын үстүнү.

М и р и ш. Дүнән сизин катибә ишә чыхмамышды.

М у р т у з о в. Бура бах, ону өзүмүз биләрик. Сөзүнү де...

М и р и ш. Почту мән алмышам. Дејирдим бәлкә бахасыныз.

М у р т у з о в. *(Говлуғу вәзнләјир)* Нәдир бунлар?

М и р и ш. Зәһмәткеш мәктубларыдыр.

М у р т у з о в. Мириш, бала, билдијин ишә

кириш. Сәндән габагкы кәдәнин дә сөзүнүн нә далы оларды, нә габағы. Зәһмәткеш мәктубу! Зәһмәткешин вахты һардајды бу гәдәр мәктуб јаза. Бу әризәбазларын ишидир.

Мириш. Јолдаш Муртузов...

Муртузов. Бәли, әризәбазларын!

Мириш. Сизин дедијиниздән белә чыхыр ки...

Муртузов. *(һирсли)* Мән сөзүмү гуртармамыш сән нә билирсән мәним дедијимдән нә чыхачаг? Истәјирсән елә еләјим ки, тамам башга бир шеј чыхсын. Һә, фикрими дә дағытдын. Аталар дејиб ки, кәрәк әввәл ишләјәсән, сонра нејләјәсән, дишләјәсән Баша дүшдүн?.. Кет, ишлә мәшғул ол!.. Вот, белә, бу чүр, так! Апар бунлары да гејдә алдыр!

Мириш. Бурада тә'чили мәсәләләр вар.

Наилә чај кәтириб, чыхыр.

Муртузов. Бала, нә олуб, дүнән бир, бу күн ики башламысан гуллуг көстәрмәјә?

Мириш. Јолдаш Муртузов, хаһиш едирәм...

Муртузов. Бир сәбир ејлә. Аталар нә дејиб? Һә? Сәсин чыхмыр?

Мириш. Аталар дејиб ки, ганана да чан гурбан, ганмајана да. Дад јарымчыг әлиндән.

Муртузов. Јох, билмәдин. Аталар дејиб ки... *(Өз-өзүнә)* Гој көрүм нә дејиб аталар... Јахшы, кет ишини көр, сонра данышарыг.

Мириш. Ахы сабаһ, бири күн чамаат кәлиб өз әризәсинә чаваб истәјәчәк.

Муртузов. Чамаат бура нијә кәлир ки? Әризә вериб, гахылсын, отурсун харабасында. Көзләсин чавабыны. Чамаат! *(Сәнки басыр, Наилә дахил олур)* Чај!

Наилә. Чај чохдан столун үстәдир! *(Чыхыр)*

Муртузов. Гојурлар ки, бала, гој чајымызы... Ишимизи көрәк...

Мириш наразы чыхыр. Гапыда шикајәтчиләр көрүнүрләр.

Шикајәтчи. Олар?

Муртузов. Өзүм чағырарам. *(Сәнк чалыр)* Ало, Чәлилов? Салам! Нечәсән, Чәлилов? Маладес! Маладес! Һә, ондан бир шеј чыхды? Нечә јә'ни надән? Чох саг ол! Әшги, кичик тә'мир әвәзинә евини капитални ремонт еләјәндә агзындан дүшмүрдүк, инди нә олду? Нечә? Бу һарадыр? Шәһәр совети? *(дәстәји јеринә гојур)* Лап башымы итирмишәм.

Бир шикајәтчи әлиндә бағлама дахил олур.

Шикајәтчи. Јолдаш Муртузов...

Муртузов. Ким көндәриб?

Шикајәтчи. Өзүм кәлмишәм.

Муртузов. Лап наһаг јерә. Бајырда дуранлар адам-зад дејилләр?

Шикајәтчи. Билирсиз... чох тә'чили өлчү көтүрмәк лазымдыр.

Муртузов. *(Бағламаны көрүр)* Јахшы, сөзүнү де.

Шикајәтчи. Билирсиз, мән сизин үстүнүзә јашајырам...

Муртузов. Ағыллы даныш, мәним үстүмдә јох, идарәнин үстүндә. Јығчам елә.

Шикајәтчи. Бизим үстүмүзә оланларын су кәмәри гајдада дејил. Ики күндүр ахыр башымыза.

Муртузов. Јахшы, кет, дүзәлдәрик.

Шикајәтчи. *(Севинчәк)* Чох саг олун! *(чыхыр)*

Муртузов. *(Бағламаны әлләшдирир)* Ганачаглы адама охшајыр.

Бәбирли кәлир. Муртузов бағламаны пәнчәрәјә гојур.

Бәбирли. Гуламмирзә Мәммәдһүсејнович, сабаһыныз хејир!

Муртузов. Кәл көрәк сән нә кәтирмисән? Әлиндәки нәдир?

Бәбирли. Сәлимхановун 15-чи әризәси.

Муртузов. Бај атоннан! Инди нә истәјир?

Бәбирли. Елә әввәлки һагг-һесабдыр. Балкон мәсәләси.

Муртузов. Бај атоннан, демагог јијәси! Бир готур балкон үчүн 15 әризә! Инди кәл бунларла ишлә.

Бәбирли. Онларын һамысына дил верән вар.

Муртузов. Дил верән вар? Кимдир о?

Бәбирли. Валлаһ, адам чох шеји сизә демир ки, ганыныз гаралар. Амма даһа бычаг сүмүјә дајаныб...

Муртузов. Мүхтәсәр слә!

Бәбирли. Мүхтәсәри одур ки, бу баш мүһәндис Зәфәр, өзүнү һеч јахшы апармыр. Чаным, бир идарәдә нечә рәис олар? Биз көрмүшүк ки...

Зәфәр. *(Кәлир)* Бағышлајын, јолдаш Муртузов, Мәрдановун әризәсини мән өзүм јохладым. Онун јашадығы отағын тә'мирә чох бөјүк еһтијачы вар.

Муртузов. Әризәсинин үстүндә нә јазмышам?

Зәфәр. Јазмысыныз ки, хаһиши рәдд едилсин.

Муртузов. Атан рәһмәтлик. Инди де көрәк мән кимәм?

Зәфәр. Нечә јә'ни сиз кимсиниз?

Муртузов. Јох да, бир биләк дә.

Бәбирли. Киши билмәк истәјир дә.

Зәфәр. Сиз бу идарәнин мүдири.

Муртузов. Буна сәнин шәкк-шүбһән јохдур ки?

Бәбирли. Буна шүбһә еләјән, өзү шүбһәли адамдыр. Биз көрәк фәхр еләјәк ки, сизин кими бир јолдаш бизә...

Зәфәр. Мән һәлә фәхр еләмәли бир шеј көрмүрәм.

Муртузов. Онун да тагсыры мәндәдир. Јахшы, бу Мәрданова нә јаман чан јандырырсан, хејир ола?

Зәфәр. Хејирдир.

Муртузов. Белә хејирләр бә'зән зәрәр дә чыхарыр. Бир башга адамын јанында чанфи-

шанлыг еләјәрсән дејәр көрәсән нә интереси вар.

Бәбирли. Ушагсан, о саат.

Зәфәр. Елә сөзү анчаг вичданы ләкәли, гәлби гара адамлар дејә биләр.

Муртузов. Рәһмәтлијин оғлу, дили дејәндән сонра кимдир онун гәлбинин рәнкинә бахан? Јаз она ки, һәлә имканымыз јохдур.

Зәфәр. Хејир, имканымыз вар. Биринчи јарым ил үчүн ајрылан пуллары һәлә хәрчләмәмишик.

Муртузов. Ону өзүмүз биләрик. Дејирсән ја'ни запасы да јејәк отураг, һә? Сабаһ бөјүрдән бир һөрмәтли адам чыхды, онда? Пенчәјими сатыб евини тә'мир еләтдирәчәјәм?

Зәфәр. Мәрдановдан да һөрмәтли адам?

Муртузов. Һә? Мәрданов кимдир? Һарада ишләјир?

Зәфәр. Һеч јердә. Пенсијачы мүәллимдир.

Муртузов. Еһ... мән дә дедим көрәсән кимдир. Пенсијаја чыхыб, кетсин, отурсун дәнизин гырағында һава удсун, дарыханда да доминосуну ојнасын, күл кими булварымыз вар, еви нә еләјир?

Зәфәр. Онун мәнзилини тә'мир етмәјин мәс'улијјәтини мән өз өһдәмә көтүрүрәм.

Муртузов. Мәнсиз?

Зәфәр. Бәли!

Бәбирли. Јолдаш Муртузовсуз?

Зәфәр. Бәли!

№ 5. Трио. Муртузов, Бәбирли вә Зәфәр.

Муртузов. Һә... демәли сәнә мүһәндислик азлыг еләјир. Сән кимсән ки, мәнимлә белә данышырсан?

Зәфәр. Мән бу идарәнин садә бир ишчиси.

Муртузов. Садә олма, мүрәккәб ол! Сәнин вәзифән одур ки...

Зәфәр. Мән өз вәзифәми јахшы билирәм. Мәним вәзифәм садә совет адамларына хидмәтдир

Муртузов. Бура бах, бу шүарлары сахла, митингдә дејәрсән. Дөндәрмә идарәни садәханаја. Сәнин вәзифән биринчи нөвбәдә мәнә хидмәт етмәкдир.

Бәбирли. Нәинки тәк сәнин, бизим һамымызын.

Зәфәр. Хејир, јанылырсыныз. Инди ки, белә олду биз өзүмүз тәшәббүс көстәрәрик.

Муртузов. Мәнсиз тәшәббүс көстәрәни өмрү боју гојарам тәшәббүсә һәсрәт. Миндирмә мәни чин атына. Тәшәббүс!..

Зәфәр. Бујурун, гол чәкин.

Муртузов. Елә сөһбәт јохдур.

Зәфәр. Јахшы *(чыхыр)*.

Бәбирли. Гудурасан, гурбаға. Башлајасан адам тутмаға. Сән бир бунун данышығына бах. Тәшәббүс!..

Муртузов. Сәнин дә елә бош-бош гырылдатмағын вар. Нечә дәфә сәнә демишәм ки, бундан бир кәсәрли шеј јаз, көндәр.

Бәбирли. Аз јазмышам? Нә еләјим ки, имзасыз мәктублара габагкы кими фикир вермирләр!

Муртузов. Чүнки мәктубларында тутарлы бир шеј олмур.

Бәбирли. Кәрәк олсун ки, мән дә јазым да.

Муртузов. О, бизим әлимиздә. О санитар һәким нәдир?

Бәбирли. Лалә?

Муртузов. Һә, бах онлары тез-тез бир јердә көрүрәм. Лалә сәдрин бачысы гызыдыр. Араларына интрига сал, чәкил дур гырагда. Сәдр өзү ашынын сујуну верәчәк.

Бәбирли. Даһијанә фикирдир.

№ 6. Муртузовла Бәбирлинин дуети

Шикајәтчи дахил олур.

Муртузов. Әзизим, адама үз верәндә астар да истәр? Дедим дүзәлдәрик дә.

Шикајәтчи. Чох сағ олун! Бағламам јадымдан чыхыб, галыб *(Бағламаны пәнчәрәдән көтүрүб кедир)*.

Муртузов. *(Онун ардынча)* Маладес ганачағына! *(Бәбирлијә)* Мәнә бах, бу нә дәмдәсткандыр? *(онун костјумуну көстәрир)*.

Бәбирли. Бијәдәбчилик олмасын, бу күн мәним анадан олан күнүмдүр.

Муртузов. Бәһ, онда бу күн дә ишимиз вар ки.

Бәбирли. Бәли, өзү дә сизин истәдијиниз јемәкләр олачаг. Бир худманы отурарыг, ејнимиз бир балача ачылар.

Муртузов. Даһа демә. Белә дә идарә олар? Настојаши дәлихана. Бах, бир үзү үстә ијирми ил олар ки, рәһбәрлик еләјирәм. Әлимин алтында чүрбәчүр идарәләр олуб. Бах, чәрәк тичарәтиндә ишләмишәм...

Бәбирли. Бәли.

Муртузов. Су тичарәтиндә ишләмишәм.

Бәбирли. Бәли. Өзү дә шәһәрә газлы су кәләндә.

Муртузов. Мејвә базасында ишләмишәм.

Бәбирли. Бәли. Өзү дә мејвәләр хараб олуб павидла биширилән атвстственны моментдә.

Муртузов. Башыны нә ағрыдым. Почти елә һәмишә јејинти ишиндә олмушам. Ишинки дә одур ки, кәрәк һәр күн дә олмаса, һеч олмаса күнашыры отурасан. Јохса бу чүр ки, мән ишләјирәм, бунун габағында дағ әриҗәр. Јахшы, кет ишиндә ол! Дајан! *(Бәбирли кетмәк истәркән, Муртузовун көзү онун чибиндәки бизә саташыр)* Бәбир өвлады, бу нәдир јанында кәздирирсән?

Бәбирли. Биз, јолдаш Муртузов.

Муртузов. Бәли, сиз!

Бәбирли. Дејирәм ки, биздир.

Муртузов. Биз! Бизи нејләјирсән? Јохса чәкмә тикирсән?

Бәбирли. Хејир, елә шејләр әлимдән кәлмәз.

Муртузов. Сәнин әлиндән нә десән кәләр.

Бәбирли. Бизи кәрәк тәбиәт чохдан бири-биримизә чалајајды. Бу күн 45 јашым тамам

олуб. Бахыб көрүрәм ки, өмрүмүн сизсиз кечән чағлары нечә дејәрләр, пуч олуб. Валлаһ, мәним тәбиәтимдә јалтаглыг јохдур. Мән сөзү адамын шах үзүнә дејәрәм. Бах, јолдаш Муртузов, үзүмү сизә тутуб дејирәм ки, биз бу аз вахтда сиздән оператив олмағы өјрәндик.

Муртузов. Онлары билирәм. Де көрәк бу биз нәдир?

Бәбирли. Мән бу бизлә идарәмизә кәлән әризәләрә оператив сурәтдә дешик ачыб тикирәм онлары ишә, гојмурам чанларына јел дәјсин. Аталар дејиб ки, бу күнкү әризәнин дешијни бу күн ач, сабаһа гојма.

Муртузов. *(күлүр)*.

№ 7. Муртузовла Бәбирлинин дуети

Муртузов. Маладес, Бәбирли, көрүб-көтүрән оғлансан. Мәнә елә сәнин кими ишчиләр лазымдыр.

Бәбирли. Үрәјинизи гысмајын, елә күнү бу күн Зәфәрин әлиндән ики дәнә имзасыз әризә көндәрирәм. Кедир...

Муртузов. Һара?

Бәбирли. Сизин үстүнүзә.

Муртузов. Сәни дә чох тә'рифләјәндә алты-беш вурурсан, мәнә нә үчүн?..

Бәбирли. *(Она јахынлашыр)* Әризәләр ки, кәлиб чатды, бир дәнә авторитетни комиссија, үч нәфәр үзв, бир сәдр *(өзүнү көстәрир)*. Бир дә онун чаны.

Муртузов. Афәрин! Демәли, өз әлимизлә өзүмүз әризә јазырыг, өзү дә имзасыз *(күлүр)*. Дајан, Зәфәр, сәнә бир тој еләјим, зурнасынын сәси беш ил кандарыны дағытдығын институтдан кәлсин. *(Бәбирлијә)* Јубанма, ишиндә ол.

Бәбирли. Истәјирсиниз, бирини дә Миришдән јазым.

Муртузов. Тәләсмә, артыг тамаһ баш јарар *(Бәбирли кедир)*. Мән онлары бир-бир дәнләјәчәјәм. Бу идарәдә бир мән галачағам, бир дә мәни истәјәнләр... Һә, инди дә кедиб бир балача тоггамын алтыны бәркидим *(О, тамаша салонуна дүшүр, шикајәтчиләр онун ардынча)*.

I шикајәтчи. Јолдаш Муртузов, бәс сиз...

Муртузов. Сабаһ, сабаһ!

II шикајәтчи. Јенә сабаһ? Нә гәдәр сабаһ-сабаһ олар?

Муртузов. Сабаһ хошуна кәлмир, ики күндән сонра кәл *(салондакылары көстәрир)*. Јахшы дејил, чамаат сәнә бахыр. Өзүнү биабыр еләмә. Кет ишинә.

Онлар чыхырлар. Наилә кабинетә дахил олур.

Наилә. Кетди... Әмимин дә башына иш гәһәт олду мәни дүзәлтмәјә! Кәндә кетмә, гыз ушағысан... Отур Муртузовун гапысында, кәлән-кедән сәни данласын. Чыхыб кедәчәјәм кәндә. Бурахмасалар, өзүм кедәчәјәм. Көрәсән Мириш буна нечә бахар?

Мириш кәлир.

Мириш. Наилә, нә олуб, өз-өзүнә данышырсан?

Наилә. Еһ, Мириш, билсән бу ишдән нә гәдәр зәһләм кедиб... Чыхыб кедәчәјәм.

Мириш. Һара?

Наилә. Кәндә. Нәнәмин јанына. Бәс, мән техникуму нијә битирмишәм? Кедиб китабханада ишләјәчәјәм.

№ 8. Наилә илә Миришин дуети.

Наилә. Мириш, доғрудан кәндә кедәрсәнми?

Мириш. Кедәрәм, Наилә, сәнинлә һара десән кедәрәм, амма...

Наилә. Нә амма?

Мириш. Билирсән, инди кетсәк, мејдандан гачмаг олар. Муртузовун ич үзүнү ачыб, аләмә көстәрмәк лазымдыр.

Наилә. Еһ, Мириш, сән она нә еләјә биләрсән?

Мириш. Мән тәк олсам, һеч нә, амма мән тәк дејиләм, һамы онун әлиндән зара кәлиб.

Наилә. Еһ... Сән онун ич үзүнү ачана гәдәр мән дә чыхарам пенсијаја. Онда өзүм кедәрәм *(Чыхыр)*.

Мириш. Наилә, Наилә! *(Кетмәк истәркән Зәфәрлә тоггушур)*

Зәфәр. Мириш, һара белә?

Мириш. Кәндә.

Зәфәр. Һара?

Мириш. Наилә кетди кәндә.

Зәфәр. *(күлүр)* Горхма, сәнсиз һеч јана кетмәз.

Мириш. Чох сағ олун, мәни бағышлајын *(Чыхыр. Лалә кәлир)*.

Лалә. Салам, Зәфәр! Бу јенә јохдур? Дејәсән мәсәләни рајон советинә чыхармалы олачағам.

Зәфәр. Нә олуб ки, Лалә?

Лалә. Даһа нә олачаг? Јај кәлди, бизи һаглады. Нә һазырлыг көрмүшүк? Өзүн билирсән ки, ушагларын һамысы дүшәркәләрә бирдән кетмир. Бир гисми шәһәрдә галыр. Елә бах, бу күчәдә ики бөјүк һәјәтимиз вар. Бир аз сәлигәјә салынса, тәмизләнсә, әмәлли-башлы ушаг мејданчасы олар. Амма кәл ки...

Зәфәр. Бәс, сән онунла данышмадын?

Лалә. Бир дәфә? Ики дәфә?

Зәфәр. Чох гәрибә адамдыр...

Лалә. Гәрибәлијинә гәрибәдир, адамлығына шүбһәм вар. Бәс, буну бир јеринә отурдан тапылмајачаг?

Зәфәр. Отурдачајыг, өзү дә елә отурдачајыг ки, бир дә тәрпәнә билмәсин. Бу саат рајон прокурорлуғу онун вәзиҗјәти илә марағланыр. Еһ, Лалә!.. Гој бир ишләримизи сағмана салаг. Сәдр сөз вериб ки, бир аја бизим мәнзил мәсәләмизи һәлл еләсин. Јени мәнзилә көчән кими тојумузу едәчәјик.

Лалә. Бу сүр'әтлә идарәнин ишләрини дә сағмана салсајдыныз, чохдан һәр шеј јолуна дүшмүшдү.

№ 9. Зәфәрлә Лаләнин сәһнәси

Бәбирли кәлир

Бәбирли. Јолдаш Муртузов, јолдаш Муртузов... а... бағышлајын, дејәсән мане олдум. Салам әлејкүм!

Лалә. Јолдаш Бәбирли, мән елә сизи көрмәк истәјирдим.

Бәбирли. Хејир ола? Лалә ханым!

Лалә. Алын, бу да ушаг мејданчасы һаггында сизин тәләб етдијиниз јазылы мүлаһизәләрим. Гојун о бири сәнәдләрин үстүнә говлуг шишсин.

Бәбирли. *(Кағызы алараг)* Јахшы, јахшы, јолдаш Муртузов өзү әнчам чәкәр, комиссија дүзәлдәрик...

Зәфәр. *(кинајә илә)* Јохларыг, јај кечәр, гыш кәләр, ушаглар да бөјүјәр. Һеч мејданчаја да еһтијач галмаз.

Бәбирли. Јолдаш Зәфәр, олмады дә! Елә белә еләјирсиз ки, јериндән дуран дөшүјүр чамдәјимизә. Она көрә дејибләр ки, «Ағачы ичиндән гурд јејәр».

Зәфәр. Доғрудур. Кедәк, Лалә, мән о һәјәтләрә бахыб лазыми сәрәнчам верәрәм.

Кедирләр — онларын ардынча

Бәбирли. Сәрәнчам верән аз иди, бири дә чыхды бөјүрдән. *(Зәнки басыр, Наилә кәлир)*. Апар буну гејдә ал.

Наилә. Әлиниздән бирчә о кәлир: Гејдә ал! Гејдә ал!..

Бәбирли. Гузум, дава демәдик ки, алмаг истәмирсән, алма. *(Наилә кетмәк истәјир)*. Наилә ханым! Сән мәним чаным, бир гулаг ас, өлүрәм!..

Наилә. Һәкимә кет.

Бәбирли. Һәкимлик дејил ахы.

Наилә. Онда мән сизә һеч бир мәсләһәт верә билмәрәм.

Бәбирли. Бир кәлмә «һә» десән бу диванәјә,
Өзүмү бәхтәвәр санарам, ај гыз.
Билсәм ки, атәши гәлбин чох севир,
Ешгинлә алышыб, јанарам, ај гыз.

Наилә. Јахшы, јахшы, идарәни јандырарсыз, саларсыз бизи ишә.

№ 10. Наилә илә Бәбирлинин дуети

Наилә. Јох әши? Јолдаш Бәбирли, бир јашыныздан утанын *(Наилә чыхыр)*.

Бәбирли. Мәним јашыма нә олуб. Бу саат мәним ән јахшы вахтымдыр *(Бәбирли чыхыр)*.

№ 11. Муртузовун кәлиши

Муртузов. *(Столун архасына кечир, телефонла данышыр)*. Ало, Тапдыг? Нечә јә'ни нәји тапдыг? Мәнә Тапдыг Мусајев лазымдыр... Белә де дә *(Зәнки басыр, Наилә кәлир)*. Ај гыз, Тапдыг әмин через двојкадыр?

Наилә. Хејир, через тројка *(чыхыр)*.

Муртузов. *(Јенә зәнк чалыр)* Ало, Тапдыг! Тапдыг! Бу ајаггабылары арвад бәјәнмир ахы. — Ајағымдадыр... Көндәрирәм. Сән аллаһ бах көр бир аз бурнуузун олсун *(дәстәји јеринә гојуб, зәнки басыр, Наилә кәлир)*. Ај гыз, апар бу ајаггабылары вер, әмин дәјишдирсин, кәтир. Бир аз ајагдан зирәк ол. *(Наилә чыхыр)*. Вот, белә... Бу чүр... Так.

Бәбирли. *(Кәлир)*. Икисини дә салдым тарихә.

Муртузов. Кими?

Бәбирли. Зәфәри дә, исполкомун бачысы гызы Лаләни дә. Бир аз бундан габаг сизин кабинетдә бири-биринә ешгнамә охујурдулар. Инди онларын чаны мәним әлимдәдир.

Муртузов. Маладес!.. Кет, ишиндә ол.

Бәбирли чыхыб јенидән гајыдыр.

Бәбирли. Јенә кәлиб, јолдаш Муртузов.

Муртузов. Ким кәлиб, адә?

Бәбирли. Дүнән дедијим. Үч-дөрд күндүр кәлиб, кедир. Амма һеч ади шикајәтчиләрә охшамыр.

Муртузов. Бурахдыр ичәри, көрәк нә дејир.

Бәбирли чыхыр. Муртузов ишләјирмиш кими вәзиҗјәт алыр. Профессор дахил олур.

Профессор. Салам!

Муртузов. *(башыны галдырмадан)* Сизә нә лазымдыр?

Профессор. Бир хаһишим вар.

Муртузов. Данышын. Гулағым сиздәдир.

Профессор. Истәјирәм мәнә бир мәсәләдә көмәк едәсиниз.

Муртузов. Нә мәсәләдир?

Профессор. Отаг мәсәләси. Мән бу јахында олурам. Беш отағым вар.

Муртузов *(һирсли)*. Мән дә дејирәм көрәсән нијә кәлиб, кедир. Рәһмәтлијин оғлу. Адам вар ки, бир отағын һәсрәтиндәдир. Бунун беш отағы ола-ола дуруб кәлиб ки, отаг мәсәләси! Мән елә белә факт үчүн кәзирәм. Дејин, көрүм һарда ишләјирсиниз?

Профессор. Мән профессорам. Сиз бир имкан верин...

Муртузов. Имкан верин! Имкан версәк, сизә 15 отаг да азлыг едәр.

Профессор. Сиз лап һәддинизи ашырсыныз!

Муртузов. Ашарам дә. Һәлә техника о јерә кәлиб чыхмајыб ки, евләри резиндән тикәк вә сизин кими һөрмәтли профессорлара беш отаг азлыг еләјәндә, үфүрәк шишсин, бешини дә јанындан чыхараг.

Профессор *(ајаға галхыр)*. Бағышлајын! Мән рајонумузда мәнзилә олан еһтијачы нәзәрә алыб сизин јанныза кәлдим. Шәһәр ичранҗә комитәсинә кетмәдим.

Муртузов ону баша дүшмүр.

Муртузов. Лап наһаг, лап наһаг. Белә шејләри биз шәһәр ичракомундан аз баша дүшмүрүк.

Профессор. Мән отаг алмағын чәтин олдуғуну билирдим, амма отаг тәһвил вермәјин дә бу гәдәр чәтин олдуғуну һеч тәсәввүрүмә кәтирмәздим.

Муртузов *(шашгын)*. Нечә отаг тәһвил вермәк? Ким? Һарда?

Профессор. Имкан верирсиз ки?

Муртузов. Буjурун, һөрмәтли профессор, мән сизи динләjирәм.

Профессор. Мән беш отаглы мәнзилими тәһвил вериб, үч отаглы мәнзилә көчмәк истәjирәм. Аиләм кичикдир. Анчаг тәәссүф ки... *(кетмәк истәjир)*.

Муртузов. Jолдаш профессор, хаһиш едирәм отурун, биз белә факт үчүн кәзирик. Көjдә кәзирик, jердә дүшүб әлимизә. Бу ки, гәһрәманлыгдыр. Демәли, сиз отагларынызы тәһвил верирсиниз. Лап әчәб елəjирсиниз. Профессор, хаһиш едирәм бир-ики дәгигә мәним гәбул отағымда көзләjин, бу саат лазыми тәшкилатлара хәбәр верим, мәсәләни һәлл елəjәк. *(Профессор чыхыр)*. Муртузов, бәхтин кәтирди. Бу ки, лап чим jағдыр. Гәрибәдир ej, профессор оласан, өзү дә башдан белә... *(зәнк чалыр)* Ало, Чеjран, Чеjран, муштулуғуму вер, көчүрүк! Сәнин истәдиjин кими беш отаг! Һә? Jох, мәртәбәсини сорушмамышам. Лап елә күнү сабаһ. Һә, һә *(Дәстәji jеринә гоjур)*. Вот, белә!.. Бу чүр! Так! *(Зәнки басыр, Бәбирли кәлир)* Чағыр профессору!

Бәбирли. Профессор кимдир?

Муртузов. Сән дејәни!

Бәбирли. О, кетди ки...

Муртузов. Нечә?! Мән ону jерин дешиjиндән чыхарарам *(телефон зәнк чалыр)*. Ало, Муртузовдур, бәли, бәли! Һара? Шәһәр Советинә? Лап елә бу саат? Нәjи кәтирим? Сәлимхановун әризәләрини? Нејнәк, баш үстә! *(дәстәji jеринә гоjур)* Мәнә бах, сәнин размерин нечәдир?

Бәбирли. 58, jолдаш Муртузов.

Муртузов. *(Тәәчүблә)* 58...

Бәбирли. Башымы сорушмурсунуз?

Муртузов. Башын өзүн үчүн галсын, ајагларыны сорушурам.

Бәбирли. 44, jолдаш Муртузов, нечә бәjәм?

Муртузов. Бир аз бөjүкдүр. Чәһәннәмә, ондан кечиб.

Бәбирли. Еләдир, Гуламмирзә Мәммәдһүсејнович. Бир аз ајаг сарыдан jарымамышам. Мән дә Тавуз гушу кими ајагларыма баханда хар олурам. Бир аз бөjүк чыхыб.

Муртузов. Узатма, сојун.

Бәбирли. Jолдаш Муртузов, мән идарәдә ајагјалын кәзим?

Муртузов. Мән кәзәндә олур, сән кәзәндә jох, чыхарт!

Бәбирли. Сиз дејәндән сонра нијә олмур. Истәjирсиниз, лап костjумуму да чыхарым *(ајаггабылары чыхарыб Муртузова верир)*.

Муртузов *(гапыја jолланыр)*. О бајагкы кишинин үнванының тә'чили өjрән *(Бәбирли кетмәк истәjир)*. Адә, дајан! Мән сәнә нә дејәчәкдим?.. *(Бәбирли чиjинләрини чәкир)* Лап башымы итирмишәм. Евин башына учсун!

Бәбирли. Jолдаш Муртузов, кимин?

Муртузов. Сәлимхановун, Сәлимхановун! *(Муртузов һирслә чыхыр, Бәбирли jалын ајагларына бахыр)*

№ 12. Биринчи пәрдәнин финалы Муртузовла Бәбирлинин дуети

пәрдә

ИКИНЧИ ПӘРДӘ

Күллү-чичәкли кичик бир меjданча. Меjданчанын сол тәрәфиндә сөкүк бир балкона дирәк вурулмушдур. Саг тәрәфдә гәзет киоскасы. Сәфтәр әлиндәки китабдан зүм-зүмә едир.

№ 13. Сәфтәрин маһнысы

Набат кәлир.

Набат. Бәһ, бәһ! Утаным jеринә, 11 ушаг атасы! Бәлкә будканын дамына чыхасан, орадан сәсин jахшы кәләр.

Сәфтәр. Һә, Набат ханым, инди дејәсән сәсим хошуна кәлмир. Ај арвад, сән ки, елә мәним сәсимә кәлмисән. Сән мәнә вурулуб дәли-диванә оланда, Сәфтәр ләләшин сәсдән башга нәји варды?

Набат. Онда бүлбүл кими чәһ-чәһ вурурдун, инди чырчырама кими чырылдаjырсан.

Сәфтәр. Jахшы, бир де көрүм, бу сәһәр-сәһәр ганын нијә белә гарадыр?

Набат *(балкону көстәрир)*. Һәр дәфә Сәлимхановун балконуна вурулмуш дирәкләри көрәндә Муртузовун утанмаз сифәти кәлиб дурур көзүмүн габағында. Мән белә адам көрмәмишәм. Jазыг Сәлимхановун әризә jазмагдан әли jорулду, Муртузовун сөз вермәкдән дили jорулмады.

Сәфтәр. Ај Набат, мән өлүм, бу истираһәт күнү ганымы гаралтма. Кет, бир jахшы хөрәк һазырла, ушаглары jығаг башымыза.

Набат. Сәнин дә фикрин-зикрин хөрәкдир, чајдыр. Архаjын ол, хөрәксиз галмазсан.

Сәфтәр. Һеч белә дә арвад олар? Бир парча гызылдыр кәлиб дүшүб мәним әлимә (Ону гучагламаг истәркән, Набат гачыр, бир нәфәр вәтәндаш кәлир).

I вәтәндаш. Дајы, бу күнкү гәзетдә әблигас чыхыб?

Сәфтәр. Хеjир *(вәтәндаш кедир)*. Амма мән әблигассыз да удмушам. Арвад дејил мәләкдир, мәләк. Jә'ни арвад да чыхмагладыр һа. Елəси дә вар ки, үздәниraг...

Икинчи вәтәндаш голтуғу долу кәлир.

II вәтәндаш. Көһнә гәзетин вар?

Сәфтәр. Көһнә гәзет? Дејим вар, нечә дејим? Дејим jохдур, нечә дејим? Мәсәлә бурасындадыр ки, гәзет охумаjанлар үчүн бир ај бундан габагкы гәзет дә тәзәдир.

II вәтәндаш. А киши, мәнә бөjүjүндән лазымдыр. Ja hә, ja jox. Нә башламысан...

Сәфтәр. Jохун үзү гара олсун! Нә бөjүjү вар, нә балачасы. Биздә көhнә гәзет олмур.

Вәтәндаш кедир. Гучағында ушаг, бир әлиндә долу чәнбил олан гадын, онун јанында әлибош бир киши тәсбеh чевирә-чевирә кечирләр.

Арвад. Jаман истидир. Мән лап әлдән дүшдүм. Гој бир аз динчими алым.

Киши. hә, көрүрсән? hәлә дејирдин ки, таксијә минәк. Jахшы ки, сәнә гулаг асмадым. Бир јандан исти, бир јандан да бензинин иjи бизи бир тәhәр еләjәрди. Кедәк, кедәк, евдә динчәләрсән.

Кедирләр.

Сәфтәр. Өз арамыздыр, үздәниraг белә кишиләр дә аз дејил.

Чejран кәлир.

Чejран. Салам! Мәнә «Гызыл ешшәк» тапмаг јадыныздан чыхмајыб ки?

Сәфтәр. Әлејкүмәсалам. «Гызыл ешшәк» нәдир? Мән сизин үчүн үстәлик «Кәзәjән киши» дә тапмышам.

Чejран. Jох чаным! Сиз гиjамәтсиниз, сиздән олмаз!

Сәфтәр. Бәли, буjурун. Бу «Гызыл ешшәк, бу да «Кәзәjән киши».

Чejран сумкасыны үзүашағы чевириб зибилләри бошалдыр, китабларын пулуну верib, кетмәк истәркән Набат ону сахлајыр.

Набат. Ај гыз еj, бир дајан!

Чajран *(наразы hалда)*. Eh... бу кимдир? hә, нә вар?

Набат. Буjур, төкдүкләрини јығышдыр.

Чejран. Маладес ганачағына. Ај арвад, hеч утанмырсан? Олмаjа өз ишини мәнә көрдүрмәк фикриндәсән? hејиф ки, тәләсирәм *(кетмәк истәjир. Набат онун голундан тутур)*.

Набат. Јығышдыр!

Чejран. Фу, чәк әлини, а... *(Чибиндән духу чыхарыб үстүнә вурур)* Бәс сәни бура нијә гоjублар?

Набат. Сәнин кимиләрә әдәб-әркан өjрәтмәjә.

Чejран. Маладес ганачағына!

Сәфтәр. Ај Набат, бәнд олма, мән өзүм јығышдырарам.

Набат. *(Сәфтәрә)* Чәкил! *(Чejрана)* Јығышдыр, јохса...

Чejран. Бура бах еj, динмәдикчә лап ағ еләjирсән, бир көзүнү ач, мәнә јахшы бах. Мәним әримин әлинин алтында jүз дәнә сәнин кими сүпүркәчи вар. Данышығына фикир вер. Мән сәни етични олмаға чағырырам.

Сәфтәр. Ај арвад, бәнд олма.

Набат. Мән этин ичи, бајыры билмирәм. Јығышдыр, јохса сәни бу саат милис шө'бәсинә көндәрәрәм *(Набат фит чалыр. Күчәдән кечәнләр онларын башына јығышыр)*. Јығышдыр, дедим!..

Чejран чарәсиз әjилиб зибилләри јығышдырыр.

Чejран. Мән бу күн әримә дејәрәм, онда көрәрсән.

№ 14. Сәhнә. Набат, Чejран, Сәфтәр вә хор

Набат. А киши, сәнә мин дәфә демәмишәм ки, мәним ишләримә гарышма, јох, демәмишәм, демәмишәм?

Сәфтәр. Демисән, демисән. Мән кедим көрүм базада тәзә нә вар, сән дә будкадан көзүлаг ол *(Кетмәк истәркән Набат ону сахлајыр)*.

Набат. Дајан көрүм. Бир көр үстүн-башын нә көкдәдир? Өзүнү јенә hара сүртмүсән? *(Онун үстүнү чырпыр, Сәфтәр кедир)*

Бириси. Ушаглар, кәлин Набат бачынын көнлүнү ачаг.

№ 15. Набатын оғланларла рәгси

Рәгсдән сонра Ибишов кәлир.

Ибишов. Набат бачы, башына дөнүм, бир јана кетмә. Бу саат јолдаш Муртузов өзү бураја кәләчәк.

Набат. Көзүм ајдын. Мән дә дедим көрәсән нә олуб.

Ибишов. Көрүнүр сән Муртузову јахшы танымырсан. Ишләдиjи 4—5 ај олмаз, 15 евләр мүдиринин евини јыхыб.

Набат. Мәним бах белә көзүм ајдын. Мәнә нә? Сүпүркәми әлимдән алачаг?

Ибишов. Бәли дә! Онунла да белә данышсан ишимиз тамам-камал дүзәләр. Бах, Набат бачы, мәндән демәкдир. Муртузов узунчулуг севмир hа.

Набат. *(Балкона ишарә илә)* Бәс, узатмағы нечә, јолдаш Ибишов?

Ибишов. Елә онун үчүн кәлир дә.

Набат. Онун кәлмәjиндән нә фајда. Кәлиб балкона дирәк дурачаг?

Муртузов вә Бәбирли кәлирләр.

Ибишов. Салам, јолдаш Муртузов.

Бәбирли. Гуламмирзә Мәммәдhүсејнович, бахын, о башы бәлалы балкон будур.

Муртузов. *(ејнәjинә тахыр)* Бу әризәләр дә лап көзүмүзүн нуруну апарды.

Бәбирли. Амма ејнәк сизә јаман јарашыр.

Набат. *(кәнара)* Кечијә саггал јарашан кими.

Муртузов. *(балкону нәзәрдән кечирир)* hә, бунун hарасыдыр?

Набат. Бу ки, кор-кор, көр-көрдүр.

Муртузов. Ај арвад, сән кимсән?

Набат. Набат.

Муртузов. Бура бах, Набат олма, лап ногул ол. Бу, сәнә мәним ишләримә гарышмаға hагг вермир.

Набат. Мән hеч кимин ишинә гарышмырам. Бу, елә мәним өз ишимдир. Сабаh биринин башына учса...

Муртузов. Сәнин башына учанда данышарсан.

Бәбирли. Ај арвад, бир имкан вер! Јолдаш Муртузовун бош данышыглара гулаг асмаға вахты јохдур. Гој киши көстәришини версин.

Муртузов. Оху көрәк бу Сәлимханов нә јазыр.

Бәбирли. Јазыр ки, балконун кичик тә'мирә еһтијачы вар.

Муртузов. Демагоглуға баҳырсан? Адә, бунун ки, һај-һајы кедиб, вај-вајы галыб. Буна кичик тә'мир нејләр? Јох, бунун белә јазмағы мәни һеч ачмады.

Бәбирли. Бағышлајын, Гуламмирзә Мәммәдһүсејнович, мән чашыб Сәлимхановун биринчи әризәсини охумушам.

Муртузов. Сәнин чашмағын елә бу учуг балконун алтына галмышды?

Бәбирли. Јолдаш Муртузов...

Муртузов. Бәсдир, һеч бириниз оператив ишләмәји бачармырсыныз. Она көрә дә Сәлимханов кими демагоглар, әризәбазлар күндә бир әризә јазыр. Мән дә көрәк ишими-күчүмү бурахыб шәһәр советинә изаһат верим ки, Сәлимханов нијә демогоглуг еләјир.

Набат. Мән Сәлимханову бир тикә вахтындан таныјырам. О, һеч кимин тојуғуна даш атмајыб.

Муртузов. Сөз данышдын дә.

Бәбирли. Сөз данышдын дә.

Ибишов. Сөз данышдын дә.

Муртузов. Ај арвад, бәјәм халгын тојуғу јијәсиздир ки, һәр јетирән даш атсын. Ахы сән кимсән ej?

Ибишов. Сүпүркәчи, јолдаш Муртузов.

Муртузов. Будур ej, Гәриби бурда ағламаг тутур. Елә бирчә о галмышды ки, сүпүркәчи дә бизә көстәриш версин. Ај арвад, кет ишинлә мәшғул ол.

Набат. *(кедә-кедә)* Мәнә бир дејән лазымдыр ки, бу дилбилмәзләрлә нијә чәнә-боғаз кәлирсән.

Муртузов. Јох, буну белә гојмаг олмаз. Дејәсән буна бир дил верән вар. Автаритетчи бир дил верән вар. Автаритетни бир комиссија дүзәлдиб онун ишини јохламаг лазымдыр.

Бәбирли. Валлаһы, сизин кими кадр таныјан көрмәмишәм.

Ибишов. Мән дә

№ 16. Сәфтәрин мәһнысы

Муртузов. Һә, буjур! Бирчә зурна-балабанымыз чатышмыр. Бу сәсә балкон давам еләјәр?

Бәбирли. Ај јолдаш, ај јолдаш, нә көтүрмүсән күчәни башына? Олмаја сәсин өзүнә хош кәлир? Бу бојда кишини көрмүрсән?

Ибишов. Бу бојда кишини көрмүрсән? *(Муртузову көстәрир)*

Муртузов. Мән бојда кишини көрмүрсән?

Сәфтәр. Бағышлајын, јад адамлары көзүм јахшы сечмир.

Бәбирли. Ағыллы даныш, јолдаш Муртузов һамымызын доғма адамыдыр. Бу саат истираһәтин күнү чамаат вериб өзүнү Бузовнаја, Мәрдәкана, Маштағаја. Јатыр, дурур, кабаб јејир. јолдаш Муртузов да истинин бу чыпһачырында чамаатын гејдинә галыр, буну ким еләјәр?

Ибишов. Һеч ким. *(Муртузовун гулағына)* Бајагкы арвадын әридир.

Муртузов. Јахшы дејибләр, күвәч јумбаланар, гапағын тапар. Ону көз габағындан көтүрмәк лазымдыр. Сөз-сөһбәтә сәбәб олар.

Бәбирли. Күнү сабаһ иншаат-тә'мир конторуна чатдырарам.

Муртузов *(һирсли)*. Ора нијә? Ора нијә? Сүпүркәчи мәним наменглатурамдыр.

Бәбирли. Бағышлајын, мән елә билдим балкону дејирсиниз.

Муртузов. Адам мәс'улијјәтсиз оланда һәр шеји тәрсинә баша дүшәр. Сәндә тәгсир јохдур. О ки, галды кабаба, балкона...

Бәбирли. Бәли...

Муртузов. Белә ишләрдә бир аз оператив олмаг лазымдыр. Акт јазын, сөкүн, гојун јерә. Бизим дә чанымыз гуртарсын, Сәлимхановун да. Көрүм сонра нәдән јазачаг.

Ибишов. Јолдаш Муртузов...

Муртузов. Сәсә гојмурам, сөкүн, гуртарды!

Сәфтәр. Наһаг әзијјәт чәкмәјин. Бир ај да әл вурмасаныз өз-өзүнә учулачаг.

Муртузов. *(һирсли)* А киши, сәндән сорушан вар ки, адын нәдир?

Сәфтәр. Адым? Адым Сәфтәрдир. Синәм дәфтәрдир. Бу нә хәбәрдир. Сизи хошхәбәр оласыныз.

Муртузов. Адә, бу нә данышыр?

Бәбирли. Ше'р дејир.

Муртузов. Аз иди ше'р јазан, бири дә чыхды будкадан. Икисини дә бир безиң гырағындан чырыблар *(Бәбирлијә)*. Кедәк. Мән әризәбазларын көкүнү кәсәчәјәм.

Бәбирли. Белә ки, сиз башламысыныз, кәсәрсиз, јолдаш Муртузов.

Ибишов. Кәсәрсиз.

Муртузов. Мән онлары о балкон кими лахладачағам.

Онлар кетмәк истәркән Лалә кәлир.

Лалә. Салам, јолдаш Муртузов. Лап јахшы олду. Мән нечә күндүр сизи ахтарырам.

Бәбирли. Јолдаш Муртузов објектләрдә олур.

Лалә. Елә мән дә објектләрдән данышмаг истәјирәм.

Шикајәтчи кәлир.

Шикајәтчи. Јолдаш Муртузов, ахы мән сиздән каһиш еләдим, сиз мәнә сөз вердиниз.

Муртузов. Јенә ахыр?

Шикајәтчи. Даһа нә ахачаг, көстәриш вермисиз, кәлиб бүтүн блокда суjу кәсибләр, јајын бу истисиндә дә галмышыг сусуз.

Муртузов. Белә дә чамаат олар? Су бурахырсан, гышгырырлар: гојма, батдыг! Сују кәсдирирсән, һарај салырлар: јандыг! Көрүрсүз, јолдаш Лалә? (шикајәтчијә) Јахшы, кедин, комиссија көндәрәрәм кәлиб бахар.

Шикајәтчи. Мән сизә ағзымда сөз дејирәм.

Муртузов. Ағзыны ишә тикәчәјәм? Кәләрләр, бахарлар, јазарлар. Кет!

Шикајәтчи наразы һалда узаглашыр.

Лалә. Јолдаш Муртузов, икинчи вә үчүнчү дөнкәләрин һәјәтләри чох пис вәзиҗҗәтдәдир. Мән тәләб едирәм...

Муртузов. Бах, јериндән дуран тәләб еҗләҗиб.

Лалә. Бу мәним вәзифәмдир. 3 күнүн әрзиндә дедијим һәјәтләр санитарија тәләбләринә чаваб верәчәк шәклә салынмаса рәсми јазачағам.

Муртузов. Бу башга мәсәлә. Јазарсыз, комиссија көндәрәрик.

Лалә. Сизә јазмајачағам.

Муртузов. Бу олду шәләни гој, кәл вурушаг.

№ 17. Сәһнә. Муртузов, Ибишов вә Бәбирли

Лалә. Бағышлајын, билмәдик ки, киши бу гәдәр дәјмә-дүшәрдир.

Муртузов. Гурбан оласыныз дајыныза. Исполком сәдри олдуғу үчүн демирәм, мәним о кишијә хүсуси һөрмәтим вар.

Лалә. *(күлүр)* Дејәсән сиз мәни, сәдрин бачысы гызы Лалә илә гарышдырырсыныз. О, гоншу рајонда ишләҗир.

Бәбирли. *(кәнара)* Бу мәктублар да тутмады?

Муртузов *(Бәбирлијә)*. Мәс'улиҗҗәтсиз!— *(балкону көстәрир)* Сабаһ сөкүн, гојун јерә.

Бәбирли. *(професорү көрүр)* Јолдаш Муртузов, тапдым!

Муртузов. Нәји тапдын?

Бәбирли. Отаг, мәнзил, професор.

Муртузов. Професор һаны? Һаны професор?

Бәбирли. Одур, кедир *(күчәнин о тәрәфини әли илә көстәрир)*.

Муртузов. Адә, тез ол! Тез ол, арадан чыхар.

Онлар кедирләр.

Лалә. Сәфтәр әми, тибб ишчиси журналы алмысан?

Сәфтәр. Хејр, гызым, кәләндә сахларам. Гызым, амма нә шапалаг вурдун. Лап үрәјимдән тикан чыхардын.

Лалә. Һәлә бу һарасыдыр. Сәфтәр әми? Шапалағын јекәси далда галыб. Бәс бу Зәфәр һарда галды?

№ 18. Лаләнин ариозосу

Лалә скамјада отурур.

Сәфтәр. Афәрин! Гыз да оланда кәрәк белә синдән оласан. Һејиф ки, бир белә гызым олмады. Аллаһ Набата инсаф версин! Елә оғул да не'мәтдир. 11 оғлум вар, евләндирәрәм, 11 дә гызым олар.

Зәфәр кәлир.

Лалә. Зәфәр!

Зәфәр. Лалә, бағышла, бир аз кечикдим.

Лалә. Чох шеј удуздун. Бир аз тез кәлсәјдин, Муртузову да көрәрдин.

Зәфәр. Истираһәт күнү Муртузов нә әчәб?..

Лалә. Бах, о балкон һаггында һөкм вермәјә кәлмишди.

Зәфәр. Мараглыдыр, нә деди?

Лалә. Әмр елади; сөкүлсүн!

Зәфәр. Нијә?

Лалә. Нијәсини сабаһ өзүндән сорушарсан Зәфәр, көрүрсән нә көзәл һавадыр?..

Зәфәр. Бир сөзү истәјирсән јүз дәфә де, тә'сир етмир ки, етмир.

Лалә. Инди дәнизкәнары булвар сәрин олар.

Зәфәр. Онун әкәр көнлү олсајды биз ишимизи лап әввәлдән елә гурардыг ки, һәр шеј јолуна дүшәрди.

Лалә. Бу күн јаман истидир. Бизимкиләр дә сәһәр тездән чиммәјә кедибләр.

Зәфәр. *(фикирли)* Һә? Бәс сән нијә кетмәдин?

Лалә. Мән дә галдым ки, сән мәнә идарәнизин вәзиҗҗәти һагда мүһазирә охујасан.

Күлүрләр.

Зәфәр. Билирсән, Лалә?

Лалә. Дејәрсән, биләрик.

Зәфәр. Дүнән професор, бизим идарәјә кәлмишди.

Лалә. Нә әчәб?

Зәфәр. Көрдүм гаиы гара, Муртузовун кабинетиндән чыхыр. Сән демә, о, беш отаглы мәнзилини үч отаглы мәнзилә дәјишмәк истәјирмиш.

Лалә. Бәс гаиы нијә гара иди?

Зәфәр. Муртузов ону һеч ағзыны ачмаға гојмајыб. Бирликдә шәһәр советинә кедиб мәсәләни һәлл етдик. Азча галмышды ки, мәни чәкиб апарсын евләринә. Сөз вердим ки, сәнинлә кедәчәјәм.

Лалә. Мән утанырам.

Зәфәр. Нәдән? О киши мәнә аталыг еләҗиб. Мән онун зәһмәтини һеч вахт унутмарам. Јолдашы да бәрк хәстә имиш. Бу күнләрдә курортдан гајыдыр. Кәрәк мүтләг кедәк.

Лалә. Кедәрик, Зәфәр. Һөкмән кедәрик Бәс бу күн?

Зәфәр. Бу күн дә кәл гајыгла дәнизә чыхаг.

Лалә. Көзәл олар, мән дәнизи чох, лап чох севирәм.

Зәфәр. Каш Хәзәрин јериндә мән олајдым.

№ 19. Лалә илә Зәфәрин дуети

Зәфәр. Кедәк, Лалә, Хәзәр бизи көзләјир.

Кедирләр. Мириш вә Наилә кәлир.

Мириш. Сәфтәр әми, салам!

Сәфтәр. Ај әлејкүмәсалам!

Мириш. Сәфтәр әми, «Кирпи» кәлиб?

Сәфтәр. Кәлиб, өзү дә чох одлу кәлиб.

Мириш. Ондан бирини бизә вер.

Сәфтәр. Буjур, оғул!

Мириш вә Наилә. Чох сағ олун!

Наилә. Кәл, бир аз отураг, jаман jорулмушам.

Мириш. Нә дejирәм.

Наилә. Һә, ач бир көрәк «Кирпи»дә нә вар?

Мириш. Бу саат.

Онлар баш-баша верib «Кирпи»ни вәрәгләjирләр.

Мириш. «Икиаjаглы сичанларын сәркүзәшти»

Наилә. А, а, а, бу нәдир? Бу нәдир?

Мириш. Гәрибәдир! — «Өзүмүз биләрик».

Наилә. Бу лап елә бизим Муртузовун сөзүдүр ки!

Мириш. Наилә, ахы биз дедик ки, бу күн Муртузовдан данышмаjаг.

Наилә. Бәс онда нәдән данышаг?

Мириш. Наилә, данышмаға о гәдәр сөз вар ки.

№ 20. Мириш илә Наиләнин дуети «Кәл, гадан алым» мәһнысы

Наилә. Мириш, jаман ачыдым.

Мириш. Еһ, о мәним әлимдә; сән «Кирпи»ни вәрәглә, мән бу саат...

Наилә. Лазым дejил, лазым дejил.

Бәбирли, Миришин кетдиjини көрүб, Наиләjә jахынлашыр.

Бәбирли. Наилә ханыма саламлар! *(Наилә үзүнү башга сәмтә чевирир)* Наилә ханым, мәндән наһаг гачырсыныз. Адам өз талejиндән гачмаз.

Наилә. Бәһ... бәһ... Сизсиниз мәним талеим?

Бәбирли. Наилә ханым! Сән мәним чаным, бах беләчә отур, шәклини чәким.

Наилә. Чох сағ олун! Шәклими, чәкибләр.

Бәбирли. Ким?

Наилә. Сиз ки, буну jахшы билирсиниз.

Бәбирли. Онун ағзындан соска иjи кәлир. О, сизин гәдринизи нә билир ки, шәклинизин гәдрини билсин. Сиз бирчә һә дejин, көрүн онда нәләр олур.

№ 21. Бәбирлинин мәһны вә рәгси

Мириш әлиндә ики дүрмәк гаjыдыр. Онлары көрүб бир анлыға донур. Сонра һирслә онлара jахынлашыр. Дүрмәjин бирини Наиләjә, бирини дә Бәбирлиjә верир.

Мириш. Мушгулат еләjин.

Бәбирли *(Дүрмәjә бир дишдәм вуруr)*. Чох сағ ол, чаван оғлан! Сојутмаjын, Наилә ханым лүләкабабдыр.

Мириш һирсли узаглашыр.

Наилә. *(Онун ардынча)* Мириш, Мириш!..

Бәбирли. Гој кетсин.

Наилә. Рәдд ол! Бурах мәни! *(О, Миришин ардынча гачыр)*

Бәбирли. *(күлүр)* Ушаг ки, ушаг. *(jejәjejә узаглашыр).*

Сәфтәр тәләсик киоску бағлаjыр.

Сәфтәр. *(Бәбирлинин ардынча)* Вичдансыз!.. *(О, Наилә кедән тәрәфә гачыр. Чejран вә Муртузов кәлирләр)*

Чejран. Бах, бурада, бу киоскун габағында, чамаатын ичиндә мәни бирпуллуг елади. Биабыр олдум!

Муртузов. Чejран, һеч нараһат олма, мән ону тапарам.

Чejран. Мәнә дejир ки, сәнин әрин нә адамдыр. Jә'ни сән ej, ешидирсән? Jә'ни сән нә адамсан! — Сүпүркәчи дejир е. Күл олуб башына, ај Чejран. Сүпүркәчи дә сәнә...

Муртузов. Jахшы, нараһат олма, мән ону jерин дешиjиндә дә олса тапарам.

Чejран. Тапарам, jох, тап!..

№ 22. Диалог. Чejран вә Муртузов.

Чejран. Одур, бах, гәзетсатан кәлир. Jәгин ки, о һәмин арвады jахшы таныjыр.

Муртузов. Елә онун арвадыдыр.

Чejран. Инди ки, белә олду, онда бу гәзетсатаны да бурадан көтүрдәрсән.

Муртузов. Кедәк, Чejран, нә лазымдыр еләjәрәм.

Онлар кедирләр, Сәфтәр кәлир.

Сәфтәр. Jарамазын бири, jарамаз! Аз галмышды бир дәлигәнин ичиндә ушагларын арасыны вурсун. Еви белә jыхырлар да... — *(Набат сүпүркә әлиндә кәлир)* Көзүн аjдын, ај Набат, ишин дүзәлди.

Набат. Кимин иши?

Сәфтәр. Һамынын. Сәнин дә, Сәлимхановун да, һәлә үстәлик балконун да.

Набат. Һә, елә сән дедин, мән дә инандым.

Сәфтәр. *(она jахынлашыр)* Һеч билирсән нә деди?

Набат. Нә деди?

Сәфтәр. Деди ки, арадан көтүрмәк лазымдыр.

Набат. Кими? Мәни?

Сәфтәр. Сәни дә, балкону да.

Набат. Бура бах, Сәфтәр, ағыллы даныш. Jохса...

Сәфтәр. Сәнин дә Муртузова күчүн чатмыр, мәним үстүмә дүшүрсән.

Набат. Мәним күчүм чатмаз, мәндән күчлүсү тапылар.

Сүпүркәчи киоска сөjкәниб, фартукуну чыхарыр, Сәфтәрин үстүнә атыр вә һирсли чыхыр. Сәфтәр киоску бағлаjыб онун ардынча гачмаг истәркән Ибишов вә фәһләләр әлләриндә аләтләр Сәлимхановун балконуну сөкмәк үчүн кәлирләр.

Ибишов. Сөкүн, гоjун jерә!

Набат вә Сәфтәр онлары балкону сөкмәjә гоjмурлар.

№ 23. Икинчи пәрдәнин финалы

пәрдә

Профессорун еви. Сәлимә стол һазырлајыр. Профессор јан отагдан кәлир.

Профессор. Мән әввәл онлары сәнсиз гәбул еләмәк фикриндәјдим. Сонра өлчүб-бичиб көрдүм ки, бу мәним һүнәрим дејил.

Сәлимә. Амма горхурам ки, бу гарышыглыгда һеч мән онлары ~~үрәјим~~ истәјән кими гонаг еләјә билмәјим.

Профессор. Зәфәр өзкә дејил, баша дүшәр. Нишанлысыны да кәтирәчәк. Ај Сәлимә, ахы мәним ағлыма бир фикир кәлиб; дејирәм, кәлсәнә Зәфәрин тојуну еләмәји өз өһдәмизә көтүрәк. Һә, сән буна нечә бахырсан? Тәк оғландыр...

Сәлимә. Белә бах чанла, башла!..

Профессор. Сағ ол, Сәлимә!

Сәлимә. Ики оғул евләндирмишәм, бу да үчүнчүсү олсун. Нә сөз ола биләр? Сән ки, дејирсән јахшы оғландыр, демәли ә'ладыр.

Профессор. Ај Сәлимә, елә дедин ки, аз галды бу саат чырманыб дүшүм ортаја. *(О, голлорыны ачыр, ојнамаг истәркән белиндән ағры тутур)*. Вај сәнин! Гәрибәдир, адам һәмишә нәји исә нәзәрә алмағы унудур.

Сәлимә. Јахшы, сәнин гонагларын кеч кәләчәк? Һәлә дүјүнү гајнатмамышам.

Профессор. Һәлә тездир, бајаг кәләндә һәјәтдә Сәфтәр кишини көрдүм, дедим о да кәлсин. Инди һарда олса өзүнү јетирәр.

Сәлимә. Кәрәк дејәјдин Набаты да кәтирәјди. Мән дә дарыхмаздым.

Профессор. Ону һәлә билмәк олмаз, ким кими кәтирәчәк. О, Набаты, јохса Набат ону. *Күлүрләр, гапынын зәнки чалыныр. Профессор чыхыр, Набат Сәфтәрлә гајыдыр).*

№ 24. Сәфтәрин маһнысы

Сәлимә бачы, сизә бир көзәл китаб тапмышам *(китабы она верир)*. Мәним дә әлимдән бу кәлир.

Сәлимә. Чох сағ олун! Бујурун отурун.

Профессор. Сәлимә, бизә бир чај кәтир.

Отururлар, Сәфтәр мүштәри көзү илә отағы нәзәрдән кечирир.

Сәфтәр. Сәлимә бачы, мән елә һәр јердә дејирәм ки, Сәлимә бачынын чајындан олмаз. Доғрудан да чај дејәндә елә...

Набат. А киши, ичәри елә инди кирдин ки, һеч утанмырсан?

Сәфтәр. Мән бир пис сөз демәдим ки...

Сәлимә. Бу саат сизә бир чај кәтирим *(кедир)*.

Набат. Бах, көрдүн нејләдин?

Профессор. Һеч нараһат олмајын.

Сәфтәр. Профессор, ушаглардан нә хәбәр вар?

Профессор. Бөјүј јазыр ки, бу јахынларда бәлкә кәлдим мә'зуниҗҗәтә.

Сәфтәр. Гиҗамәт оғландыр, јадыма кәлир. Гәзет аланда гучагла аларды. Азәрбајчанча, русча, инкилисчә, франсызча. Һәмишә дејәрди ки, дипломат олачағам. Деди дә, олду да.

Набат. А киши, имкан вер, гој киши сөзүнү данышсын дә.

Сәфтәр. Бујурун, профессор.

Профессор. Кичик оғлум да Москвада охујур. Иши пис дејил.

Сәфтәр. Фәрли ушагдыр.

Профессор *(китаб шкафыны ачыр)*. Еһ, инди көрсән һеч танымазсан.

Набат. *(Сәфтәрә)* А киши, а киши, дүзәмәлли отур.

Сәфтәр. Нә киши, киши салмысан е, киши! Кишидә бәјәм бир кишилик гојмусан? Ағзымы ачмамыш печатыны вурурсан.

Профессор *(әлиндә шәкил гајыдыр)*. Бу бөјүјүнүн шәклидир. Әрәбистанда чәкдириб.

Набат. Көрүнүр оралар да белә исти олур.

Сәфтәр. Бизим ганымызын арасына кирән чајдыр, јохса бир тәһәр оларыг.

Набат. А киши!..

Сәфтәр. Јенә дедин, киши?

Профессор пәнчәрәнин габағына кечир

Сәлимә. Ај киши, кәл бу чајдан исти-исти бириниҗи ич. Инанырсыз, үзүнү көрә билмирәм. Сәһәр кедир, ахшам кәлир.

Профессор. Мәним ишим белә дир. Елмин нәбзи һәмишә бир јердә вурмур. Бир дәғигә нәзәрдән гачырдын, сонра ајларла ахтармалы олурсан. Хүсуси илә кимја.

Набат. О күн бизим ушаг дејирди ки, профессорун иши чох хаталыдыр. Һәрдән партлајыш зад олур. Өзүнүзү көзләјин.

Профессор. Архајын олун, Набат бачы.

Сәлимә. Бирини дә сүзүм, Сәфтәр гардаш?

Сәфтәр. Бәһ, бәһ, нә олар?

Набат. А киши!..

Сәфтәр. Имкан вер, арвад! Мән аталарын сөзүндән чыха билмәрәм. Аталар дејиб ки, чајын бири гајдадыр, икиси чана фајдадыр, чатды бешә, вур он бешә. Чај нәдир, сај нәдир. Бах, чај ичәндә дә беләсини ичәсән.

Гапынын зәнки чалыныр. Профессорла Сәлимә гапыја чыхыр, Сәфтәр отағы мүштәри көзүјлә нәзәрдән кечирир.

Набат. А киши, дүз-әмәлли отур. Демирәм дүз-әмәлли отур?!. Нә ағзыны ајырыб бахырсан? Дам-дивар көрмәмисән, нә хәбәрдир?

Сәфтәр. Гојмазсан! Бахмаг да күнаһдыр? Елә фикрин-зикрин мәнәм.

Набат. Дүз-әмәлли отур.

Сәфтәр. Ону истәјирсән ки, көзләримә дә јумуб отурум? *(О, көзләрини јумур, профессор, Сәлимә, Лалә вә Зәфәр кәлирләр)*

Профессор. Бујурун! Сиз бизим евә хош кәлмишсиниз! Бујурун, бизим достларымызла таныш олун.

Лалә. Биз чохдан танышыг. Салам, Набат хала. Сәфтәр әми, салам.

Набат. *(Сәфтәрә дүмсүкләјир)* А киши, көзүнү ач.

Бәбирли. Тсс!.. Бачы, мане олмајын.

Чејран. Мәнәм ej... елә ордан данышырам.

Муртузов. Чејран!

Чејран. Зәһримар! Ај гыз, сәнә демирәм, чох елә сән дејән дејил? Беш-алты јүз хәрчи вар. Јох аз, тәзә пулла. Бәс нечә? *(күлүр)* Онсуз олмаз ки? Сүфрәнин башында сән отурачагсан. Мән дә мач... *(дәстәји јеринә гојур, Муртузова)* Мәнә бах, бунлар һеч көчәнә охшамырлар? *(Сәлимәјә)* Кими көзләјирсиниз, ханым?

Сәлимә. Бунун сизә нә дәхли?

Чејран. Нечә јә'ни нә дәхли? Дејәсән бизи танымадыныз? Нечә јә'ни нә дәхли?

Муртузов. Чејран!

Чејран. *(учадан)* Мәним ишимә гарышма. *(Сәлимәјә)* Бачы, сиздән сонра елә бураның зирзибилини тәмизләмәјә филан гәдәр вахт лазымдыр. *(Бәбирлијә)* Кәрәк отагларын һамысыны дизинфексија елətдирәм.

Сәлимә. Сиз лап һәддинизи ашырсыныз. Сизә ким һагг вериб ки, мәни өз евимдә тәһгир едәсиниз?

Бәбирли. Бачы, нараһат олмајын, Чејран ханым бир аз нервинлидир.

Чејран. Јахшы а, адам сөзбаз олмаз. Зәһләм кедәр дәјмә-дүшәр адамдан. Вај... вај... вај! Бу ljустру нијә бу көкә салмысыныз? *(Муртузова)* Бир тамаша елә, сонра дејирсән ки, белә. Һирсләнмәјим, нә едим?

Бәбирли. Сөзүн дүзү, мән һеч Чејран ханымын бу гәдәр маһир тәнгидчи олдуғуну билмирдим.

Ибишов. Мән дә...

Сәлимә. Һеч нә баша дүшә билмирәм.

Бәбирли *(Сәлимәјә)*. Бачы, адам тәнгиддән инчимәз. Тәнгид көзәл шејдир. Мәсәлән, мәни јолдаш Муртузов бир күн тәнгид атәшинә тутмајанда бензини гуртармыш машын кими нә дала кедирәм, нә габаға.

Сәлимә. Ахы, бу ljуструн сизә нә дәхли?!

Чејран. Нечә јә'ни нә дәхли?

Сәлимә. Биз ону көчәндә өзүмүзлә...

Муртузов. *(кәнара)* Маладес ганачағына.

Чејран. Бирчә ону көрмәзсиниз *(О, редукулундан Муртузова јазылмыш бир ләвһәчик чыхардыр)*. Адә, Ибишов!

Ибишов. Бәли, Чејран ханым.

Чејран. Апар бизим фамилијамызы јапышдыр гапымыза.

Ибишов. Баш үстә, Чејран ханым! *(Ләвһәни алыб чыхыр)*

Муртузов. Јахшы, бачы! Бу сөз-сөһбәтин јери дејил. Евин ордерини кәтир.

Сәлимә. Мән сизи танымырам.

Бәбирли. *(тәәчүблә)* Јолдаш Муртузову танымырсыныз?

Муртузов *(кәнара)*. Маладес ганачағына

Ибишов. Јапышдырдым, Чејран ханым.

Бәбирли. Сиз јолдаш Муртузову танымырсыныз, демәли?

Муртузов. Ејб олсун.

Ибишов. Ејб олсун.

Бәбирли. Ејб олсун.

Сәлимә. Танымырам.

Һамы. Ејб олсун.

Муртузов. Бачы, тез ол, ордери кәтир, јохса фикримиз дәјишәр.

Набат дахил олур.

Набат. Сәлимә ханым, ашсүзән һардадыр? *(Онлары көрүб гајыдыр)*

Бәбирли. Бачы, јубандырма.

Ибишов. Бачы, һирсләндирмә.

Сәлимә кечиб о бири отаға профессорла гајыдыр.

Профессор. Јолдаш Муртузов, хош кәлмисиниз! Сиз һара, бура һара? Бујурун, әјләшин *(Муртузовун ајағына бахыр)*.

Чејран. Отурмаға кәлмәмишик. Ишимиз вар. *(Муртузова)* Даныш дә. Кими көзләјирсән?

Муртузов. Јолдаш профессор, о күн сиз бир балача тәләсик кетдиниз. Мән сизин көзәл тәшәббүсүнүз һаггында лазымы тәшкилатлара хәбәр вердим, һамы бәјәнди. Һамы бир ағыздан деди ки, маладес ганачағына. Амма мәсәлә бир аз башга чүрдүр. Бу саат рајонумузда сизә лајиг үч отаглы мәнзил јохдур. Инди отуруб биз көзләсәк, елә чыхыр ки, биз сизин күл кими тәшәббүсүнүзү боғуруг.

Чејран. Мәтләбә кеч.

Муртузов. Одур ки, елә-белә гәрара кәлдик ки, мән өз үч отаглы мәнзилими верим сизә, тәзә мәнзилдир. Јахшы да тә'мир еләмишәм.

Набат. Өз отагларыны әлбәттә еләјәрсән.

Муртузов она тәрс-тәрс бахыр.

Муртузов. Елә күнү сабаһ көчүн, отурун. Мәнә дә нуш олсун. Елә биләрәм ки, бир әзиз адамым отуруб. Мән дә бир тәһәр бурда јерләшәрәм. Тәки тәшәббүс боғулмасын.

Бәбирли. Һә дә, профессордан артыг адам...

Профессор. Әввәла, бујурун, мәним гоншуларымла таныш олун. Набат бачы илә Сәфтәр киши мәним һәјәт гоншуларымдыр.

Бәбирли *(Чејрана)*. Арвад сүпүркәчидир, киши гәзетсатан.

Чејран. Сән бир профессорун компанијасына бах.

Профессор. Инди ки, кәлмисиниз, отурун, бир јахшы чај ичәк, сөһбәт еләјәк.

Чејран. *(кәнара)* Бәли, башлады бизә лексија охумаға.

Муртузов. Профессор, чох сағ олун. Биз кәлмишик ки, мәсәләни оператив шәкилдә һәлл еләјәк, гуртарсын, кетсин.

Профессор. Чох әзијјәт чәкмисиниз.

Муртузов. Нә әзијјәтдир, бу бизим ишимиздир.

Профессор. Билирсиз, мәсәләни бир-ики күн бундан габаг шәһәр советиндә оператив шәкилдә һәлл еләдиләр.

Муртузов, Чејран вә Бәбирли. Нечә?..

Профессор. Бәли, мәнә јени бинада үч-отаглы — худмани бир мәнзил ајырдылар.

Муртузов. Бәһ, бу лап јахшы олду, демәли онда мәним отагларыма еһтијач галмыр?

Профессор. Бәли!

Муртузов. Инди билдим ки, сиз әсил профессорсунуз. Нечә дејәрләр, рајонпәрвәр профессор. Сизин бу хидмәтинизи биз һеч бир вахт унутмарыг. Сиз мәнә өз шәклинизи верин.

Профессор. Әзијјәт чәкмәјин.

Муртузов. Әзијјәт нәдир? Бу бизим ишимиздир. Сиздән тәшәббүс көстәрмәкдир, сонрасыны өзүмүз биләрик.

Бәбирли. *(Чејрана)* Демәли өз отагларыныз галыр сизә. Халаныз оғлунун да иши дүзәлди.

Муртузов. Профессор, инди бәс отаглары нә вахт бошалдырсыныз?

Профессор. Бир-ики күнә.

Чејран. Јох, мән көзләјә билмәрәм.

Набат. Профессор, биз һеч јерә тәләсмирик.

Чејран. Сиз кимсиз е. *(Набаты таныјыр)* А, а, а, Гуламмирзә, мәни күчәдә тәһгир едән арвад будур.

Муртузов. *(Набата)* Бурда да гојмазсыныз ишимизи көрәк? *(Бәбирлијә)* Адә, сәнә демәдим бүну...

Бәбирли. Комиссија дүзәлтмишәм.

Набат. Сәлимә ханым, сабаһ ушагларын истираһәт күнүдүр. Кәлиб биркә көмәкләшәрик. Тәләсмәјин.

Чејран. Мәни нервироват еләмә. Сән кимсән ахы, мәним евимдә башбиләнлик еләјирсән?

Профессор. Мән сизи Набат бачы илә таныш еләмәдим? Јәгин унутмушам. Набат бачы мәним көһнә һәјәт гоншумдур. Онбир оғул анасыдыр.

Чејран. *(кәнара)* Көзүмүз ајдын. Пуч гарпызын туму чох олар.

Профессор. Бир аз јерләри дарысгалдыр.

Чејран. *(кәнара)* Өлмәзләр!

Профессор. Һә, она көрә дә Шәһәр советиндә белә гәрара кәлдиләр ки, мәним отагларымы да онлара версинләр.

Муртузов, Чејран, Бәбирли. Нечә?..

Профессор. Бәли.

Муртузов. Јох, профессор, мәним рајонумда белә шејләр кечмәз. Көчүрсүнүз бујурун, сизин отаглары кимә вермәји өзүмүз биләрик.

Сәфтәр. *(Ордери онлара көстәрир)* Сизин рајонда нечә; белә шејләр кечәр, кечмәз?

Чејран. Мән бу биабырчылыға дөзә билмәрәм. Сабаһ бура мәним гонагларым кәләчәк. Ај, үрәјим... *(О, јыхылмаг истәркән Бәбирли чөлд ону тутур. Бәбирлинин чибиндәки биз Чејранын күрәјинә батыр. Чејран бир бој өзүнү атыр)*

Муртузов. Үрәјин санчды?

Чејран. Һәм үрәјим, һәм күрәјим. Күрәјимә нәсә батырдылар.

Бәбирли биэи чыхарыб шалвар чибинә гојур.

Бәбирли. Нараһат олмајын, Чејран ханым.

Чејран. Горсоветә бах, көр күл кими отаглары кимә верир.

Муртузов. Јахшы, лазыми јериндә данышарыг. *(Зәфәрә)* Мән билирәм, бунлар һамысы сәнин фырылдагларындыр.

Зәфәр. Јолдаш Муртузов, бура јери дејил,

Лалә. Зәфәр, сән она баш гошма.

Муртузов. *(Лаләјә)* Сәнинлә дә һагг-һесаб чәкәрик.

Ибишов. Јолдаш Муртузов!..

Муртузов. Сәнинлә дә! Гулағының дибиндә отагларын башына даш салырлар, мал кими көзүнү дөјүб бахырсан. Мәнә сәнин кими мајмаглар лазым дејил.

Ибишов. Јолдаш Муртузов, милисионер машыны гапыда сахламаға гојмур, авадандығы бошалдаг, кәтирәк?

Чејран. Јох, мән бу дәрдә дөзә билмәрәм. Бәбирли, Ибишов, һаны мәним ушағым?!

Муртузов. Јахшы... Сәнин будканы мән өзүнлә бәрабәр мејдандан көтүрмәсәм, онда дејәрсән.

Наилә илә Мириш кәлирләр.

Наилә. Салам, јолдаш Муртузов!

Муртузов. Сән нә истәјирсән?

Наилә. Гуламмирзә Мәммәдһүсејнович, сиз ишдән тез кетдиниз...

Муртузов. Өзүмүз биләрик. Сөзүнү де.

Наилә. Сиз кедәндән бир аз сонра ичракомун гәрарыны кәтирдиләр. Кетдик евинизә, бу адреси вердиләр. Дедик бирдән хәбәриниз олмаз. Сабаһ тездән әзијјәт чәкиб кәләрсиз ишә.

Муртузов. Икибашлы данышма.

Мириш. Рајон прокурорлуғунун тәләби илә сизи ишдән кәнар еләјибләр.

Бәбирли. *(Миришә)* Нә данышырсан?

Мириш. Сән ешидәнләри.

Муртузов. Ким гол чәкиб?

Наилә. Сәдримиз.

Муртузов. Маладес онун ганачағына! *(Зәфәрә)* Демагоглара дил верә-верә ахыр ки, арзуна чатдын!

Зәфәр. Јолдаш Муртузов!

Лалә. Зәфәр, сән данышма!

Муртузов. Даһа нә данышачаг? Нә лазымдыр, данышыб дә. *(Бәбирлијә)* Кедәк!

Муртузов гапыја јөнәлир; Бәбирли вә Ибишов онун ардынча чыхырлар.

Профессор. Кедин. Сиз чохдан кетмәлијдиниз. Сизин кимиләр арамыздан нә гәдәр тез кетсә, ишләримиз бир о гәдәр јахшы кедәр. Шәһәримиз даһа да көзәлләшәр.

№ 28. Финал.

Лалә, Зәфәр, Наилә, Мириш, Сәлимә, Набат, профессор вә сәһнә архасындан хор.

пәрдә

сон

САМИ РАЗБЕРЕМСЯ

МУЗЫКАЛЬНАЯ КОМЕДИЯ в 3-х ДЕЙСТВИЯХ С ПРОЛОГОМ

ПРОЛОГ

№ 1. Увертюра

Вид на город с Нагорного парка. Кругом все утопает в зелени. Молодежь веселится. Приходит Зафар.

Зафар — Нигде ее нет. Ну хорошо, допустим, она пришла. Что же я ей скажу? Здравствуй, до свидания? Как же объясниться? Честное слово, я готов еще раз сдать госэкзамены, поднять любую тяжесть, прыгать с любой высоты, лишь бы не объясняться. И нигде толком не вычитаешь, как все это делается.

№ 2. Дуэт Зафара и Лалы с хором

Зафар — Ты пришла?

Лала — Как видишь!

Зафар *(задумчиво)* — Ну и хорошо. Знаешь, Лала, сегодня здесь так прекрасно. Хочется жить и жить...

Лала — Да, Зафар, жизнь хороша. *(Задумчиво смотрит на город)*. Города тоже живут долго-долго. Смотри-ка, какой он нарядный, город наш! Я слышу его дыхание: могучее, прекрасное, как симфония наших дней. Ты слышишь, Зафар?

Зафар — Слышу, Лала!

Лала — Я люблю его. Больше жизни люблю!

Зафар — Кого?

Лала — Город наш!

Зафар — Я тоже.

Лала — Смотри-ка, как они нежно целуются.

Зафар *(удивленно)* — Кто?

Лала — Каспий с городом нашим.

Зафар — Я не представляю Баку без Каспия.

Лала — А я — Каспий без Баку.

№ 3. Дуэт Лалы и Зафара с хором

Песня о Баку

Зафар *(показывает на людей)* — А какие у нас люди!

Лала — Да, прямо пиши с них картины!

Зафар — Но жаль, что среди этих замечательных людей есть еще и такие, как Муртузов.

Гаснет свет

ЗАНАВЕС

ДЕЙСТВИЕ ПЕРВОЕ

№ 4. Выход Муртузова

Муртузов в сопровождении посетителей появляется перед занавесью

1-ый жалобщик — Товарищ Муртузов, одну минуточку.

Муртузов — Даже секундочку нельзя. Я занят. Запишитесь на прием.

2-ой жалобщик — Товарищ Муртузов...

Муртузов *(перебивает его)* — Что вы склоняете мою фамилию?! Запишитесь и все!!! *(Поднимается занавес. Кабинет Муртузова. Входит Муртузов. Повесив портфель на вешалку, нажимает кнопку звонка)*. Наиля!

Входит Наиля.

Наиля — Слушаю, Гуламмирза Мамедгусейнович.

Муртузов — Послушай...

Наиля — Слушаю.

Муртузов — Сколько раз я тебе говорил, когда мы вдвоем, обращайся прямо ко мне. Оставь моего отца в покое. Поняла?

Наиля — Слушаю, Гуламмирза Мамедгусейнович.

Муртузов — Опять. Ну ладно, где чай?

Наиля — Сейчас. *(В сторону)*. Начинается! *(Уходит)*.

Муртузов *(смотрит ей вслед)* — Вот так, понял? Все некогда. А ею стоило подзаняться... После жаркого из молодого барашка так и хочется чаю. Чтобы я делал без него? *(Разбирает бумаги)*. Если бы я только знал, кто придумал этот чай, я бы ему выдал ордер на двухкомнатную квартиру со всеми удобствами и без всякой волокиты. *(Задумывается)*. Нет, пожалуй, хватит и одной комнаты. Понял, вот так! *(Заходит Мириш)*. Ну вот и давно бы. Заварка свежая, значит. Пах, пах, пах, давай-ка сюда.

Мириш подает папку с заявлениями.

Мириш — Товарищ Муртузов...

Муртузов — Вот так, значит. Заходишь как к себе в дом, так... хоть бы поздоровался.

Мириш — Здравствуйте.

Муртузов *(сердито)* — Здравствуй и до свидания. Я занят. Не успел сесть — явился тесть. Пристроились вы у меня тут, живете, как у бога за пазухой. Никакой ответственности. Понял? Вот так!

Мириш — Вчера Наиля не вышла на работу.

Муртузов — Не твое дело! Мы сами разберемся.

Мириш — Пожалуйста. Только я хотел, чтобы вы почту просмотрели.

Муртузов — А что в ней? *(Показывает на папку)*.

Мириш — Заявления трудящихся.

Муртузов — Кого, кого?

Мириш — Трудящихся.

Муртузов — Трудящихся, говоришь?! Где у трудящегося человека столько времени, чтобы в один присест написать кучу заявлений? Это дело демагогов. Недовольство в любой форме — есть родимое пятно капитализма...

Мириш — Товарищ Муртузов...

Муртузов — Вот так. Понял?!

Мириш — По-вашему выходит, что...

Муртузов *(перебивая его)* — Послушай, я еще не кончил говорить. Откуда же тебе известно, что у меня выйдет. Может, я совсем... Черт побери, ты нарушил ход моих мыслей.

Мириш *(в сторону)* — Интересно, они у него были?

Наиля приносит чай и уходит.

Муртузов — Да... Так вот... трудящийся — это человек такой, ну, сам понимаешь какой. Понял? Вот так! Он не станет попусту марать бумагу. Трудящийся — это от слова труд. Понял? Вот так. Это значит, он трудится. А почему? Да потому, что так надо! Читал в газете: кто не работает, тот не ест. Понял? Вот так! А теперь иди и тоже возьмись за дело. Папку захвати, зарегистрируй.

Мириш — Тут срочные вопросы.

Муртузов — Подождут. Слыхал пословицу...

Мириш — Да. Сегодняшнюю работу на завтра не откладывай.

Муртузов — Не то! Поспешишь — людей насмешишь. Понял? Вот так! Это ведь не я придумал!..

Мириш — Ведь придут за ответом.

Муртузов — Нечего сюда ходить. Подал заявление, пусть ждет ответ.

Мириш *(в сторону)* — Как у моря погоды.

Муртузов — Понял? Вот так! *(Звонит. Входит Наиля)*. Где чай?

Наиля — Чай давно на столе. *(Уходит)*.

Муртузов — А теперь дай нам чаем, фу, делом заняться. *(Мириш сердито выходит)*. Вот так.

У дверей кабинета появляется жалобщик.

Жалобщик — Можно?

Муртузов — Закройте дверь с той стороны, я вас вызову. *(Жалобщик скрывается)*. Вот так. *(Звонит по телефону)*. Алло! Послушай, как там, что-нибудь выходит? Как о чем? Ты что, уже успел забыть? Вот так. Когда я у тебя вместо побелки закатил капремонт, так ты свою фамилию частенько с моей путал, а теперь из-за одного гарнитура... Что? Горсовет? *(Быстро кладет трубку)*. Фу, черт побери, совсем голову потерял. Ну и телефоны пошли. Я бы таких связистов...

Заходит жалобщик со свертком.

Жалобщик — Здравствуйте.

Муртузов — Кто послал?

Жалобщик — Сам пришел.

Муртузов — Как сам? Ах, сам? Ты что, лучше других? У дверей, что, не люди стоят?

Жалобщик *(сверток положил на стол)* — Извините, но у меня к вам срочное дело.

Муртузов *(искоса поглядывает на сверток)* — Ну, давай.

Жалобщик — Я живу над вами.

Муртузов — Не надо мной, а над моим учреждением. Понял? Вот так! Давай!

Жалобщик — А те, что над нами, у них водопровод не в порядке. Думаю, зайду по-соседски...

Муртузов *(в сторону)* — Приближается к истине... Ну, раз уж зашел, так и быть, что-нибудь придумаем.

Жалобщик — Спасибо, спасибо. Ну я пойду.

Муртузов — Шагай. *(Жалобщик уходит)*. Вот так. *(Берет сверток)*. Вот это я понимаю. Осточертела водичка, заговорило сознание. *(Входит Бабирли. Муртузов прячет сверток)*. Ну, ты с чем пожаловал? Что тебе?

Бабирли — Добрый день, Гуламмирза Мамедгусейнович. Опять Салимханов. Пятнадцатое заявление.

Муртузов — Какой вопрос поднимает?

Бабирли — Все тот же. Просит отремонтировать балкон.

Муртузов — Неактуальный вопрос.

Бабирли — Что ему написать?

Муртузов — Ну и демагог. Из-за несчастного балкона пятнадцать заявлений. Надо же! Напиши, что при первой же возможности...

Бабирли *(подходит к Муртузову)* — Знаете, Гуламмирза Мамедгусейнович, кто их всех подстрекает?

Муртузов — Что? Кто?

Бабирли — Честное слово, не хочется портить вам кровь. Дело в том...

Муртузов — Ты и так уже испортил ее. Говори, кто?

Бабирли — Не нравится мне наш главный инженер. Слишком уж демократичен. Так и прут к нему эти демагоги. Это все он.

Муртузов — Так, так...

Входит Зафар.

Зафар — Добрый день. Я лично проверил заявление Марданова. Его квартира действительно нуждается в срочном ремонте.

Муртузов — А какая там резолюция?

Зафар *(показывает заявление)* — Написано отказать.

Муртузов *(Бабирли)* — Понял? Вот так! *(Зафару)* А кто по-твоему я?

Зафар — Как кто?

Муртузов — Ну, я хочу знать, кто я?

Бабирли — Ну, человек хочет знать, кто он?

Зафар — Как вам сказать, вроде руководитель этого учреждения.

Бабирли — Не вроде, а точно.

Муртузов — В этом ты, конечно, не можешь сомневаться.

Бабирли — Только сомнительные люди могут усомниться в этом. *(Муртузову)* Мы все должны гордиться, что ни кто-нибудь, а именно вы руководите нами.

Зафар — Пока что нечем гордиться.

Муртузов — И это моя вина, понял. Вот так. Ну, скажи, наконец, кто этот Марданов, что ты убиваешься? Но ты только учти, что могут дать окраску...

Бабирли — В два счета!

Муртузов — Понял?

Зафар — Только люди с запятнанной душой могут...

Муртузов — Дадут окраску и делу конец. Там не будут разбираться, какая у него душа. Понял? Вот так!

Зафар — Боюсь, что на этот раз не так. Ремонтировать комнату Марданова придется.

Муртузов — Нет у нас средств.

Зафар — Средства, выделенные на первую половину года, еще не израсходованы.

Муртузов — Сами разберемся. Что же, по-твоему, все средства мы должны истратить. А вдруг завтра какой-нибудь авторитетный товарищ захочет отремонтировать комнату, тогда что?

Зафар — Авторитетнее товарища Марданова?

Муртузов *(настороженно)* — Постой, кто же такой Марданов?

Зафар — Старый педагог, пенсионер.

Муртузов *(заливается смехом)* — Ты совсем спятил. Пенсионер! Сколько в городе прекрасных садов, парков, скверов, пускай пойдет сядет и подышет свежим воздухом, забивает в домино. На что ему квартира.

Зафар — Спасибо за совет. Придется ответственность за это дело взять на себя.

Муртузов — Без меня?

Бабирли — Без товарища Муртузова?

Зафар — Да!

Муртузов — Ах, вот что, к демагогам подмазываешься, в завы захотел?

Зафар — Ошибаетесь!

№ 5. Трио. (Муртузов, Бабирли и Зафар)

Муртузов — Кто ты такой, чтобы в моем учреждении командовать?!

Зафар — Мой долг — служить людям.

Муртузов — Оставь эти слова для митинга трудящихся... Труженик!!! Знаю я этих тружеников...

Зафар — Тем лучше. Подпишите распоряжение.

Муртузов — Этому не бывать!

Зафар *(сердито)* — Посмотрим. Мы сами проявим инициативу!

Бабирли — Без товарища Муртузова, что вы?

Муртузов — А ты мастер только языком болтать. Сколько раз я тебе говорил, напиши на него пару анонимок.

Бабирли — Бог видит, я не виноват. Не моя вина, что теперь на анонимные письма смотрят так себе...

Муртузов — А ты перестань прятаться за богом. Понял? Вот так. Бог за тебя не станет искать факты и писать анонимки. Нужно яблоко, понимаешь, яблоко.

Бабирли *(рассеянно)* — Организуем, Гуламмирза Мамедгусейнович, сколько килограммов?

Муртузов — Одно! Яблоко раздора, понятно? Вот так.

Бабирли — Дайте мне это яблоко, я сдвину землю.

Муртузов — То-то! Пойди-ка сюда. Санитарный врач нашего района.

Бабирли — Лала?

Муртузов — Да. Так вот, она племянница нашего председателя.

Бабирли — Так.

Муртузов — Не перебивай меня. Ее я часто вижу с Зафаром, понял? Вот так. Небольшая интрижка, умой руки и отойди, понял, и председатель заступится за племянницу. Вот тебе форма № 1, факт № 2. Марданов предложит Зафару, тот соблазнится... Понял? Вот так!

Бабирли — Гениальная идея!

№ 6. Дуэт Муртузова и Бабирли

Входит жалобщик.

Муртузов — Чего тебе? Опять на прием? Я же обещал...

Жалобщик — Извините за... забыл сверток у вас.

Муртузов *(передает ему сверток)* — На! *(Жалобщик уходит)*. Вот народ пошел! *(Замечает на Бабирли новый костюм)*. Это ты на свадьбу что ли собрался?

Бабирли — Извините за нескромность. Сегодня день моего рождения.

Муртузов — Вот так. Посидим, значит?

Бабирли — Если осчастливите. Вы уж совсем заработались.

Муртузов — Не говори. Вот уже скоро 20 лет, как я с помощью аллаха руковожу, но такого заведения не встречал. Настоящий сумасшедший дом, только вывеска другая. Вот так. Смотри. В хлеботорге работал?

Бабирли *(потирает руки)* — Еще как!

Муртузов — На воде сидел?

Бабирли — Помню, как под вашим руководством все водяные будки перестали торговать водой и перешли на пиво.

Муртузов — На овощах сидел?

Бабирли — Помню...

Муртузов *(перебивает его)* — К чему подробности. Слава богу, ты не хуже меня знаешь мой жизненный путь. Но эта работа адская. Клянусь, такую нагрузку верблюд и тот не выдержит. Нет!

Бабирли — А вы держитесь.

Муртузов — Ну, тоже сравнил. *(Похлопав по плечу Бабирли, уколол руку)*. Это что за фокусы?

Бабирли — Шило, Гуламмирза Мамедгусейнович!

Муртузов — Ты что сапожничаешь?

Бабирли — Что вы. Такая работа не по мне.

Муртузов — Я-то тебя знаю. Ты самому черту штаны сошьешь, понял? Вот так! Давай выкладывай!

Бабирли — Вы сами знаете, что я не люблю подхалимничать. Да и к чему мне это? Почему я должен перед кем-то унижаться. Чем я хуже других? Я буду говорить правду, прямо в лицо!

Муртузов *(с испугом)* — Ты что?

Бабирли — Да, товарищ Муртузов, только в лицо! Критика — это цель моей жизни. Вот и теперь, обращаясь к вам, говорю прямо в лицо: вы входите в золотой фонд руководящих кадров. Мы научились у вас работать четко и оперативно.

Муртузов *(облегченно вздыхает)* — Это все мне известно. Но ты все же скажи, зачем ты в кармане носишь шило?

Бабирли — Вот этим-то я оперативно прокалываю поступающие ко мне заявления и подшиваю их в дело. Еще в старину говорили: сегодняшнее заявление подшивай сегодня же, на завтра не откладывай.

Муртузов *(хохочет)* — Молодец, Бабирли! Мне именно такие работники нужны.

Бабирли *(передает ему конверт с деньгами)* — Пожалуйста, Гуламмирза Мамедгусейнович, черкните это заявление.

Муртузов, взяв деньги, подписывает заявление.

№ 7. Дуэт Муртузова и Бабирли

Бабирли — Сегодня же анонимные письма на Зафара полетят.

Муртузов — Куда?

Бабирли — Прямо к вам.

Муртузов — Ты соображаешь, что говоришь?

Бабирли — Как только вы их получите, создадим авторитетную комиссию. Председатель перед вами!

Муртузов — Ну и жук же ты!

Бабирли — Хотите, на Мириша тоже напишу. Я уже кое-что придумал.

Муртузов — Нет! Я их по-одному, понял? Вот так! Действуй, разбойник. *(Бабирли уходит)*. В этом учреждении останусь я и те, кого я захочу! Подожди, Зафар, ты у меня не так запоешь! *(Смотрит на часы)*. А теперь можно и подкрепиться.

Уходит. За ним жалобщик.

1-ый жалобщик — А как же мы?

Муртузов — Завтра!

2-ой жалобщик — Все завтра, завтра!

Муртузов — Послушай, не шуми. Тебя завтра не устраивает, приходи послезавтра. Людей хоть постыдись. *(Показывает на зрителей)*. На тебя смотрят!

Уходит. Входит Наиля.

Наиля — Наконец-то ушел. Дядя всему виноват. Нашел куда устраивать племянницу. Сиди в городе, что девочке делать в селе! Выходит, училась в техникуме зря. Нет, так я не могу. Мне стыдно людям в глаза смотреть. Сколько можно лгать? Муртузов занят, Муртузов на объектах, Муртузов в Исполкоме... А профессор сегодня опять придет. Уже четвертый день ходит. А что ему сегодня сказать? Нет, уеду. Если дядя не разрешит, сама возьму да уеду! *(Входит Мириш, прячется за письменным столом)*. Интересно, что Мириш на это скажет, поедет со мной?!

Звонок. Наиля в недоумении.

Мириш — Наиля! Чай! *(Выходит из-за стола. Оба смеются)*. Что с тобой Наиля, почему ты такая грустная?

Наиля — Мириш, если бы ты знал, как мне надоело здесь. Уеду!

Мириш — Куда?

Наиля — В село. Буду работать в библиотеке.

№ 8. Дуэт Наили и Мириша

Наиля — Мириш, ты поедешь со мной?

Мириш — Обязательно, Наиля, но...

Наиля — Нельзя ли без но?

Мириш — Знаешь, если сейчас уехать, это значит убежать.

Наиля — От кого?

Мириш — Ну, я не так выразился. Понимаешь, надо кончать с Муртузовым.

Наиля — Пока ты с ним кончишь, я уйду на пенсию. Ну что ты с ним сделаешь, Мириш?

Мириш — Я не один!

Наиля — Тогда ты кончай с ним, а я уеду! *(Сердито выходит, за ней Мириш, у дверей сталкивается с Зафаром)*.

Зафар — Куда ты?

Мириш — В село.

Зафар — Куда?

Мириш — Наиля уехала в село!

Зафар *(смеется)* — Ты не убивайся, Наиля сидит у себя.

Мириш — Спасибо! *(Выбегает. Входит Лала)*.

Л а л а — Зафар, привет! Опять его нет. Придется свои вопросы вынести на райсовет.

З а ф а р — Что случилось?

Л а л а — Разве не знаешь. Лето в разгаре, а у нас никакой подготовки. Летом ведь не все дети выезжают сразу. Только вот на этой улице два больших двора. Если навести порядок, можно организовать чудесные детские площадки. Но сколько можно просить об одном и том же?!

З а ф а р — Он же вчера обещал.

Л а л а — Будто ты его не знаешь. Вот я думаю, неужели его не посадят на место?

З а ф а р — Не беспокойся, Лала, посадим, еще как посадим. Районная прокуратура заинтересовалась им. Эх, Лала, хоть бы скорее все это кончилось. Вчера председатель пообещал на днях решить наш квартирный вопрос. Вот тогда и мы решим кое-какие вопросы.

Л а л а — Какой ты быстрый. Если бы такими темпами навели у себя порядок, было бы замечательно.

З а ф а р — Опять критика?

У дверей показывается Б а б и р л и

Л а л а — В узком кругу.

Б а б и р л и *(в сторону)* — Я вам этот круг расширю.

№ 9. Сцена Зафара и Лалы

Б а б и р л и — Извините, помешал. Товарища Муртузова нет?

Л а л а — Как раз вы мне нужны.

Б а б и р л и — Пожалуйста.

Л а л а — Прошу, вот мои письменные соображения о детских площадках.

Б а б и р л и — Вот это другой разговор. Передам товарищу Муртузову, проверим.

З а ф а р — Назначим комиссию, проверим, посовещаемся, пройдет лето, придет зима, дети вырастут и тогда, может быть, в площадках нужды и не будет.

Б а б и р л и — Видите, товарищ Зафар, как вы поддерживаете марку своего учреждения. Не зря говорят, что дерево червь точит изнутри.

З а ф а р — Может быть ты и прав. Пошли, Лала. Я сам посмотрю эти дворы и сделаем, что нужно.

Б а б и р л и — Мало было одного начальника. *(Садится за стол Муртузова и звонит. Входит Наиля)*. На-ка, возьми это заявление и зарегистрируй. Вот это тоже, это тоже, на и это, и это. Что так смотришь, милая?

Н а и л я — Только на это способны: регистрировать!

Б а б и р л и — Не хочешь регистрировать, не надо, зачем же сердиться, козочка? *(Наиля поворачивается, чтобы уйти. Бабирли хватается за сердце)*. Ой... ой... умираю...

Н а и л я — Что с вами, товарищ Бабирли? Вам плохо? *(Берется за трубку телефона)*. Я позвоню...

Б а б и р л и — Не надо, врач не поможет. Вот здесь *(показывает на сердце)* как будто только-что произвели атомный взрыв, весь горю.

Н а и л я — Тогда бегите в пожарную команду.

Б а б и р л и — Душа моя, шлангом мое сердце не достать!

Н а и л я — Что вы его так далеко запрятали?

Б а б и р л и — От дурных глаз, милая!

Н а и л я — Вот как!

Б а б и р л и — Я горю, тлею в огне любви.
Виною всему ты!
Одно твое слово «да»,
И я-счастливый навсегда!

№ 10. Дуэт Наили и Бабирли

Бабирли хочет обнять Наилю. Наиля вырывается из его рук.

Н а и л я — Хоть постыдились бы своей седины, товарищ Бабирли! *(Уходит)*.

Б а б и р л и — Что ты, седина у меня со дня рождения. Ушла. Скользкая, как рыба, ничем не возьмешь. *(Бабирли убегает)*.

№ 11. Выход Муртузова.

М у р т у з о в — У Джейран ханум такая же логика, как и у всех других женщин: «Я всегда права, ты всегда виноват. Я так хочу. Значит, ты меня не любишь». В один прекрасный день ее капризы доведут меня до сумасшествия. *(Звонит, входит Наиля. Муртузов снимает туфли)*. На, на, подожди *(заворачивает в папку для заявлений)*, вот так. Отнеси дяде и скажи, что цвет не тот и нос слишком тупой, пусть подберет что-нибудь помоднее, поняла? Вот так! *(Наиля уходит)*. Сегодня какой-то кошмарный день, а работы хоть отбавляй.

Входит Б а б и р л и.

Б а б и р л и — Оба попали в историю. Только что в вашем кабинете я был свидетелем их аморального разложения.

М у р т у з о в — Ты что?

Б а б и р л и — Это фразы из будущей анонимки.

М у р т у з о в — Вот тебе и факты. Говорят: «кто ищет, тот всегда найдет». Действуй!

Бабирли уходит и тут же возвращается.

Б а б и р л и *(вполголоса)* — Он опять тут.

М у р т у з о в — Кто?

Б а б и р л и — О котором я вам говорил. Уже несколько дней ходит. Только на обычного жалобщика не похож.

М у р т у з о в — На кого же он похож?

Б а б и р л и — Сами увидите. На сей счет у меня нюх.

М у р т у з о в — Послушай, может быть... впрочем, все может быть, пропусти.

Бабирли уходит. Муртузов принимает деловой вид. Входит профессор.

Профессор — Добрый день.

Муртузов — Взаимно.

Профессор — Я к вам с просьбой. Я хотел...

Муртузов — Вижу *(не поднимая глаз от бумаг)*, выкладывайте!

Профессор — Я хотел...

Муртузов *(перебивает его)* — Это вы уже говорили, конкретно, какой у вас вопрос?

Профессор — Квартирный. Живу я недалеко от вас, на берегу моря, имею пять комнат...

Муртузов *(сердито)* — Хватит! Я-то думаю, зачем пожаловали. Пять комнат! Милый человек, не выйдет. Прошли те времена, когда вам удавалось одурачивать нас, понял? Вот так. Не выйдет. Я и то живу в трех комнатах. Мне как раз нужны такие факты. Где работаете?

Профессор — Я научный сотрудник.

Муртузов — Не имеет значения!

Профессор — Я профессор.

Муртузов — Тем более!

Профессор — Дайте возможность...

Муртузов *(перебивает его)* — Если дать возможность, вам и пятнадцати комнат будет мало.

Профессор — Я к вам пришел...

Муртузов — Вижу, что пришли. Учтите, что мы пока строим из твердого материала. Когда начнем строить из резины, тогда и придете. Сделаем заявочку...

Профессор — Извините.

Муртузов — С богом!

Профессор — Зная положение с жильем в районе, я пришел к вам, не обращаясь в горсовет.

Муртузов — Напрасно! В этих вопросах мы не хуже горсовета разбираемся. Понял? Вот так!

Профессор — Я никогда не представлял, что так трудно сдать лишнюю жилплощадь. До свидания! *(Встает)*.

Муртузов — С богом! *(Вдруг)*. Как, что? Сдать, чего? Ах, квартиру сдать? Куда вы, уважаемый профессор? *(Выбегает за ним. Заметив что он босиком, забегает за стол)*. Значит вы сдаете пятикомнатную квартиру?

Профессор — Семья у меня маленькая. Остались я да жена. Вот мы и хотели сдать эту квартиру и получить трехкомнатную. Мне было бы вполне достаточно: спальня, столовая, кабинет.

Муртузов — Так это черт знает что. Это же настоящий героизм, без всякой причины, да, да! Сдаете, значит? Правильно делаете. Вот так, уважаемый профессор! Дай бог побольше таких профессоров. А теперь очень прошу вас минуты две переждать у меня в приемной, а я мигом доложу вышестоящим организациям о вашем подвиге. *(Профессор уходит)*. Впервые встречаю такого человека, наверное, у него не все дома... *(Звонит по телефону)*. Алло? Джейран, поздравляю! Наконец-то! Переезжаем. Из пяти комнат, как ты хотела, на берегу моря. Этаж? Не спросил, наверное, хороший, квартира профессора. Начинай упаковку, скоро буду. *(Звонит, входит Бабирли)*. Вот так. Давай-ка его сюда.

Бабирли — Кого?

Муртузов — Да этого профессора.

Бабирли — Он ушел.

Муртузов — Как? Нет, со мной шутки плохи. Я его из-под земли достану! *(Звонок)*. Да, алло, да, да, Муртузов! Чего вам? Откуда? Ах, из горсовета. Пожалуйста, слушаю вас. Как? Заявление Салимханова тоже захватить? Хорошо, хорошо. Иду, иду. *(Кладет трубку)*. Вот так, понял? *(Смотрит на свои босые ноги)*. Слушай, какой у тебя размер?

Бабирли — 58.

Муртузов — Как?

Бабирли — Головы?

Муртузов — На кой черт мне твоя голова. Размер обуви.

Бабирли — 44, а что?

Муртузов — Не учиняй мне допроса. *(Про себя)*. Великовато, но ничего. Снимай!

Бабирли — Чего?

Муртузов — Снимай, говорю!

Бабирли — А как же я?

Муртузов — Так же, как и я! Понял? Вот так!

Бабирли — Раз уж так нужно *(снимает туфли и передает Муртузову)*.

Муртузов — Срочно разузнай его адрес. Чтобы Салимханову провалиться вместе со своим балконом!

Бабирли — Будьте с ним осторожны, это редкая птица!

Муртузов — Будь спокоен! *(Уходит)*.

№ 12. Финал первого действия
Дуэт Муртузова и Бабирли

ЗАНАВЕС

ДЕЙСТВИЕ ВТОРОЕ

Улица. Справа небольшой скверик
Слева обваливающийся балкон, поддерживаемый подпорками. Посредине газетный киоск.
Сафтар напевает из книги, которую держит перед собой.

№ 13. Песня Сафтара

Входит Набат

Набат — Ишь разошелся. Может быть на крышу полезешь, отец одиннадцати детей?! Авось, там лучше запоешь!

Сафтар — Вот она какая старость, даже собственной жене не нравишься. (*Набат*). Ты что, Набат ханум, забыла те дни, когда была влюблена в мой голос?

Набат — Раньше ты как соловей пел, а теперь как стрекоза стрекочешь.

Сафтар — Скажешь нет?! Не станешь же ты отрицать. Бывало как запою, ты тут, как тут...

Набат — Вот вы какие мужчины, только

дай вашему брату повод, будете говорить без передышки.

Сафтар — Это я шутя...

Набат — А мне сейчас не до шуток.

Сафтар — Обидел кто?

Набат — Кого, меня? Ты что свою жену не знаешь?..

Сафтар — А почему ты такая грустная?

Набат — Как же не быть грустной? Стоит посмотреть на этот балкон *(указывает на балкон Салимханова)*, как все нутро переворачивается. Бедный Салимханов устал писать, а Муртузов не устает обещать.

Сафтар — Эх, Набат, ты бы лучше сообразила что-нибудь на обед.

Набат — Не волнуйся, без обеда не останешься.

Сафтар *(хочет обнять Набат, она уходит)* — Клянусь чем хотите, это не женщина, а золото настоящее.

Входит 1-й гражданин

1-й гражданин — Здравствуйте, как там насчет таблицы займа? Нет еще? *(Уходит)*.

Сафтар — Но я выиграл без таблицы и без займа. Не жена, а просто ангел. Не всем везет в этом деле. Мне повезло, здорово повезло.

Входит 2-й гражданин с покупками

2-й гражданин — Дай-ка мне старую газету. Большую, пожалуйста.

Сафтар — Старую, говоришь?

2-й гражданин — Да, да!

Сафтар — Дело в том, что для тех, кто не читает газет, разницы между новой и старой газетами нет. Газета любой давности для них свежей будет.

2-й гражданин — Может быть ты в конце концов скажешь одно слово: да или нет.

Сафтар — Я должен огорчить вас. У нас старых газет не бывает.

Гражданин сердито удаляется. По улице проходит довольно странная супружеская чета: женщина с ребенком и с корзинкой, а рядом мужчина перебирает четки.

Женщина — Ой, жарко. Не могу больше. Давай-ка посидим немного?

Мужчина — Вот видишь. В старину не зря говорили: «Жену выслушай, но делай все наоборот». А еще в машину просилась. Хорошо, что не послушался тебя. Какой чудак в такую жару едет на машине?! Пошли, пошли, дома отдохнешь, ничего с тобой не случится. *(Уходят)*.

Сафтар — Да, вот это муж. Ничего не скажешь.

Входит Джейран

Джейран — Привет!

Сафтар — Добрый день!

Джейран — Вы меня не забыли?

Сафтар — Что вы?

Джейран — А «Золотого осла»?

Сафтар — И вас помню и осла помню. Как же! Я вам даже «Гулящую» подыскал.

Джейран — Вот спасибо. Даже не знаю, как вас отблагодарить.

Сафтар — Не стоит.

Сафтар передает ей книги. Она открывает сумку, высыпает оттуда весь мусор и кладет туда книги. Это замечает Набат.

Набат — А ну-ка, ну-ка!..

Джейран — Ты со мной?

Набат — Да! Подбери-ка!

Джейран *(смеется)* — Ты что? Мне подобрать мусор? Ну и сознательная. Извините, ханум, я тороплюсь. Поняла? Вот так!

Набат *(берет ее за руку)* — Может быть попробуешь?!

Джейран — Убери руку! Фу!

Сафтар *(Набат)* — Набат, не связывайся, я подберу.

Набат — Не вмешивайся. Не твое дело. *(Джейран)*. Ну-ка!

Джейран — А ты для чего здесь?

Набат — Что? Учти, таких, как ты, научат быстро уму-разуму.

Джейран — Не забывайся! Таких дворничих, как ты, у моего мужа сотни! Поняла? Вот так! *(Хочет уйти, Набат преграждает ей дорогу)*.

Набат — Собери, а то милицию вызову! *(Свистит. Вокруг собираются прохожие)*. Собери, говорю.

Джейран вынуждена собрать мусор.

Джейран — Я скажу своему мужу, тогда посмотришь...

№ 14. Сцена (Набат, Джейран, Сафтар и хор)

Народ расходится

Набат *(Сафтару)* — Ну, с тобой у меня будет особый разговор. Тысячу раз говорила: не лезь не в свое дело! Если у тебя длинный нос, это не значит, что ты можешь его совать куда надо и куда не надо!

Сафтар — Ладно уж, ты лучше посматривай за киоском, а я загляну на базу. *(Хочет уйти)*.

Набат — Постой. Что эта ведьма с тобой сделала. А вид у тебя какой? Повернись! *(Поправляет одежду Сафтара)*. Вот так. А теперь иди! *(Сафтар уходит)*. Ишь какая! Мужем пугает! Так и испугалась!

К Набат подходит молодой человек в спортивной форме

Молодой человек — Тетя Набат, пожалуйста, не унывайте. Эй, ребята, давайте сюда, развеселим тетю Набат.

Подходят ребята

№ 15. Танец Набат с мальчиками

Прибегает Ибишев

Ибишев — Тетюшка Набат! *(Набат продолжает танцевать).* Тетушка Набат!

Набат — Ну чего тебе, чего?!

Ибишев — Умоляю тебя, будь на месте. Сейчас товарищ Муртузов Гуламмирза Мамедгусейнович лично пожалует сюда.

Набат — Что ты, не может быть?

Ибишев — Клянусь своим положением!

Набат — А мне-то что?

Ибишев — Ну, смотри, мое дело предупредить. Товарищ Муртузов такой, что...

Набат — Ну, какой же он? Вот он какой *(показывает на балкон).* Это тебе кажется, что сильнее кошки зверя нет. Тоже мне!

Входят Муртузов и Бабирли

Ибишев — Добрый день, Гуламмирза Мамедгусейнович! Добро пожаловать!

Бабирли *(Муртузову)* — Вот он этот проклятый балкон.

Муртузов *(надевает очки)* — С этими демагогами скоро без глаз останешься.

Бабирли — Очки вам очень идут.

Набат *(в сторону)* — Как корове седло!

Муртузов — Что? *(Разглядывает балкон).* Ну что же здесь не в порядке?

Набат *(в сторону)* — Да видно он и впрямь ослеп.

Муртузов — Чего она бормочет? Кто ты такая?

Набат — Набат!

Муртузов — Чего?

Ибишев — Набат ее зовут.

Муртузов — Вот что, поди-ка погреми где-нибудь в сторонке, не вмешивайся в чужие дела! Поняла? Вот так!

Набат — Это как раз мое дело. Завтра свалится кому-нибудь на голову...

Муртузов *(перебивает ее)* — Вот когда свалится на твою голову, тогда и бей в набат. Поняла? Вот так!

Бабирли — Когда мы станем сознательными, когда? Человек дает руководящие указания...

Муртузов — Ну-ка прочти, чего он мелит.

Бабирли — Пишет, что балкон нуждается в небольшом ремонте.

Муртузов — В небольшом ремонте! Понял? Вот так! Я же говорю демагог. Там он еле держится, понимаешь!

Бабирли — Извините, Гуламмирза Мамедгусейнович, я захватил его первое заявление. Я...

Муртузов — Хватит! Все вы дармоеды, не умеете оперативно работать. Вот потому-то Салимханов и прочие демагоги не дают нам покоя. Ему что, написал и с плеч долой. А каково мне?

Набат — Я Салимханова с малолетства знаю. Он очень порядочный человек. Вы уж слишком...

Муртузов *(перебивая ее)* — Послушай, ты нам дашь работать? И вообще, кто ты такая?

Ибишев — Она эта самая, дворничиха.

Муртузов *(Бабирли)* — Вот так, понял?! Дожили мы с тобой, что дворничиха нам указания дает, учит нас!!!

Набат — Теперь уже поздно вас учить! *(Уходит).*

Муртузов — Видал? Вот так! Я это так не оставлю. Ее кто-то подстрекает. Нужно составить авторитетную комиссию, проверить это дело и подготовить проект моего приказа.

Бабирли — Как вы ее быстро раскусили. Я в восторге!

Ибишев — Я тоже!

№ 16. Песня Сафтара

Муртузов — Видал? Вот так! Только этого не доставало! Какой же балкон выдержит нагрузку?!

Бабирли и Ибишев бросаются к Сафтару

Бабирли — Потише, потише гражданин, ты не на сцене.

Сафтар — Извините, я думал на улице никого нет.

Бабирли — Ты что, не заметил товарища Муртузова?

Ибишев — Ай-яй-яй...

Сафтар — Простите, возраст уже не тот. Чужих плохо вижу.

Бабирли — Перестань говорить глупости! Товарищ Муртузов чужой?

Ибишев — Ай-яй-яй...

Муртузов — Ну и сознание!

Бабирли — Так он нам роднее родного. Какой сегодня день?! Выходной. Где сейчас народ? На пляже, в воде...

Ибишев — Забавляется шашлыком!

При упоминании о шашлыке Муртузов вздрагивает

Муртузов *(сердито)* — Не раздражай!

Бабирли — А где товарищ Муртузов? Ну где?

Сафтар — Ну чего ты пристал со своим Муртузовым? А пес знает, где он.

Муртузов — Ну и сознание!

Ибишев *(Бабирли)* — Муж той женщины!

Бабирли *(Муртузову)* — Муж той женщины!

Муртузов — Яблоко от яблони недалеко падает. *(Разглядывая балкон).* Вот что, все это мне не нравится. Может вызвать кривотолки, надо убрать!

Бабирли — Завтра же сообщу в ремстройконтору.

Муртузов *(сердито)* — Причем тут ремстройконтора? Дворник моя номенклатура!

Бабирли — Простите, я думал вы насчет балкона...

Муртузов — Ты не виноват. Когда человек не чувствует ответственности, он все путает. А что касается шашлыка...

Бабирли — Организуем...

Муртузов — Фу... Балкон. Снести! Посмотрим, он тогда о чем будет писать.

Ибишев — Товарищ Муртузов...

Муртузов — Все!!!

Сафтар — Не утруждайте себя, еще месяц — сам по себе развалится.

Муртузов — А тебя никто не спрашивает. Как тебя зовут?

Сафтар — Зовут меня Сафтар, у меня природный дар.

Муртузов — Что, опять Пушкин?!

Сафтар — Нет, это я сам...

Муртузов — Мало было поэтов, еще один выискался. *(Бабирли)* Идем. И муж, и жена-одна сатана. Подготовьте заодно и предложение о переброске киоска куда-нибудь подальше. Понял? Вот так! Я с этими демагогами разделаюсь!

Бабирли — И очень скоро!

Ибишев — Для вас это пара пустяков! *(Собираются уходить, входит Лала).*

Лала — Здравствуйте, товарищ Муртузов. Очень хорошо, что встретились, а то я вас столько дней ищу.

Бабирли — Товарищ Муртузов всегда на объектах.

Лала — Я как раз об объектах хочу поговорить.

Входит жалобщик

Муртузов — Ну, что опять течет?

Жалобщик — Чему же теперь течь? По вашему указанию во всем доме перекрыли воду. В такую жару...

Муртузов — Ну, знаете ли! Скоро я с вами вообще перестану соображать. Что вы за народ?! Пускаешь воду, кричат: «Тонем!» Прикрываешь — кричат: «Горим!» Вот видите, товарищ Лала! *(Жалобщику)*. Ну, ладно, пришлем людей, посмотрят...

Жалобщик — Чего там смотреть. Я же вам говорю...

Муртузов — Опять заладил. Слушай, милый человек, мало что ты говоришь, я же твой язык к делу не подошью. *(Степенно)*. Пришлем людей, посмотрят, составят соответствующий акт, поставим на обсуждение, примем решение. А как же! Вот так, понял?!

Жалобщик — Вы как хотите, а я обращусь выше. *(Недовольно уходит)*.

Лала — Я сегодня еще раз обошла участок. Из того, что вы обещали, ничего не сделано. В 5,7 и 10 я не разрешу детские площадки!

Муртузов — Подрастающее поколение, Лала ханум, этого вам не простит! Подрастет и взыщет! Вот так!

Лала — Взыщет, обязательно взыщет. Только не знаю с кого! Я требую...

Муртузов — Пожалуйста, все требуют!

№ 17. Сцена (Муртузов, Ибишев и Бабирли)

Лала — Извините, я не знала, что товарищ Муртузов такой недотрога.

Муртузов — Товарищ Лала, я уважаю вас, сами знаете почему. Ваш дядя замечательный человек. Это я говорю не потому, что он председатель Исполкома, а потому, что я ему просто симпатизирую. Вот так.

Лала *(смеется)* — Вы кажется меня путаете с племянницей председателя. Правда, ее тоже зовут Лала, но она работает в соседнем районе.

Бабирли *(в сторону)* — Кажется, и это яблоко не туда попало.

Муртузов *(Бабирли)* — Безответственный! *(Показывает на балкон)*. Сегодня же убрать.

Бабирли *(замечает профессора)* — Нашел, товарищ Муртузов!

Муртузов — Что нашел?

Бабирли — Квартиру... профессора!

Муртузов — Где, где?

Бабирли — Вон на той стороне!

Муртузов — Скорей беги за ним. *(Ибишеву)* А ты займись балконом. *(Убегает)*.

Сафтар — Лала... Ну, дочка, дала ты им жару!

Лала — Все еще впереди, дядя Сафтар.

Сафтар — Молодчина! Если уж родиться девочкой, то только такой.

№ 18. Ариозо Лалы

Входит Зафар

Зафар — Прости, Лала, я немного задержался.

Лала — Пришел бы чуточку пораньше, увидел бы самого Муртузова и его знаменитую свиту.

Зафар — Какими судьбами?

Лала — Чтобы решить судьбу вон того балкона.

Зафар — Ну и как!

Лала — Пришли понюхали и пошли прочь.

Зафар *(задумчиво)* — Никак не могу понять, что это за человек.

Лала — Зафар, правда, сегодня чудная погода?

Зафар — Нет, он невозможный. Сколько раз можно одно и то же твердить.

Лала — Сейчас в Приморском парке наверное прохладно...

Зафар — Если бы с самого начала он имел желание взяться за дело, то мы...

Лала — Наши с утра поехали на пляж.

Зафар — А... почему же ты не поехала?

Лала — Я? Я осталась, чтобы выслушать твою информацию о делах жилотдела.

Оба смеются.

Зафар — Извини, Лала.

Лала — Пожалуйста.

Зафар — Вчера профессор приходил к нам в жилотдел.

Лала — Интересно...

Зафар — Вижу, такой расстроенный выходит из кабинета Муртузова.

Лала — Интересно...

Зафар — Оказывается старик хотел сдать свою пятикомнатную квартиру, и получить трехкомнатную.

Лала — А почему же он был расстроенный?

Зафар — Муртузов не дал ему словечко вымолвить. Пошли мы с ним в горсовет, и все быстренько уладили. Да он чуть не увел меня к себе. Я обещал прийти с тобой.

Лала — Я стесняюсь.

Зафар — Чего? Он мне, как родной отец. Я его заботу никогда не забуду. Надо, обязательно надо пойти. Жена его только на днях с курорта приехала.

Лала — Пусть будет по-твоему. Только завтра.

Зафар — Договорились. А сегодня покатаемся на лодке.

Лала — Чудесно. Я люблю море.

Зафар — Я готов с морем обменяться ролями.

№ 19. Дуэт Лалы и Зафара

Зафар — Пошли, Лала, море зовет нас!

Уходят
Входят Мириш и Наиля

Мириш — Здравствуй, дядя Сафтар, как насчет «Крокодила»?

Сафтар — Он ждет, прошу.

Мириш и Наиля — Спасибо!

Наиля — Давай присядем.

Мириш — Давай *(садятся в скверике)*.

Наиля — Открывай скорее.

Мириш *(читает)* — «Приключение двуногих мышей».

Наиля — Вот это здорово, сюда посмотри, точь-в-точь наш Муртузов.

Мириш — Интересно! «Сами разберемся»!

Наиля — Это слова нашего Муртузова!

Мириш — Наиля, мы же договорились, что сегодня о Муртузове ни слова.

Наиля — Но о чем тогда мы будем говорить?

Мириш — Наиля, у меня столько накопилось...

№ 20. Дуэт Мириша и Наили.

Песня «Возьму твои беды на себя»

Наиля — Мириш, я так проголодалась.

Мириш — Проголодалась? Ты полистай журнал, я мигом.

Наиля — Куда ты?

Мириш — Я сейчас! *(Убегает)*.

Входит Бабирли с фотоаппаратом

Бабирли — Привет, душечка!

Наиля — Что вы пристали? *(Отворачивается)*.

Бабирли — Наиля, не убегай от меня. От судьбы не уйдешь.

Наиля — Это вы моя судьба? Здравствуйте, я и не знала.

Бабирли — Да, это так. Душечка, не шевелись, сиди вот так. Я тебя сейчас...

Наиля — Вы опоздали.

Бабирли — Опять этот молокосос! Что в нем ты нашла, козочка? Ты только скажи «да» и посмотри, что тогда будет.

№ 21. Песня и танец Бабирли

Входит Мириш

Мириш *(Бабирли)* — Возьмите. *(Протягивает ему два бутерброда.* Ешьте, стынет! *(Вне себя уходит)*.

Бабирли — Бери Наиля, душечка!

Наиля *(встает)* — Пошел прочь. Мириш, Мириш! *(Убегает)*.

Бабирли — Что значит ребенок! *(Жуя на ходу, уходит)*.

Сафтар — Дрянь! *(Идет за Наилей)*.

Входит Муртузов и Джейран ханум

Джейран — Вот тут, у этого киоска.

Муртузов — Я найду ее!

Джейран — Она осрамила меня. Эта дрянная женщина говорит: «кто такой твой муж». Это ты, значит! Понял, вот так?!

Муртузов — Ну и сознание! Я покажу ей, кто я.

Джейран — Чтобы меня осрамили!

№ 22. Диалог (Джейран и Муртузов)

Джейран — Вот этот продавец газет, наверное, знает ее.

Муртузов — Идем, я с ним разделаюсь.

Джейран *(хватается за сердце)* — Ой, не могу, мне дурно. Гуламмирза, возьми меня к маме.

Муртузов — Что с тобой, Джейран, что с тобой, не губи меня! Такси, такси!

Джейран *(со всех сил)* — Такси!

Уходят
Входит Сафтар

Сафтар — Вот негодяй, чуть было не рассорил ребят. *(Входит Набат)*. Поздравляю, Набат, теперь наши дела на мази.

Набат — Да, так я и поверила.

Сафтар *(подходит к ней)* — Знаешь, что он сказал?

Набат — Ну?

Сафтар — Убрать, говорит.

Набат — Это кого же, меня?

Сафтар — Не только тебя, балкон и меня с будкой.

Набат *(сердито)* — Знаешь, я не из тех, что-

бы на моей голове ломали орехи. Тебе это известно?

Сафтар — Уже давно.

Набат — Я для него не фунт изюма.

Сафтар — Ну, чего раскричалась. Я-то при чем? Пойди на Муртузова покричи.

Набат — И буду кричать. Еще как буду! *(Собирается уходить. Входит Ибишев с рабочими).* Это еще что такое?!

Ибишев *(рабочим)* — Сносите балкон!

Набат — Убирайтесь прочь. *(Бросается на Ибишева).*

№ 23. Финал второго действия

ЗАНАВЕС

ДЕЙСТВИЕ ТРЕТЬЕ

Квартира профессора. Гостиная. Звонок. Салима открывает дверь. Входит профессор.

Профессор — Ну, как у нас дела, жена?

Салима — Все хорошо *(показывает на соседнюю комнату)*. Вот.

Профессор — Ты просто волшебница, когда же успела?

Салима — Я так волнуюсь. Не знаю, смогу ли их принять так, как мне хочется.

Профессор — Зафар не чужой: знает, что переезжаем. Салима, вот я шел домой и думал, что, если свадьбу Зафара возьмем на себя, а? У него ведь ничего нет за душой. А парень он, что надо.

Салима — С удовольствием. Двух сыновей поженила, пусть же он будет третьим.

Профессор — Спасибо, Салима. Я так и знал.

Салима — Такую ему свадьбу сыграю, что любой позавидует.

Профессор — Ты так говоришь, что хочется сейчас в пляс пуститься. *(Поднимает руки и хватается за сердце)*. Ой...

Салима — Что с тобой? Я сейчас капли принесу.

Профессор — Не надо, Салима. Черт возьми, всегда что-то забываешь учесть.

Салима — Гости наши скоро будут, а плов еще не готов.

Профессор — С пловом пока не спеши. Да, когда я поднимался, встретил во дворе Сафтара и сказал, чтобы тоже зашел.

Салима — Надо было предупредить, чтобы жену захватил.

Профессор — Это еще неизвестно, кто кого захватит. Он ее или она его. *(Смеются. Звонок)*. Ты займись своим делом, я сам. *(Идет открывать и возвращается вместе с Сафтаром и Набат).*

№ 24. Песня Сафтара

Сафтар — Салима ханум, такую книгу вам достал, что не оторветесь *(передает ей книгу)*.

Салима — Спасибо.

Профессор — Салима, принеси-ка чаю. *(Садятся. Сафтар оглядывает комнату)*.

Сафтар — У Салимы ханум чай, прямо скажем, что надо. Я везде говорю.

Набат — Опять начинаешь?

Сафтар — Я же ничего плохого не сказал. Разве не так?!

Набат *(вполголоса)* — Ничего, дома поговорим.

Салима — Садитесь поудобнее, я сейчас. *(Уходит)*.

Набат — Вот видишь.

Профессор — Не беспокойтесь, Набат ханум.

Сафтар — Что о ребятах слышно, профессор?

Профессор — Старший, наверное, скоро приедет в отпуск. Ты его помнишь?

Сафтар — Как же. Озорник был большой. А читал... каждое утро у меня брал газеты на всех языках. Говорил, дипломатом буду и стал. Молодец!

Набат — Сафтар, дай человеку говорить.

Профессор — Младший работает в Москве.

Сафтар — Меньший на вас больше походит.

Профессор — Я вам сейчас покажу старшего. Недавно карточку прислал. *(Идет к шкафу)*.

Набат — Как ты сидишь, куда смотришь, ну, ладно...

Сафтар — Чего тебе? Не успею я рта раскрыть, как ты тут же мне его затыкаешь.

Профессор возвращается с карточкой

Профессор — Вот он, в Аравии снимался.

Набат — Видимо, и там жарко бывает.

Сафтар — Как же. Это же чай, так сказать, спасает, а то бы...

Набат — Сафтар!

Сафтар — Опять Сафтар. *(Салима возвращается с чаем)*. Вот это я понимаю. Чай — это самый приятный напиток. Он возвращает человеку силы, делает его бодрым. Придешь с работы, пропустишь стаканчик чаю и усталости — как не бывало. Одним словом, чай самый такой... ценный напиток. Исключая, конечно, водку.

Набат — Вот заговорился.

Профессор подходит к шкафу

Салима — Иди выпей горяченького чаю. Вот так целый день покоя не знает. Уйдет чуть свет и до самого вечера.

Профессор — Не сердись, Салима, у меня ведь работа такая. Пульс науки не всегда бьется там, где ты его привык искать. Если прозеваешь минуту, месяцами приходится нащупывать потерянный пульс. В особенности, в химии.

Набат — Говорят, у вас работа не безопасная. Иногда бывают взрывы?

Профессор — Не беспокойтесь, пейте чай.

Салима *(Сафтару)* — Налить еще?

Сафтар — Разве я откажу вам. В народе говорят, чай счет не любит. Выпил стакан, выпей и два. Выпил два, умножь на два *(поднимает стакан)*. Если уж пить чай, то только такой.

Звонок. Профессор и Салима идут к двери. Сафтар с любопытством осматривает комнату

Набат — Опять. Сядь поприличнее.

Сафтар — Ты хочешь, чтобы я и глаза закрыл? На! *(Закрывает глаза)*.

Входят профессор, Салима, Лала и Зафар.

Профессор — Прошу, добро пожаловать к нам. Познакомьтесь с нашими друзьями.

Лала — Мы давно знакомы. Здравствуй, тетя Набат. Здравствуй, дядя Сафтар.

Набат — Здравствуй, доченька. *(Сафтару)* Открой глаза!

Зафар — О, и дядя Сафтар здесь.

Профессор — Да и мать-героиня здесь, и отец-герой.

Сафтар — Это, профессор, вы так говорите: отец-герой. Кто с этим считается? Между нами говоря, трудности падают на нас двоих, растим детей вместе, а вот почет — ей одной! Почему, спрашивается: мать-героиня, а отец — нет? Что я, грешник какой?

Все смеются.

№ 25. Квартет (Сафтар, профессор, Набат и Салима)

Салима *(Лале)* — Садитесь, я вам сейчас чайку принесу.

Лала — Нет, спасибо.

Сафтар — Не отказывайтесь, доченька, у Салимы ханум такой чай, что я и то с удовольствием еще выпью.

Набат — Сафтар!

Салима — Я сейчас.

Набат *(Сафтару)* — Что с тобой? Сколько можно пить?

Профессор — Что Сафтар, попадает тебе от Набат ханум?

Сафтар — Не могу жаловаться.

Набат *(Сафтару)* — Мы пойдем потихоньку.

Профессор — Куда? Нет, никуда я вас не отпущу. Мы еще с Сафтаром будем сражаться в шахматы.

Сафтар — Правильно. *(Набат)*. Иди, иди, помоги Салиме ханум. У нее золотые руки.

Набат и Салима уходят

Профессор — Пошли, Сафтар.

Уходят.

Сафтар — Сейчас. *(Зафару)*. А может быть тебя пропустить вперед?

Зафар — Спасибо, дядя Сафтар. С профессором я не справлюсь.

Сафтар — То-то. Это тебе не балкон Салимханова. Что, не то говорю?

Зафар — Нет, почему же.

Сафтар — Это я шутя.

Голос профессора — Где же ты, Сафтар?

Сафтар — Иду. *(Уходит)*.

Зафар *(приближается к Лале)* — Лала, отчего ты такая грустная?

Лала — Нет, что ты. Я так счастлива. Куда бы не пошла, всегда море перед глазами.

Зафар — Удивляюсь, как ты не стала моряком.

Лала — Сама не знаю. Море — это моя стихия. Я очень люблю море.

Зафар — Я тоже. Когда я смотрю в твои глаза, вижу Каспий. Когда любуюсь Каспием, предо мною встаешь ты.

№ 26. Дуэт Лалы и Зафара

Зафар — Пошли, Лала.

Они уходят. Звонок. Салима идет открывать дверь и возвращается с Муртузовым, Джейран, Бабирли и Ибишевым

Салима — Может быть, вы скажете...

Бабирли — Тс... тс... одну минуточку.

Джейран *(оглядывает залу)* — Вот это да! *(Ставит детскую коляску посреди зала)*. Малютка поиграет вдоволь.

№ 27. Песня и танец Джейран

Салима — Что вам угодно?

Муртузов *(Ибишеву)* — Скажи ей.

Ибишев — Ханум, не беспокойтесь. Это руководство жилотдела.

Салима — Ну и что же? Это не значит...

Ибишев — На то оно руководство.

Джейран *(оглядывает стены)* — Когда ремонтировали?

Салима — Прошлый год.

Джейран — Что, нельзя было все по-человечески сделать, чтобы было шикарно?!

Салима — Мы очень довольны ремонтом.

Джейран *(Бабирли)* — Ну и вкус же у них.

Салима — Простите, но...

Джейран — Ну ладно. Почему лифт не работает?

Салима — Это у вас надо спросить. Мы не раз писали.

Джейран — Ах писали? Вы, кажется, только и можете, что писать. *(Ибишеву)* Ну, ты посмотри на их жизнь. Я-то думала квартира профессора!..

Салима — Знаете...

Джейран — Сами разберемся!

Салима — Ничего не понимаю. Что же вам нужно?

Джейран — Неужели думаете, что нам делать нечего? Раз пришли, значит...

Муртузов — Не давай повод демагогам.

Джейран — Ты уж помолчи. Тебе что, это мне придется глотать пыль. *(Садится, звонит по телефону)*. Алло, это я... прямо оттуда, из новой, да, хотя, какая она новая...

Муртузов — Джейран!!!

Джейран — Ну, чего тебе? Чего ты глаза вытаращил? *(В трубку)*. Это я не с тобой, ну что ты, конечно, разве я... Да, придется потратить рублей восемьсот... Нет, что ты, твоими деньгами. А как же *(смеется)*. Ты будешь командовать парадом. Да... Что? Не сделал? Ну, я ему покажу. *(Муртузову)* Подожди, я с тобой поговорю... *(в трубку)* Утром заходи, прямо сюда, Набережная, 12. Целую. *(Кладет трубку. Обращается к Муртузову)*. Они что не собираются переходить? *(Салиме)* Чего же вы ждете, ханум?

Салима — Я не понимаю. Какое вам до этого дело?

Джейран — Ах, даже так? *(Бабирли)*. Она видишь, с характером. Но ничего.

Муртузов — Джейран!

Джейран — Не вмешивайся. *(Салиме)*. Вот что, после вас тут работы по горло. *(Ибишеву)*. Завтра приведи мне своих дворников.

Ибишев — Хоть сегодня!

Джейран *(Бабирли)* — Придется все комнаты продезинфицировать.

Салима — Кто вам дал право оскорблять меня в моем собственном доме?!

Бабирли — Ханум, не беспокойтесь, Джейран ханум немножко нервная.

Джейран — Уж не думала, что она такая нежная. Вай... Вай... Вай... Во что они превратили люстру?! *(Муртузову)* Полюбуйся! Ну, как мне не нервничать!

Бабирли — А я не предполагал, что Джейран ханум такой искусный критик. *(Салиме)* Ханум, грех обижаться на критику, ей богу, грех. Вот я, например, как машина без горючего. Стоит товарищу Муртузову Гуламмирзе Мамедгусейновичу сутки не критиковать меня — стоп на месте, ни туда, ни сюда. Ни дать, ни взять.

Салима — Ну какое вам дело до люстры? Будем переезжать, мы ее заберем.

Джейран — Вот что!

Муртузов — Вот оно сознание образованнейшего класса!

Джейран *(Ибишеву)* — Чего стоишь, иди сюда. На-ка, прибей нашу фамилию на дверь. *(Передает ему табличку с надписью «Муртузов»)*.

Ибишев — Слушаюсь. *(Хочет уходить)*.

Салима *(Ибишеву)* — Что вы делаете?

Ибишев — Ханум, мое дело прибивать. *(Уходит)*.

Муртузов — Послушайте, ханум, эти разговоры ни к чему. Принесите ордер на квартиру.

Салима — Я вас не знаю.

Бабирли *(удивленно)* — Вы не знаете товарища Муртузова?!

Муртузов — Ну и сознание!

Ибишев *(возвращается)* — Прибил, Джейран ханум!

Муртузов — Ну ладно, принесите ордер или мы передумаем.

Бабирли — Ханум, не задерживайте!

Ибишев — Ханум, не задерживайте!

Салима — Я сейчас попрошу мужа *(уходит в соседнюю комнату и возвращается с профессором)*.

Профессор — Товарищ Муртузов? Какими судьбами?! Присаживайтесь.

Джейран — Не для этого пришли. *(Муртузову)*. Не тяни, давай.

Муртузов — Знаете... товарищ профессор, в тот день вы куда-то исчезли... я доложил вышестоящим товарищам о вашем прекрасном почине. Все в один голос заявили: «Вот это сознание!» Понял? Вот так! Это у вас, значит! Вот...

Профессор — Что вы говорите?

Муртузов — Да... Что вы думаете?! Но только вот немного неловко получается на счет того, что... как нам это объяснить...

Джейран — Не тяни!

Муртузов — Сейчас в резерве нет свободной трехкомнатной квартиры, чтобы предложить вам. Мне приказано во чтобы-то ни стало выйти из этого самого...

Бабирли — Положения.

Муртузов — Вот так!

Профессор — Ну и что же.

Муртузов — А то получается, что мы, как говорится, зажимаем вашу инициативу. Вот и приходится идти на определенные жертвы.

Профессор — Жертвы?!

Муртузов — То есть уступить вам свою трехкомнатную, со всеми удобствами, в центре города, с тремя балконами, только что начисто отремонтированную квартиру.

Набат *(идет с кухни)* — Свою-то отремонтируешь!

Муртузов *(косясь на нее)*. — Переходите и живите себе на здоровье. А мы тут уж как-нибудь... Вот так!

Профессор — О, какое самопожертвование!

Муртузов — Жизнь так построена. Сейчас не знаешь, что будет через час.

Профессор *(встает)* — Да, жизнь это деяние!

Муртузов — Как вы сказали?

Профессор — Так.

Муртузов — А не плохо сказали. Жизнь это... что?

Профессор — Кому что!

Муртузов — У нас вы себя будете чувствовать, как в раю.

Профессор — Спасибо. Давайте прежде познакомлю с моими гостями. Сафтар! Вот они: Набат и Сафтар — мои соседи.

Бабирли *(Джейран)* — Жена — дворничиха, муж — продавец газет.

Джейран — Ну и компания у профессора!

Профессор — Раз пришли, садитесь, выпьем чайку.

Джейран *(в сторону)* — Начинается.

Муртузов — Спасибо. Мы пришли, чтобы оперативно разрешить этот вопрос.

Профессор — Зачем так утруждать себя?

Муртузов — Что вы, это наш долг.

Профессор — Знаете, два дня тому назад городской совет разрешил этот вопрос. И должен сказать, довольно оперативно.

Муртузов, Джейран, Бабирли — Как?

Профессор — Да, да. В новом доме мне выделили трехкомнатную квартиру.

Муртузов — Профессор, что вы говорите, значит нужда в моей квартире отпадает?

Профессор — Как видите.

Бабирли *(Джейран)* — Вам везет, свою квартиру оставите сестре.

Муртузов — Теперь я понял, что вы настоящий профессор, вот так! Дай бог побольше таких профессоров. Это мы никогда не простим... то есть, не забудем. Профессор, нет ли у вас лишней карточки?

Профессор — Зачем она вам?

Муртузов — Как зачем?!

Профессор — Ничего не надо.

Муртузов — Когда же думаете переходить? Может помочь машинами, рабочей силой? Вы только не стесняйтесь. Я человек свой.

Профессор — Наверное, дня через два.

Джейран — Нет! Я не могу ждать.

Набат — Профессор, зачем так торопиться?..

Джейран — Кто ты такая? *(Узнает ее)*. Гуламмирза! Эта та, что меня осрамила на всю улицу.

Муртузов *(Набат)* — Дай хоть здесь делом заняться! *(Бабирли)* Что я тебе говорил?!

Бабирли — Комиссия организована.

Набат — Салима ханум, в воскресенье приедем и вместе все уладим. Не торопитесь, пожалуйста.

Джейран *(нервно)* — Не нервируй меня! Кто ты такая, чтобы командовать в моем доме?!

Профессор — Извините, я кажется не представил вам Набат ханум. Она моя соседка. Мать одиннадцати детей!

Джейран *(в сторону)* — Фу, подумаешь!

Профессор — Но квартира у них, скажем прямо, незавидная, слишком тесная.

Джейран *(в сторону)* — Ничего, не помрут!

Профессор — Вот поэтому в горсовете решили нашу квартиру передать им.

Джейран, Муртузов, Бабирли — Что?

Профессор — Вот так.

Муртузов — Нет, профессор, у меня в районе такие номера не пройдут! Поняли? Вот так! Дают вам квартиру — получайте на здоровье. А что делать с вашей — это не ваша забота. Мы сами разберемся. Поняли? Вот так!

Профессор — Я давно все понял!

Сафтар *(показывает ему ордер)* — А это как, пройдет?!

Бабирли *(в ужасе)* — Ордер!

Джейран — Что? Ах, боже, какой срам, какой позор. Я не выдержу. Завтра сюда придут... гости... мне... ой... ой... *(Хочет упасть, Бабирли подхватывает ее. Шило, торчащее из его кармана, укололо Джейран, она подпрыгивает).*

Муртузов — Что, опять сердце?

Джейран — И то и другое, мне что-то воткнули под лопатку.

Муртузов *(Бабирли)* — Говорил тебе, убери эту дрянь!

Джейран — Где справедливость, где?! Такую квартиру дворничихе!..

Муртузов — Ничего, разберемся. Я это так не оставлю.

Джейран уходит.

Зафар и Лала прибегают из соседней комнаты

Зафар — Что у вас здесь?..

Муртузов — Я знаю, это все твои проделки! Мы еще повоюем, черт возьми!

Зафар *(с иронией)* — А счастье было так возможно, так близко!

Лала — Не связывайся, Зафар.

Муртузов *(Лале)* — С тобой тоже сочтемся.

Прибегает Ибишев

Ибишев — Товарищ Муртузов...

Муртузов — И с тобой, растяпа. У тебя под носом разбазаривают жилфонд, а ты, как остолоп, ушами хлопаешь. Мне не нужны зеваки, вон!

Ибишев — Товарищ Муртузов, шофер спрашивает, будем разгружаться, милиция не разрешает стоять у подъезда.

Муртузов — Нет!

Джейран — Нет, я этого не выдержу! Бабирли, где мое дитя?

Сафтар смеется

Муртузов — Ладно, я твою будку вместе с тобой...

Входят Мириш и Наиля

Наиля — Товарищ Муртузов...

Муртузов — Что тебе?

Наиля — Вы сегодня ушли пораньше.

Муртузов — Не твое дело!

Наиля — После вашего ухода из Исполкома принесли вот это. *(Показывает бумажку)*. Пошли к вам, дали этот адрес. Ну и решили предупредить вас, чтобы зря завтра рано не вставали.

Муртузов — Не говори двусмысленно.

Мириш — По требованию райпрокуратуры вы отстранены от работы.

Бабирли — Что?

Мириш — Вот тебе и что!

Муртузов — Кто подписал?

Мириш — Ну и сознание! *(Зафару)*. Добился своего?!

Лала — Не связывайся.

Муртузов — Куда уж дальше связываться?! *(Бабирли)* Идем.

Бабирли — Куда?

Муртузов *(показывает на бумагу)* — Вот!

Уходят

Профессор — Идите, вам давно пора!

№ 28. Финал (Лала, Зафар, Наиля, Мириш, Салима, Набат, профессор и хор за сценой)

ЗАНАВЕС

КОНЕЦ

МҮНДӘРИЧАТ

Сәһ.

ПРОЛОГ

1. Мүгәддимә 7
2. Зәфәрлә Лаләнин дуети вә хор 11
3. Лалә илә Зәфәрин дуети вә хор. „Бакы һаггында маһны“ . . 22

БИРИНЧИ ПӘРДӘ

4. Муртузовун кәлиши 27
5. Трио (Муртузов, Бәбирли вә Зәфәр) 29
6. Муртузовла Бәбирлинин дуети 34
7. Муртузовла Бәбирлинин дуети 39
8. Наилә илә Миришин дуети 44
9. Сәһнә (Зәфәр вә Лалә) 49
10. Наилә илә Бәбирлинин дуети 53
11. Муртузовун кәлиши 57
12. Биринчи пәрдәнин финалы. Муртузовла Бәбирлинин дуети . . 58

ИКИНЧИ ПӘРДӘ

13. Сәфтәрин маһнысы 63
14. Сәһнә (Набат, Чејран, Сәфтәр вә хор) 66
15. Набатын оғланларла рәгси 72
16. Сәфтәрин маһнысы 75
17. Сәһнә (Муртузов, Ибишов вә Бәбирли) 77
18. Лаләнин ариозосу 82
19. Лалә илә Зәфәрин дуети 87
20. Мириш илә Наиләнин дуети. „Кәл, гадан алым“ маһнысы . . 92
21. Бәбирлинин маһны вә рәгси 97
22. Диалог (Чејран вә Муртузов) 100
23. Икинчи пәрдәнин финалы 104

ҮЧҮНЧҮ ПӘРДӘ

24. Сәфтәрин маһнысы 105
25. Квартет (Сәфтәр, профессор, Набат вә Сәлимә) 108
26. Лалә илә Зәфәрин дуети 113
27. Чејранын маһны вә рәгси 119
28. Финал (Лалә, Зәфәр, Наилә, Мириш, Сәлимә, Набат, профессор вә сәһнә архасындан хор) 124

СОДЕРЖАНИЕ

Стр.

ПРОЛОГ

1. Вступление 7
2. Дуэт Зафара и Лалы с хором 11
3. Дуэт Лалы и Зафара с хором. „Песня о Баку" 22

ДЕЙСТВИЕ ПЕРВОЕ

4. Выход Муртузова 27
5. Трио (Муртузов, Бабирли и Зафар) 29
6. Дуэт Муртузова и Бабирли 34
7. Дуэт Муртузова и Бабирли 39
8. Дуэт Наили и Мириша 44
9. Сцена (Зафар и Лала) 49
10. Дуэт Наили и Бабирли 53
11. Выход Муртузова 57
12. Финал первого действия. Дуэт Муртузова и Бабирли . . . 58

ДЕЙСТВИЕ ВТОРОЕ

13. Песня Сафтара 63
14. Сцена (Набат, Джейран, Сафтар и хор) 66
15. Танец Набат с мальчиками 72
16. Песня Сафтара 75
17. Сцена (Муртузов, Ибишев и Бабирли) 77
18. Ариозо Лалы 82
19. Дуэт Лалы и Зафара 87
20. Дуэт Мириша и Лалы. Песня „Возьму твои беды на себя" . . 92
21. Песня и танец Бабирли 97
22. Диалог (Джейран и Муртузов) 100
23. Финал второго действия 104

ДЕЙСТВИЕ ТРЕТЬЕ

24. Песня Сафтара 105
25. Квартет (Сафтар, профессор, Набат и Салима) 108
26. Дуэт Лалы и Зафара 113
27. Песня и танец Джейран 119
28. Финал (Лала, Зафар, Наиля, Мириш, Салима, Набат, профессор и за сценой хор) 124